

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τμήμα Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας

Γεω-οικονομική Σύγκριση Ινδίας και Κίνας:
Ομοιότητες, Διαφορές και τα Αίτια της Μεταξύ
τους Άνισης Ανάπτυξης

Ιωάννης ΛΙΑΚΟΣ

A.M. 1213M091

Επιβλέπων Καθηγητής: Αν. Μαστρογιάννης

Οκτώβριος 2015

Στην Οικογένειά μου

Περιεχόμενα

Κατάλογος Χαρτών	7
Κατάλογος Πινάκων και Σχεδιαγραμμάτων.....	8
Πρόλογος.....	11
1. Ινδία: Γεωγραφική Θέση, Ιστορικά και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά και Οικονομικά Αποτελέσματα	12
1.1 Γεωγραφία και Γεωστρατηγική Θέση	12
1.2 Ιστορική Αναδρομή και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά.....	16
1.2.1 Η Ιστορία και τα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά πριν την Αποικιοποίηση	16
1.2.1.1 Οι Γηγενείς Πληθυσμοί (2500-1500πΧ)	16
1.2.1.2 Η Εισβολή των Αρίων (1500-450πΧ)	18
1.2.1.3 Η Αυτοκρατορική Ινδία (326πΧ-700μΧ).....	20
1.2.1.4 Η Επιρροή του Ισλάμ (711-1556μΧ)	22
1.2.1.5 Η Ενοποίηση υπό την Μογγολική Αυτοκρατορία (1556-1764μΧ).....	25
1.2.2 Η Ιστορία και τα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά κατά την Αποικιοποίηση	25
1.2.2.1 Η Διαδικασία Αποικιοποίησης.....	25
1.2.2.2 Ο Αντιαποικιακός Αγώνας	27
1.2.3 Η Ιστορία και τα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά μετά την Αποαποικιοποίηση.....	31
1.3 Η Πυρηνικοποίηση της Ινδικής Υποηπείρου	35
1.4 Το Πολιτικό Σύστημα της Ινδίας.....	37
1.5 Οι Οικονομικές Πολιτικές της Ινδίας και τα Αποτελέσματά τους	38
1.5.1 Σοσιαλιστικές Πολιτικές και Προστατευτισμός.....	38
1.5.2 Οι Πρώτες Φιλελεύθερες Μεταρρυθμίσεις	45
1.5.3 Η Ινδία στα Πλαίσια της Παγκοσμιοποίησης των Αγορών	51
2. Κίνα: Σύγκριση, Δυνατότητες και Στόχοι σε Επίπεδο Περιφερειακού Ηγεμονισμού	65
2.1 Γεωγραφία-Γεωστρατηγική.....	65
2.2 Ιστορική Αναδρομή και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά.....	67
2.2.2 Η Παρακμή της Κινεζικής Αυτοκρατορίας.....	72
2.2.3 Η Κομμουνιστική Κίνα	78
2.3 Οι Οικονομικές Πολιτικές της Κίνας και τα Αποτελέσματά τους	81
Επίλογος.....	87
Βιβλιογραφία.....	91
Ηλεκτρονικές Πηγές	92

Κατάλογος Χαρτών

	Σελίδα
Χάρτης 1: Γεωφυσικός Χάρτης της Ινδικής Υποηπείρου	12
Χάρτης 2: Ο Ινδός Ποταμός	13
Χάρτης 3: Ο Γάγγης Ποταμός	14
Χάρτης 4: Η Ινδία, ο Ινδικός Ωκεανός και η Νότια Κινεζική Θάλασσα	15
Χάρτης 5: Η Περιοχή του Κασμίρ	16
Χάρτης 6: Harappa και Mohenjo-daro	17
Χάρτης 7: Αυτοκρατορία του Maurya	21
Χάρτης 8: Η Επέκταση της Αυτοκρατορίας του Maurya	21
Χάρτης 9: Αυτοκρατορία της Δυναστείας των Gupta	22
Χάρτης 10: Η Αυτοκρατορία των Μογγόλων	24
Χάρτης 11: Η Εγκατάσταση των Ευρωπαίων	27
Χάρτης 12: Τα Πυρηνικά Εργοστάσια της Ινδίας	36
Χάρτης 13: Γεωφυσικός Χάρτης της Κίνας	66
Χάρτης 13: Γεωφυσικός Χάρτης της Κίνας	66

Κατάλογος Πινάκων και Σχεδιαγραμμάτων

	Σελίδα
Πίνακας 1: Ελλείμματα Προϋπολογισμού κατά τα «Πενταετή Πλάνα»	39
Πίνακας 2: Γενικός Προϋπολογισμός 1990-2014	49
Πίνακας 3: Πρωτογενές Ισοζύγιο 1990-2014	52
Πίνακας 4: Δείκτες Εξωτερικής Θέσης 2012-2014	59
Πίνακας 5: Εγχώριες Αποταμιεύσεις και Επενδύσεις 1960-2013	60
Σχεδιάγραμμα 1: Μεγέθυνση Βιομηχανικής Παραγωγής 1965-1972	42
Σχεδιάγραμμα 2: Αγροτική Παραγωγή 1965-1972	43
Σχεδιάγραμμα 3: Πληθυσμός 1965-1972	43
Σχεδιάγραμμα 4: Κατανάλωση Ηλεκτρικής Ενέργειας (κατά κεφαλήν kWh)	44
Σχεδιάγραμμα 5: Α.Ε.Π. 1962-1972	44
Σχεδιάγραμμα 6: Ετήσιος Ρυθμός Πληθωρισμού 1960-1975	45
Σχεδιάγραμμα 7: Βιομηχανική Παραγωγή 1971-1979	46
Σχεδιάγραμμα 8: Ακαθάριστες Επενδύσεις Κεφαλαίου 1971-1979	46
Σχεδιάγραμμα 9: Ρυθμός Μεγέθυνσης Α.Ε.Π. 1989-1993	48
Σχεδιάγραμμα 10: Ετήσιος Ρυθμός Πληθωρισμού 1989-1995	48
Σχεδιάγραμμα 11: Συναλλαγματικά Διαθέσιμα 1989-1993	50
Σχεδιάγραμμα 12: Συναλλαγματική Ισοτιμία Ινδ. Ρουπίας/\$ 1990-1995	52
Σχεδιάγραμμα 13: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 1990-1995	53
Σχεδιάγραμμα 14: % Μεταβολή Εξαγωγών 1990-1995	53
Σχεδιάγραμμα 15: % Μεταβολή Βιομηχανικής Παραγωγής 1990-1995	54
Σχεδιάγραμμα 16: Μεταβολή Χρηματιστηριακού Δείκτη 1990-1995	54
Σχεδιάγραμμα 17: Εμπόριο ως % του Α.Ε.Π. 1990-2014	55
Σχεδιάγραμμα 18: Αναλογία Εξαγωγών-Εισαγωγών 1990-1995	57
Σχεδιάγραμμα 19: Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014	57

Σχεδιάγραμμα 20: Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014 10 Μεγαλύτερων Οικονομιών	58
Σχεδιάγραμμα 21: Ετήσια % Μεταβολή Α.Ε.Π. 1990-2014	58
Σχεδιάγραμμα 22: Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π. 1960-2014 (σε \$ US)	59
Σχεδιάγραμμα 23: Βιομηχανική Παραγωγή 1990-2014 (σε US\$)	61
Σχεδιάγραμμα 24: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Πλουσιότερο 10% του Πληθυσμού	62
Σχεδιάγραμμα 25: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Φτωχότερο 10% του Πληθυσμού	62
Σχεδιάγραμμα 26: Αναλογία Εργαζομένων Διαβιούντων με Λιγότερα από \$2 Ημερησίως	63
Σχεδιάγραμμα 27: Υπηρεσίες ως % Α.Ε.Π. 1990-2014	63
Σχεδιάγραμμα 28: Βιομηχανική Παραγωγή ως % Α.Ε.Π. 1990-2014	64
Σχεδιάγραμμα 29: Αγροτική Παραγωγή ως % Α.Ε.Π. 1990-2014	64
Σχεδιάγραμμα 30: Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014	82
Σχεδιάγραμμα 31: % Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014	82
Σχεδιάγραμμα 32: Βιομηχανική Παραγωγή ως % Α.Ε.Π. 1960-2015	83
Σχεδιάγραμμα 33: Συναλλαγματικά Διαθέσιμα 1960-2015	83
Σχεδιάγραμμα 34: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 1960-2015	84
Σχεδιάγραμμα 35: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ως % Α.Ε.Π. 1960-2015	84
Σχεδιάγραμμα 36: Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π. 1960-2014 (σε \$ US)	85
Σχεδιάγραμμα 37: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Φτωχότερο 10% του Πληθυσμού	85
Σχεδιάγραμμα 38: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Πλουσιότερο 10% του Πληθυσμού	86

Πρόλογος

Η Ινδία και η Κίνα, οι δύο πληθυσμιακοί γίγαντες του πλανήτη μας με πληθυσμούς περίπου 1,2¹ και 1,36² δις κατοίκους αντίστοιχα, επιδεικνύουν τις τελευταίες δεκαετίες τεράστιους ετήσιους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης που έχουν ως αποτέλεσμα την ολοένα και γρηγορότερη οικονομική και κοινωνική σύγκλιση με την ανεπτυγμένη Δύση. Όμως παρά τις ομοιότητες των δύο χωρών φαίνεται ότι ενώ η Κίνα είναι ήδη η αδιαμφισβήτητη περιφερειακή ηγεμόνας που είναι μάλιστα πρόθυμη να αμφισβητήσει τον αμερικανικό παγκόσμιο ηγεμονισμό, την ίδια στιγμή η Ινδία αν και εκ πρώτου όψεως παρουσιάζει κάποια πλεονεκτήματα έναντι της Κίνας όπως η γεωγραφική της θέση και το δημοκρατικό της πολίτευμα σε συνδυασμό με την χαρακτηριστική ανεκτικότητα της κοινωνίας της, βρίσκεται σε αδυναμία να ακολουθήσει τους κινεζικούς πολιτικούς αντικειμενικούς σκοπούς τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η συγκεκριμένη έρευνα θέλει να εντοπίσει τους παράγοντες αυτού του παράδοξου (εάν πρόκειται πράγματι για κάτι τέτοιο) για αυτό τον λόγο η προσέγγιση είναι όσο το δυνατόν πιο ολιστική και διευρυσμένη.

Συγκεκριμένα η δομή της εργασίας χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη. Στο πρώτο μέρος παρατίθενται τα κύρια χαρακτηριστικά της Ινδίας και στο πρώτο του κεφάλαιο εξετάζονται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και η γεωστρατηγική θέση της Ινδικής Υποηπείρου. Στο δεύτερο κεφάλαιο ερευνώνται εκείνα τα κύρια ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία που είναι υπεύθυνα για τα κοινωνικά χαρακτηριστικά όπως αυτά διαμορφώθηκαν στο πέρασμα των αιώνων και στο τρίτο κεφάλαιο για η διαδικασία απόκτησης πυρηνικής τεχνολογίας και οι λόγοι που κάτι τέτοιο κρίθηκε σκόπιμο. Στην συνέχεια το τέταρτο κεφάλαιο περιγράφει το ινδικό πολιτικό σύστημα όπως αυτό επηρεάστηκε από την βρετανική αποικιοκρατική περίοδο και τον ινδικό αντιαποικιακό αγώνα και τέλος το πέμπτο κεφάλαιο απεικονίζει τις μεταπολεμικές οικονομικές πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις που εφάρμοσαν οι ηγέτες της ανεξάρτητης πλέον Ινδίας και τα αποτελέσματα που αυτές επέφεραν.

Αντίστοιχα στο πρώτο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους περιγράφονται τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και η γεωστρατηγική θέση της Κίνας, ενώ στο δεύτερο κεφάλαιο τα κύρια ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία και οι κοινωνικές δομές που αυτά δημιούργησαν. Επιπλέον, στο ίδιο κεφάλαιο περιγράφεται το κομμουνιστικό πολιτικό σύστημα της χώρας όπως επίσης οι λόγοι και η διαδικασία πυρηνικοποίησής της. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι κύριες μεταπολεμικές οικονομικές πολιτικές και οι μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν καθώς επίσης και τα αποτελέσματά τους, ενώ τέλος στον επίλογο γίνεται μία συνολική σύγκριση των δύο κρατών και δίνεται η απάντηση στο κεντρικό ερώτημα της έρευνας.

¹ <http://india.gov.in/india-glance/profile>

² <http://www.stats.gov.cn/tjsj/nds/2014/indexeh.htm>

1. Ινδία: Γεωγραφική Θέση, Ιστορικά και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά και Οικονομικά Αποτελέσματα

1.1 Γεωγραφία και Γεωστρατηγική Θέση

Η σημερινή Ινδία αποτελεί ένα μέρος της Ινδικής Υποηπείρου η οποία αποσχίστηκε από την αφρικανική ήπειρο και κινήθηκε βορειοανατολικά προσκολλώμενη στην Ασία. Εκτός από την Ινδία περιλαμβάνει το Μπαγκλαντές, το Μπουτάν, το Νεπάλ, τη Σρι Λάνκα και μέρος του Πακιστάν και του Αφγανιστάν³. Είναι επίσης υπεύθυνη για την δημιουργία της οροσειράς των Ιμαλάιων η οποία την χωρίζει από τον υπόλοιπο ασιατικό χώρο και της ψηλότερης κορυφής της, του Έβερεστ, καθώς συνεχίζει να πιέζει την ασιατική πλάκα προς τα βόρεια (βλ. Χάρτη 1)⁴. Η ινδική ενδοχώρα με 1,21 δις κατοίκους και επιφάνεια 3,3 εκ. χλμ² χωρίζεται σε τέσσερις κύριες γεωγραφικές ζώνες, Αυτές είναι εκτός από την μεγάλη ορεινή ζώνη στα βόρεια, οι πεδιάδες του Γάγγη και του Ινδού ποταμού (βλ. Χάρτες 2 και 3) , η περιοχή της ερήμου στα βορειοανατολικά και της χερσονήσου στα νότια⁵.

Χάρτης 2: Γεωφυσικός Χάρτης της Ινδικής Υποηπείρου

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/>

³ <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/asia/indiansub.htm>

⁴ <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0032%29> ,

<http://india.gov.in/india-glance/profile> και Kaplan, Robert D. "The Revenge of Geography", Foreign Policy, May/June 2009, p. 102

⁵ <http://india.gov.in/india-glance/profile>

Χάρτης 2: Ο Ινδός Ποταμός

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/>

Το κλίμα της Ινδίας χωρίζεται επίσης σε τέσσερις χαρακτηριστικές περιόδους. Η πρώτη είναι ο χειμώνας που διαρκεί από τον Δεκέμβριο ως τον Φεβρουάριο, η δεύτερη το καλοκαίρι που διαρκεί από τον Μάρτιο ως τον Ιούνιο, η τρίτη είναι η εποχή των νοτιοδυτικών μουσώνων που διαρκούν από τον Ιούνιο ως τον Σεπτέμβριο και η τέταρτη είναι η περίοδος της ύστερης εποχής των μουσώνων που διαρκεί από τον Σεπτέμβριο ως τον Νοέμβριο⁶. Ο συνδυασμός του συγκεκριμένου κλίματος και του εδάφους της χώρας ευνοεί την παραγωγή σιταριού, κριθαριού, ρυζιού, οσπρίων, αραβοσίτου, κακάου, καφέ, βάμβακος, ελαιούχων σπόρων, οπίου, κάνναβης, καουτσούκ, ζαχαροκάλαμου, τσαγιού, καπνού, κεχριού και καρπών γιούτα και μεστά⁷. Όσον αφορά την πρόσβαση σε πρώτες ύλες ο ορυκτός πλούτος του ινδικού υπεδάφους περιλαμβάνει κυρίως γαιάνθρακες, σιδηρομεταλλεύματα, μαγγάνιο, μίκα, βωξίτη, υδρογονάνθρακες, τιτάνιο, χρώμιο, μαγνησίτη, ασβεστόλιθο, δολομίτη, βαριτίνη, καολίνη, γύψο, απατίτη, στεατίτη, φωσφορίτη και φθορίτη⁸.

⁶ Βλ. υποσημ. 5

⁷ <http://www.indiastat.com/agriculture/2/agriculturalproduction/225/foodgrains/17180/stats.aspx>

και

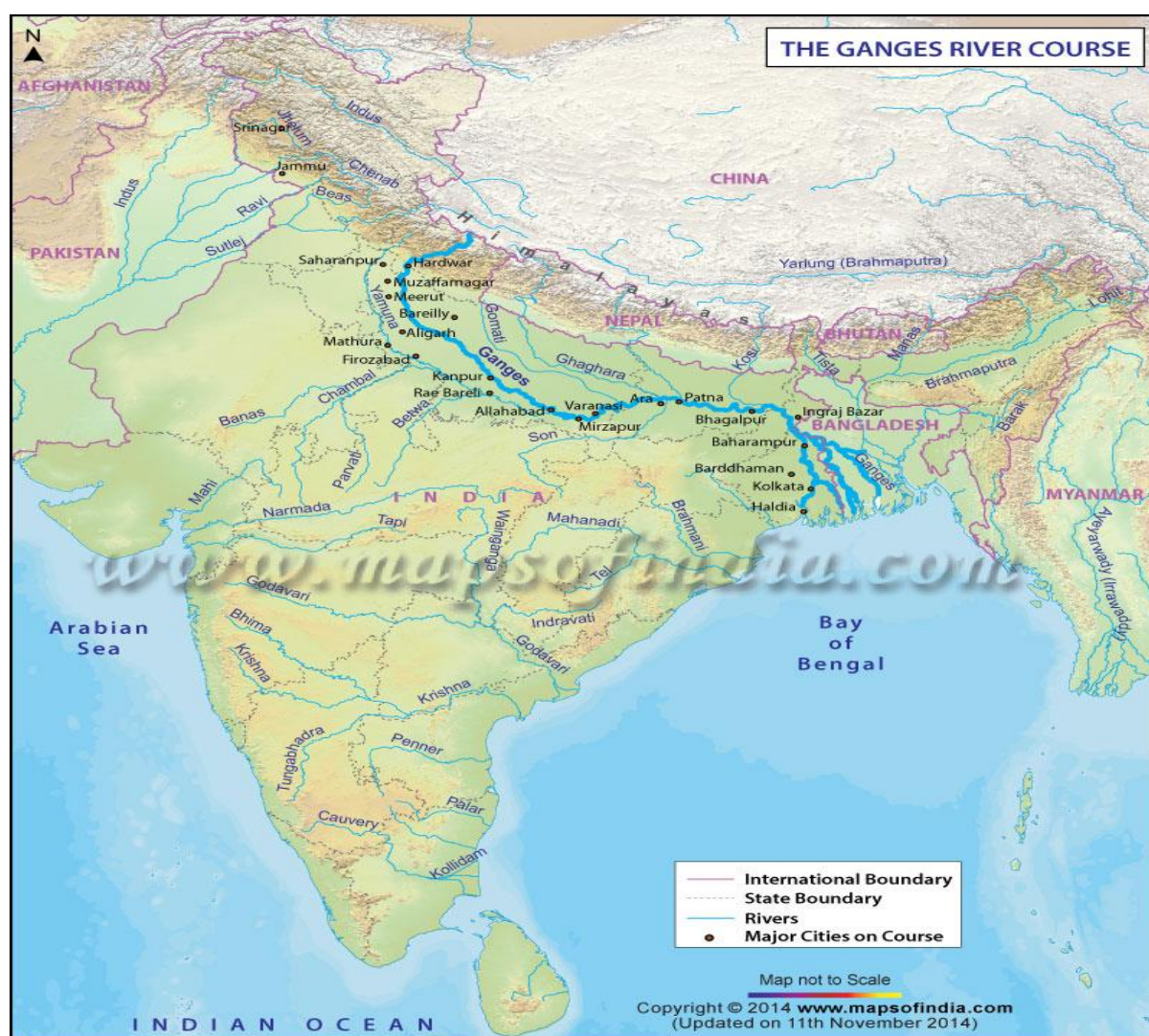
<http://www.indiastat.com/agriculture/2/agriculturalproduction/225/commercialcrops/17188/stats.aspx>

[px](#)

⁸ Βλ. υποσημ. 5

Η Ινδία από τις τρεις υπόλοιπες πλευρές περιβάλλεται στα δυτικά από την Αραβική Θάλασσα ως τα Στενά του Άντεν της Μέσης Ανατολής, στα νότια από τον Ινδικό Ωκεανό και στα ανατολικά από τον Κόλπο της Βεγγάλης ως τα Στενά της Μάλακα που αποτελούν είσοδο προς τη νοτιοανατολική Ασία και την Νότια Κινεζική Θάλασσα (βλ. Χάρτη 4), από όπου περνούν το 55% του ινδικού εμπορίου⁹. Η συγκεκριμένη διαδρομή είναι ο θαλάσσιος χώρος που ενώνει εμπορικά την Άπω Ανατολή με τη Δύση μέσω της νότιας Ασίας και της Μέσης Ανατολής. Η Νότια Κινεζική Θάλασσα, δε, είναι τόσο σημαντική για την Ινδία ώστε να υποχρεούται να ανταγωνιστεί την Κίνα, αν και αποτελεί μέρος της κινεζικής επικράτειας, αλλά και για να εξισορροπήσει την κινεζική δραστηριοποίηση στον Ινδικό Ωκεανό¹⁰.

Χάρτης 3: Ο Γάγγης Ποταμός

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/>

⁹ Βλ. Υποσημ. 5

¹⁰ Scott, David "India's Role in the South China Sea: Geopolitics and Geo-economics in Play", India Review, 09 May 2013, p. 53, Μάλιστα οι Ινδοί δεν παρέλειψαν να δηλώσουν το 2011 μέσω του τότε Αντιναύαρχου Joshi ότι θα υπερασπιστούν τα συμφέροντα των ινδικών ενεργειακών εταιριών που έχουν συμφωνήσει να διεξάγουν έρευνες σε βιετναμέζικα χωρικά ύδατα στη Νότια Κινεζική Θάλασσα Βλ p. 56

Χάρτης 4: Η Ινδία, ο Ινδικός Ωκεανός και η Νότια Κινεζική Θάλασσα

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/>

Στα βορειοανατολικά σύνορα της χώρας βρίσκεται η περιοχή του Κασμίρ για τον έλεγχο της οποίας ερίζουν κυρίως οι Ινδίες οι οποίες κατέχουν το 45% με το Πακιστάν το οποίο κατέχει το 35% της συνολικής του έκτασης, ενώ το υπόλοιπο 20% βρίσκεται υπό κινεζική κατοχή. Η γεωστρατηγική σημασία της συγκεκριμένης περιοχής έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί φυσική συνέχεια του Αφγανιστάν και δίοδος προς την Κεντρική Ασία, πύλη εισόδου προς το βορειοδυτικό Πακιστάν και το βόρειο Παντζάμπ και μοναδικό σημείο πρόσβασης προς τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες και την Κίνα¹¹. Επιπλέον η περιοχή Siachen Glacier του Κασμίρ αποτελεί το μοναδικό εμπόδιο ώστε να συνορεύουν πλέον άμεσα το Πακιστάν με την Κίνα μέσα στην περιοχή του Κασμίρ, εξέλιξη που θα υπόσκαπτε την ασφάλεια των βόρειων ινδικών συνόρων. Ακόμη ο έλεγχος της συγκεκριμένης περιοχής από τις Ινδίες μπορεί να προκαλέσει ισχυρό πλήγμα προς τη γειτονική χώρα καθώς υπάρχουν δεκατρείς οδοί προς το Πακιστάν και μόλις μία προς τις Ινδίες, ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν τρεις ποταμοί από τους έξι που διαπερνούν το Πακιστάν και πηγάζουν στο Κασμίρ. Αυτοί οι ποταμοί είναι ο Hindus, ο Jhelum και ο Chenab, ενώ οι υπόλοιποι τρεις, ο Ravi, ο Sutlej και ο Bias πηγάζουν από την ινδική ενδοχώρα καθιστώντας την αγροτική οικονομία του Πακιστάν έρμαιο των προθέσεων της Ινδίας. Η σημασία της

¹¹ Kalis, Naseer Ahmed/Dar, Shaheen Showkat “Geo-political Significance of Kashmir: An Overview Of Indo-Pak Relations”, IOSR Journal of Humanities and Social Science, Volume 9, Issue 2 Mar.-Apr. 2013, p. 115, 116 και 119

συγκεκριμένης περιοχής έχει οδηγήσει σε πολεμικές συρράξεις τις Ινδίες με το Πακιστάν το 1965, το 1971, το 1985 και το 1999 (βλ. Χάρτες 4 και 5)¹².

Χάρτης 5: Η Περιοχή του Κασμίρ

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/>

1.2 Ιστορική Αναδρομή και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

1.2.1 Η Ιστορία και τα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά πριν την Αποικιοποίηση

1.2.1.1 Οι Γηγενείς Πληθυσμοί (2500-1500πΧ)

Οι ανασκαφές που ξεκίνησαν το 1921 στις αρχαίες πόλεις της περιοχής του Punjab, της Harappa και του Mohenjo-daro στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού (βλ. Χάρτης 1) απέκαλυψαν ότι η αρχή της ινδικής ιστορίας των σκουρόχρωμων γηγενών πληθυσμών χρονολογείται περίπου στο 2500πΧ και προηγείται κατά χίλια χρόνια της εισβολής των λευκών πληθυσμών που επικράτησαν με την ονομασία Αρίοι και ξεκίνησε περί το 1500πΧ. Επίσης κατέστησαν σαφές το γεγονός ότι η ανωτερότητα των λευκών πληθυσμών περιοριζόταν στην κατασκευή και χρήση πιο εξελιγμένων όπλων και στην εξημέρωση των αλόγων (βλ. υποκεφάλαιο. 2.1.2). Ήδη από τις ανασκαφές του Βρετανού στρατηγού και ερασιτέχνη αρχαιολόγου σερ Alexander Cunningham στη Harappa το 1853 και το 1873 είχαν ανακαλυφθεί μικρές σφραγίδες, αν και δυσανάγνωστες,¹³ που αποδεικνύουν ότι η χρήση της γραφής ήταν ήδη ανεπτυγμένη¹⁴ καθώς και χιλιάδες ψημένοι πλίνθοι¹⁵ Αυτές οι ανακαλύψεις

¹² Βλ. Υποσημ. 11, p.120

¹³ i) Wolpert, St., "A New History of India", Oxford University Press, 7th Edition, 2004, Ch. 2, p. 13, ii) Kulke, H./ Rothermund, D., "A History of India", Routledge, 4th Edition, 2004, Ch. 1, p. 17

¹⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 2, p. 15

αποτελούν δείγμα της οργάνωσης του εμπορίου και της κατοίκησης της περιοχής αντίστοιχα αναδεικνύοντας τον ινδικό πολιτισμό σε έναν από τους αρχαιότερους και παράλληλα πιο ανεπτυγμένους στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Επιπλέον, χρονολογήσεις με την τεχνική του άνθρακα αποδεικνύουν ότι η πόλη Harappa ανθούσε ήδη από το 2300πΧ, οχυρωμένη σε μια περίμετρο μεγαλύτερη από 5,5 χλμ. και με το ύψος των επίσης πλίνθινων τειχών της να ξεπερνά τα 12 μέτρα. Η ακρόπολη της πόλης, δε, υψώνονταν πάνω από 15 μέτρα και ήταν όμοια σε μέγεθος και προσανατολισμό με την ακρόπολη του Mohenjo-daro. Οι δύο πόλεις φαίνεται να σχεδιάστηκαν από την ίδια κεντρική διοίκηση καθώς χρησιμοποιήθηκαν και στις δύο περιπτώσεις πλίνθοι ιδίων διαστάσεων και το ίδιο σχέδιο πόλης, με την ακρόπολη να βρίσκεται στα δυτικά των οικοδομικών τετραγώνων που κατοικούσε ο εργατικός πληθυσμός ο οποίος δεν φαίνεται ακόμη να έχει χωριστεί σε διακριτές κάστες. Επίσης, στο Mohenjo-daro βρέθηκε πλήθος αποθηκών κατασκευασμένες στα βόρεια της ακρόπολης και κατά μήκος της κοίτης του ποταμού, σε διάταξη δύο σειρών που η κάθε μία αποτελούνταν από έξι αποθήκες και περιελάμβαναν ακόμη και σύστημα εξαερισμού. Εκτιμάται ότι χρησίμευαν είτε στην αποθήκευση του πλεονάσματος σιτηρών για μελλοντική χρήση από τον πληθυσμό της πόλης που υπολογίζεται σε περίπου 35.000 κατοίκους είτε στην διενέργεια εισαγωγών και εξαγωγών κατά μήκος του ποταμού ως την μακρινή Σουμερία, δείγμα του επιπέδου της ευημερίας της πόλης¹⁶, σε συνδυασμό με το εξελιγμένο αποχετευτικό σύστημα της κάθε οικίας ξεχωριστά που ενώνονταν με το κεντρικό αποχετευτικό σύστημα της πόλης¹⁷.

Χάρτης 6: Harappa και Mohenjo-daro

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

¹⁵ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 2, p. 13

¹⁶ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 2, p. 14-15, ii) υποσ. 13ii), Ch. 1, p. 18-19

¹⁷ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 2, p. 16

Τα μέχρι τώρα ευρήματα συνηγορούν στο γεγονός ότι οι συγκεκριμένες πόλεις διέθεταν από έναν ιερέα-βασιλιά εκάστη που διοικούσε μοναρχικά ως ενσάρκωση κάποιας θεότητας¹⁸ αν και αποτελούσαν πλέον εξελιγμένες αγροτικές και εμπορικές οικονομίες, άρα και αστικές κοινωνίες, σε αντίθεση με τις κοινωνίες της ύστερης λίθινης εποχής που επιβίωναν αποκλειστικά χάρη στο κυνήγι, το ψάρεμα και τη συλλογή καρπών. Τα κύρια προϊόντα που καλλιεργούσαν και εμπορεύονταν ήταν το σιτάρι, το ρύζι, τα κτηνοτροφικά μπιζέλια, οι χουρμάδες και οι σπόροι μουστάρδας και σουσαμιού. Άλλα σημαντικά εξαγωγίμα προϊόντα ήταν τα βαμβακερά υφάσματα, οι χαραγμένες χάντρες κορνεόλης, τα κοχυλένια και οστέινα ψηφιδωτά, τα φιλντισένια χτένια και πιθανόν τα φτερά παγονιού, οι πέρλες και οι πίθηκοι, ενώ τα σημαντικότερα εισαγωγίμα προϊόντα ήταν τα μπαχαρικά από τα νότια της χερσονήσου, ο θιβητιανός νεφρίτης από τα βόρεια και το ασήμι, το τουρκουάζ, ο κασσίτερος και το κυανό (λάπις λάζουλι) από την Περσία και το Αφγανιστάν. Επίσης είχαν εξημερώσει αρκετά ζώα μεταξύ των οποίων ο σκύλος, η γάτα, τα αιγοπρόβατα, οι χοίροι, οι καμήλες, ένα είδος υδροβούβαλου, τον ινδικό βου, τον ελέφαντα αλλά και τις όρνιθες οι οποίες και εμπλούτισαν την δίαιτα των κατοίκων. Η εξημέρωση της όρνιθας αποτελεί μαζί με την κλώση του βάμβακος δύο από τα πρώτα «δώρα» του ινδικού πολιτισμού στην ανθρωπότητα, ενώ η ζέση του υδροβούβαλου και του ινδικού βου συνυπήρξαν με την λατρεία τους¹⁹.

1.2.1.2 Η Εισβολή των Αρίων (1500-450πΧ)

Το 2000πΧ περίπου οι ημινομαδικοί βάρβαροι πληθυσμοί που κατοικούσαν κυρίως ανάμεσα στην Μαύρη Θάλασσα και την Κασπία αναγκάστηκαν να εκτοπιστούν εξαιτίας ίσως κάποιας φυσικής καταστροφής ή εισβολής μογγολικών φυλών από την Κεντρική Ασία. Οι μετακινήσεις αυτών των Ινδο-ευρωπαϊκών φυλών έγινε προς κάθε κατεύθυνση μεταφέροντας μαζί τους τα κοπάδια των αιγοπροβάτων που συντηρούσαν αλλά και των αλόγων που είχαν εξημερώσει. Η πρώτη μεγάλη στάση όσων αφορά την μετακίνηση προς τα ανατολικά έγινε στην Περσία, το σημερινό Ιράν, όμως περίπου το 1500πΧ η πορεία συνεχίστηκε περνώντας από τα επικίνδυνα Όρη Χίντου Κους (ή Ινδοκούς), που εκτείνονται από το σημερινό Κεντρικό Αφγανιστάν και το Βόρειο Πακιστάν ως τα Δυτικά του Ινδού ποταμού στα ινδο-πακιστανικά σύνορα²⁰.

Αν και αυτές οι σχετικά πρωτόγονες φυλές των Αρίων κατοικούσαν σε χωριά που τα σπίτια ήταν χτισμένα κυρίως από ξύλο μπαμπού και δεν κατείχαν την τέχνη της κατασκευής πλίνθων, αποχετευτικού συστήματος, λουτρών, ναών ούτε καν την γνώση της γραφής όπως οι γηγενείς της κοιλάδας του Ινδού ποταμού, κατάφεραν εν τούτοις να κατακτήσουν τις προηγμένες και οχυρωμένες πόλεις αυτής της περιοχής. Το κατάφεραν καθώς είχαν εξημερώσει τα άλογα, προσδένοντάς τα μάλιστα σε άρματα, και σφυρηλατώντας χάλκινους πέλεκυς με λαβές καθώς επίσης μεγάλα τόξα και βέλη. Η τραχύτητα με την οποία εισέβαλαν σε αυτές τις πόλεις οφειλόταν στη

¹⁸ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 2, p. 14

¹⁹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 2, p. 18-19

²⁰ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 3, p. 23, ii) υποσ. 13ii), Ch. 1, p. 31-33

σκληραγώγησή τους από την αδιάκοπη μετακίνηση, μετατρέποντας τους γηγενείς πληθυσμούς σε κατώτερης τάξης και ανοίγοντας τον δρόμο για την δημιουργία διαφορετικών καστών²¹, συμπληρώνοντας την μέχρι τότε μορφή κοινωνικής διάκρισης των τριών τάξεων που παρατηρούνταν στις κοινωνίες των λευκών: των ιερέων (βραχμάνων), των πολεμιστών και των κοινών. Ακόμη και η νέα γλώσσα που χρησιμοποιούνταν πλέον ευρέως, τα Σανσκριτικά, υποδηλώνει αυτή την εξέλιξη καθώς η λέξη «Άριος» εκτός από την έννοια του φυλετικού προσδιορισμού λαμβάνει πλέον και αυτή του «ανώτερου» ή «ευγενούς» και αντίστοιχα η λέξη «*dasas*» από «σκουρόχρωμος»²² πλέον λαμβάνει τις έννοιες του «σκλάβου» και «υπηρέτη»²³.

Η κατάκτηση και ενοποίηση του ινδικού βορρά και της πεδιάδας του Γάγγη ήταν μια αργή διαδικασία που διήρκεσε πάνω από χίλια χρόνια και κορυφώθηκε υπό την ηγεμονία του Maurya το 326πΧ. Αντίθετα η κατάκτηση του νότου στην πραγματικότητα ήταν μία ημιτελής διαδικασία λόγω της αδυναμίας των Αρίων να διατηρήσουν γραμμές επικοινωνίας και ανεφοδιασμού σε τόσο μακρινές αποστάσεις, εξαντλώντας την επιθετικότητά τους σε επιδρομές πετυχαίνοντας μόνο μερική υποταγή των νοτίων φυλών. Αυτές οι παράλληλες κοινωνικές και φυλετικές ζυμώσεις σε βορρά και νότο συγχώνευσαν μερικώς τις κοινωνίες των γηγενών με αυτές των Αρίων²⁴, αν και η κοινωνικοοικονομική διάκριση ήταν ακόμη βαθειά²⁵, καθώς οι τελευταίοι μετέδωσαν τις γνώσεις τους γύρω από την αγροτική παραγωγή, την κατασκευή και χρήση σύγχρονων όπλων και αγροτικών εργαλείων ενώ ταυτόχρονα διατηρήθηκαν μερικά έθιμα των γηγενών πληθυσμών²⁶. Επιπλέον δημιούργησε και την πέμπτη τάξη, αυτή των «ανέγγιχτων» την οποία αποτελούσαν οι γηγενείς του νότου που συνεχώς ενσωματώνονταν στην κοινωνία των Αρίων αλλά είχαν τόσο παράξενες εργασίες και συνήθειες, «ακάθαρτες» όπως τις θεωρούσαν, που ούτε οι γηγενείς που υπηρετούσαν ήδη ως υπηρέτες των λευκών δεν ήθελαν να τους αγγίζουν, ούτε μεταφορικά αλλά ούτε και κυριολεκτικά²⁷.

Όλες οι παραπάνω διεργασίες εκκίνησαν μία διαδικασία αέναης προσαρμογής, ευελιξίας και αφομοίωσης που λαμβάνει χώρα καθ' όλη την διάρκεια της ινδικής ιστορίας και αποδείχθηκε καίρια για την επιβίωση και ανάπτυξη της ινδικής κοινωνίας απέναντι σε κάθε εξωτερική απειλή²⁸. Βέβαια τα φυλετικά, θρησκευτικά και προσωπικά συμφέροντα ήταν τόσο σημαντικά που δεν επέτρεψαν να δημιουργηθεί κάποια αξιόλογη εθνική πολιτική έναντι αυτών των απειλών²⁹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αφομοίωσης και προσαρμογής αποτελεί η μετεξέλιξη του βραχμανικού Ινδουισμού, που ήταν η μέχρι τότε κυρίαρχη θρησκευτική πρακτική

²¹ i) Dumont, L., "Homo Hierarchicus", Oxford University Press, Complete Revised 2nd Edition, Ch. 2, p. 39-46, 61-64, ii) υποσ. 11ii), Ch. 1, p. 32, 40

²² Βλ. υποσ. 13i), Ch. 3, p. 26

²³ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 3, p. 24

²⁴ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 4, p. 38-40, ii) υποσ. 13ii), Ch. 1, p. 41-42

²⁵ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 4, p. 52, ii) υποσ. 13ii), Ch. 1, p. 42

²⁶ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 4, p. 38-40, ii) υποσ. 13ii), Ch. 1, p. 43

²⁷ Βλ. i) υποσ. 21 Ch 2, p. 46-49, ii) Mines, D P., "Caste in India", Association for Asian Studies, 2009, Ch. 3, p. 27-29

²⁸ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 4, p. 38-40

²⁹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 15, p. 235

των γηγενών, στον Βουδισμό. Ο Βούδας, ο πρώτος «Διαφωτισμένος», έζησε τον 6^ο πΧ αιώνα και ήταν πρίγκιπας της φυλής Sakya που κατοικούσε στους πρόποδες των Ιμαλαίων. Στην αρχή γοητεύτηκε από τις ανέσεις του τρόπου ζωής των λευκών όμως αργότερα άρχισε να τον βλέπει με τόση αποστροφή που σε ηλικία τριάντα ετών εγκατέλειψε τη θέση του και περιπλανήθηκε για έξι χρόνια στα δάση της περιοχής ασκώντας διαλογισμό με σκοπό να βρει απαντήσεις στα κοινά ερωτήματα των φιλοσοφιών και της ζωής. Η πρακτική που εφάρμοσε μπορεί να είχε βραχμανικές ρίζες, αλλά ήταν τόσο ετερόδοξη που μετεξελίχθηκε σε μια σχεδόν καινούργια φιλοσοφία και πρακτική, την βουδιστική θρησκεία³⁰.

1.2.1.3 Η Αυτοκρατορική Ινδία (326πΧ-700μΧ)

Ο καταλυτικότερος ίσως παράγοντας που πυροδότησε την διαδικασία ενοποίησης του ινδικού χώρου σε επίπεδο βασιλείων είναι η απειλή προ της οποίας κατέστησε τα δυτικά και βόρεια βασίλεια η εισβολή του Μακεδόνα Βασιλιά Αλέξανδρου με τον στρατό του³¹. Το 326πΧ ο Μέγας Αλέξανδρος κατάφερε να φτάσει ως τον πέμπτο από τους δυτικούς ποταμούς, τον Ύφασι, έναν από τους παραποτάμους του Ινδού, αλλά η εναντίον του εξέγερση από το καταπονημένο στράτευμα που τον ακολουθούσε τον ανάγκασε να ξεκινήσει το ταξίδι της επιστροφής. Όσο ο στρατός του Μεγάλου Αλεξάνδρου απομακρύνονταν προς τη δύση τόσο το αναγεννημένο βασίλειο Magadha υπό την ηγεμονία του Maurya κάλυπτε αυτό το κενό³² (βλ. Χάρτες 2 και 3). Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη διαδραμάτισε ο ηλικιωμένος, εκτελών χρέη «πρωθυπουργού», βραχμάνος Kautilya. Στον συγκεκριμένο αξιωματούχο μάλιστα αποδίδεται το σύγγραμμα Arthashastra (Επιστήμη του Υλικού Οφέλους), το οποίο αποτελεί τον αντίστοιχο «Ηγεμόνα» του Μακιαβέλι της Ανατολής³³.

Η πρωτεύουσα του βασιλείου Magadha, Pataliputra, φαίνεται ότι αναδύθηκε εκείνη την εποχή στην μεγαλοπρεπέστερη πόλη του κόσμου καθώς ήλεγχε όλη την νότια όχθη του Γάγγη. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το μήκος της ήταν πάνω από 12 χλμ. και το πλάτος της περίπου 2,5χλμ., διέθετε ξύλινη οχύρωση με 540 πύργους και τάφρο πλάτους περίπου 275 μέτρων και βάθους σχεδόν 10 μέτρων. Επιπλέον η διοίκηση ασκούνταν μέσω 6 πενταμελών Συμβουλίων, εν είδη υπουργείων, τα οποία αποτελούσαν τα Συμβούλιο Βιομηχανίας, Εμπορίου, Συλλογής Φόρων, Στατιστικών και Δημοσίων Έργων³⁴.

³⁰ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 4, p. 46-47, ii) υποσ. 13ii), Ch. 2, p. 52, 54-56

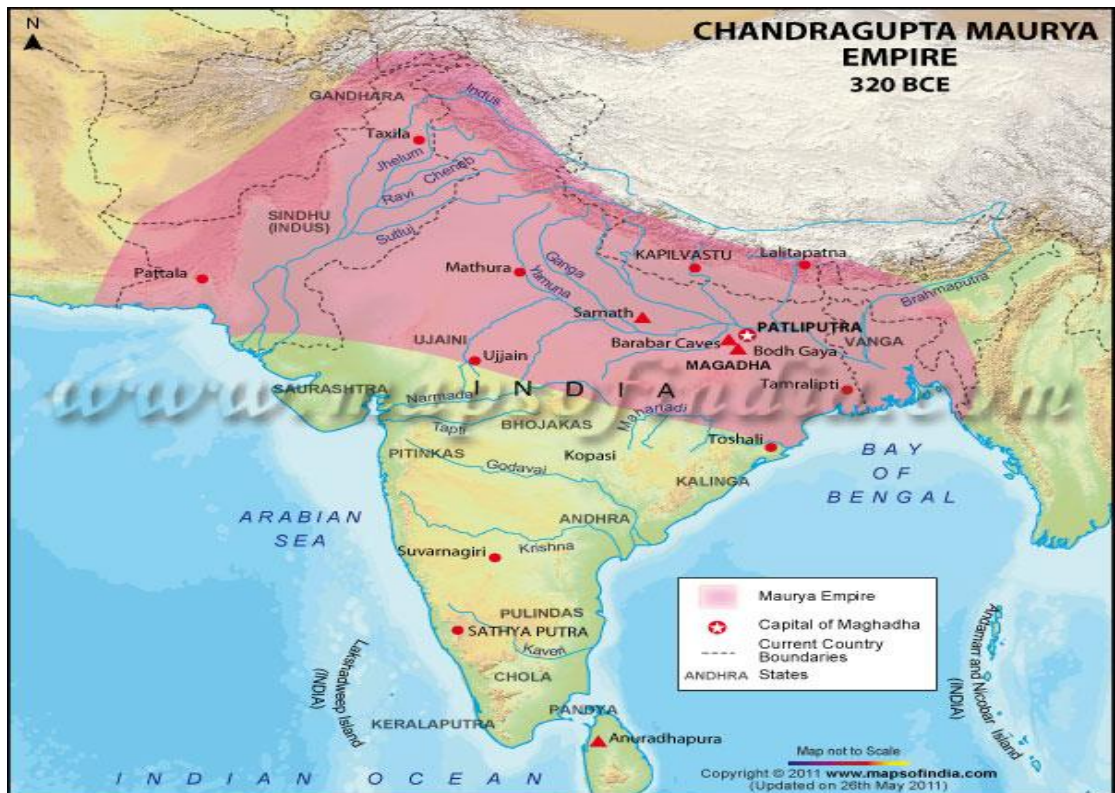
³¹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 5, p. 53

³² Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 5, p. 54, ii) υποσ. 13ii), Ch. 2, p. 60-61

³³ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 5, p. 55, ii) υποσ. 13ii), Ch. 2, p. 63

³⁴ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 5, p. 56, ii) υποσ. 13ii), Ch. 2, p. 62

Χάρτης 7: Αυτοκρατορία του Μαurya

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

Χάρτης 8: Η Επέκταση της Αυτοκρατορίας του Μαurya

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

Από τη λήξη της επικυριαρχίας του Maurya και για περίπου πέντε αιώνες τα ινδικά βασίλεια χαρακτηρίζονταν από πολιτικό κατακερματισμό καθώς η ανάπτυξη του εμπορίου των νότιων βασιλείων, κυρίως με τη Ρωμαϊκή και την Κινεζική Αυτοκρατορία, μείωσε την ισχύ του βασιλείου Magadha³⁵. Η επανένωση της Ινδίας ξεκίνησε πάλι από το ίδιο βασίλειο το 320μΧ υπό τη δυναστεία των Gupta, που εγκαθιδρύθηκε από τον Chandra Gupta I, ο οποίος παντρεύτηκε την κόρη του ηγεμόνα του γειτονικού βασιλείου Vaishali εξασφαλίζοντας έτσι τον έλεγχο του εμπορίου στην ζωτικής σημασίας πεδιάδα του Γάγγη. Την δημιουργία όμως της νέας αυτοκρατορίας πιστώνεται ο διάδοχός του, Samundra, αφού κατάφερε να καθυποτάξει και να προσαρτήσει αρχικά τη Βεγγάλη από τα ανατολικά και το Punjab και το Κασμίρ από τα δυτικά. Συνολικά η αυτοκρατορία του ενσωμάτωσε εννέα βασίλεια του βορρά, έντεκα του νότου και ανάγκασε άλλα πέντε της κοντινής περιφέρειας να καταβάλουν φόρο υποτελείας³⁶(βλ. Χάρτη 4).

Χάρτης 9: Αυτοκρατορία της Δυναστείας των Gupta

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

1.2.1.4 Η Επιρροή του Ισλάμ (711-1556μΧ)

Από τον 8^ο αιώνα και μετά η ινδική υποήπειρος συγκλονίστηκε από το ισλαμικό κύμα που τη χτύπησε από τα δυτικά και σκοπό είχε να καταστρέψει συθέμελα τις ρίζες του ινδικού πολιτισμού³⁷. Αιτία για την μετατροπή της Ινδίας σε κύριο στόχο της ισλαμικής επιθετικότητας υπήρξε ο συνδυασμός της ινδικής ειδωλολατρικής παράδοσης (για την οποία το Κοράνι προέβλεπε μόνο δύο επιλογές αυτήν του προσηλυτισμού ή του θανάτου), με τον οικονομικό πλούτο που παρήγαγε

³⁵ Βλ. υποσ. 13i) , Ch. 6, p. 68

³⁶ Βλ. i) υποσ. 13i) , Ch. 7, p. 86-87, ii) υποσ. 13ii) , Ch. 2, p. 87-89

³⁷ Metcalf, B. D./ Metcalf, T. R., "A Concise History of Modern India", Cambridge University Press, Second Edition, 2006, Ch. 1, p. 4,7

ο ινδικός χώρος, αλλά και η εξαγρίωση του Αράβων από τις πειρατικές επιδρομές που δέχονταν τα πλοία τους από τους Ινδούς. Η εξάπλωση όμως του Ισλάμ πέρα από την ινδουιστική επικράτεια υπήρξε αργή καθώς ο πληθυσμός που έπρεπε να καθυποταχθεί ήταν τεράστιος και η είσοδος προς την Ινδία προϋπέθετε την διέλευση από τα επικίνδυνα βουνά Χίντου Κους του Αφγανιστάν. Ως εκ τούτου η ισλαμική ηγεσία στράφηκε προς την λύση της καταβολής φόρου υποτελείας και στους πιστούς του Ινδουισμού, προνόμιο που απολάμβαναν μέχρι τότε μόνο οι Εβραίοι και οι Χριστιανοί ως λαοί της Βίβλου στους οποίους είχαν δοθεί κάποια ατελή αποσπάσματα της Σοφίας του Θεού (Αλλάχ)³⁸.

Στη συνέχεια, από τον 10^ο μΧ αιώνα Τούρκοι Μαμελούκοι (σκλάβοι) που κατέφθασαν στο Αφγανιστάν πιεζόμενοι από την κινεζική επέκταση προς την Κεντρική Ασία κατέλαβαν το αφγανικό φρούριο Ghazni και προχώρησαν στην ανακήρυξη του πρώτου Τουρκικού Ισλαμικού Βασιλείου. Αφού κατέλαβαν τη περιοχή του Punjab κατέστρεψαν όλους τους ινδουιστικούς ναούς, σηματοδοτώντας την δημιουργία ενός άσβεστου μίσους μεταξύ των πιστών των δύο θρησκειών και προχώρησαν σταδιακά μέχρι την κατάκτηση της Βεγγάλης στις αρχές του 13^{ου} αιώνα³⁹. Οι ισλαμικές και τουρκο-αφγανικές δυναστείες συνεχίστηκαν στη βόρεια Ινδία με επίκεντρο το Σουλτανάτο του Δελχί⁴⁰, όμως από τα τέλη του 13^{ου} αιώνα η περιοχή άρχισε να «εξινδίζεται» και πάλι⁴¹, συνεχίζοντας την διαδικασία προσαρμογής και αφομοίωσης απέναντι σε έναν σοβαρό εξωτερικό κίνδυνο που απειλούσε την ύπαρξη του ινδικού πολιτισμού. Όμως ο Βουδισμός αναγκάστηκε να εξοριστεί από τον τόπο που γεννήθηκε καθώς τα βουδιστικά μοναστήρια έγιναν στόχος καταστροφής και λεηλασίας από τις ισλαμικές ορδές, οδηγώντας τους μοναχούς και τους πιστούς να προσφύγουν στο Νεπάλ και το Θιβέτ. Αυτή η διασπορά πάντως είχε και ένα θετικό καθώς διέδωσε την βουδιστική φιλοσοφία εκτός από το Νεπάλ και το Θιβέτ και στην Κίνα, την Ιαπωνία και σχεδόν σε όλη τη νοτιοανατολική Ασία⁴².

Οι συγκρούσεις ισλαμιστών και ινδουιστών για την κυριαρχία της Ινδίας προκάλεσαν για άλλη μια φορά τον πολιτικό κατακερματισμό της που συνεχίστηκε μέχρι και τον 16^ο αιώνα. Μάλιστα ήταν τόσο σφοδρές οι συγκρούσεις που επέτρεψαν στους Ευρωπαίους Πορτογάλους, που έφτασαν στην ακτή Malabar το 1498, να εγκαθιδρύσουν εμπορικό σταθμό χωρίς να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε αντίσταση καθώς ο τελευταίος ηγεμόνας της Δυναστείας των Lodis, Ibrahim, είχε στρέψει την προσοχή του στην αντιμετώπιση των εξεγέρσεων στη Bihar, στη Lahore και στο Rajput. Αποτέλεσμα αυτών των συγκρούσεων ήταν την ίδια χρονιά ο Μογγόλος Κυβερνήτης της Lahore και απόγονος του Ghenkiz Khan, Babur να καταφέρει να εγκαθιδρύσει την πρώτη μουσουλμανική μογγολική δυναστεία στην Ινδία, καταλαμβάνοντας το Δελχί⁴³ (βλ. Χάρτη 5). Όμως το σημαντικότερο

³⁸ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 106-107, ii) υποσ. 37, Ch 1, p.5

³⁹ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 109, ii) υποσ. 13ii), Ch. 4, p. 163-165

⁴⁰ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 114, ii) υποσ. 13ii), Ch. 4, p. 162

⁴¹ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 112, ii) υποσ. 13ii), Ch. 4, p. 168-170

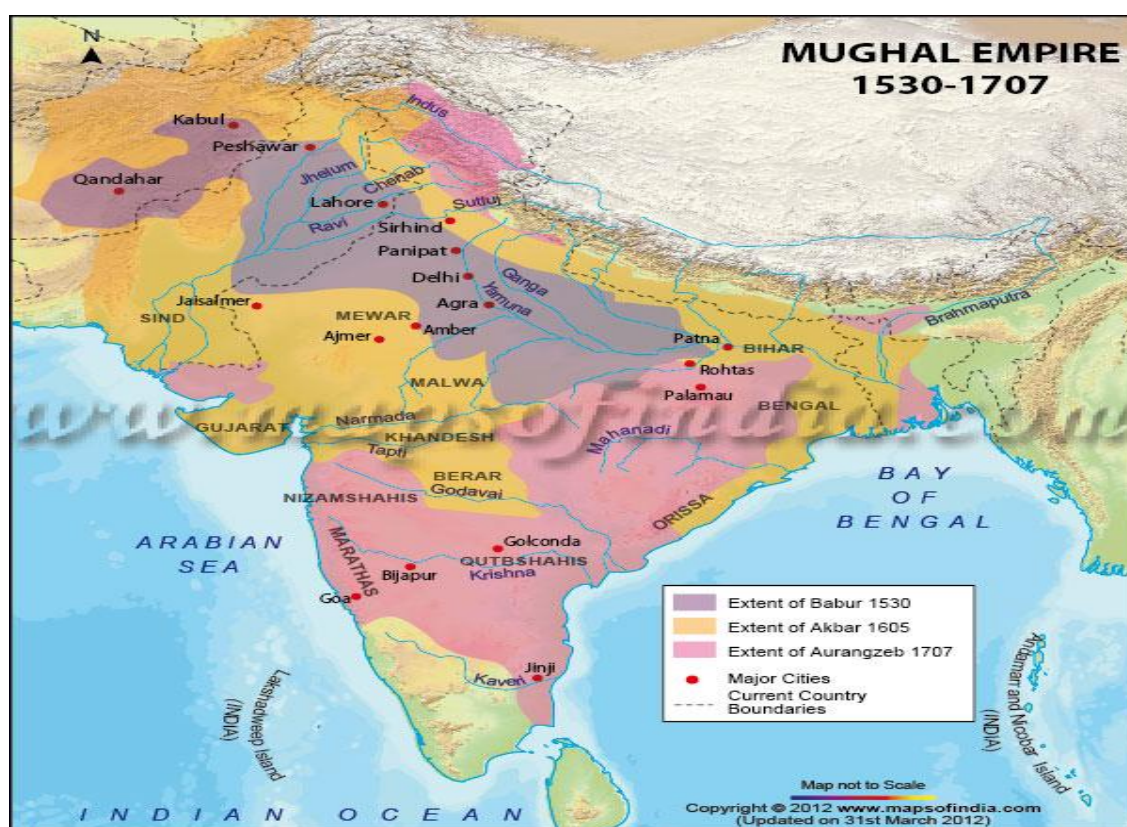
⁴² βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 109

⁴³ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 121-122, ii) υποσ. 13ii), Ch. 4, p. 196-197

αποτέλεσμα της ισλαμικής εισβολής στην υποήπειρο ήταν η εγκατάσταση τεράστιων ισλαμικών πληθυσμών και ο εξισλαμισμός αντίστοιχα μεγάλων ινδικών πληθυσμών⁴⁴, που λόγω της διαφορετικότητας της φιλοσοφίας και της στάσης ζωής μεταξύ Ισλαμισμού και Ινδουισμού διαιωνίζουν άσβεστο μίσος και σφοδρές συγκρούσεις.

Βέβαια η ινδική ιστορία βρίθει από παραδείγματα προσαρμογής και ενσωμάτωσης ετερόνυμων χαρακτηριστικών. Στη προκειμένη περίπτωση η επαφή των δύο πολιτισμών επέφερε σε κάποιες περιπτώσεις εκτός από συγκρούσεις και μίσος την δημιουργία ενός υβριδίου των δύο θρησκειών που έμελλε να διαδραματίσει μελλοντικά πολύ σημαντικό ρόλο. Το νέο ρεύμα που γεννήθηκε αρχικά στον ινδικό νότο και εξαπλώθηκε στα βορειοανατολικά ονομάστηκε Σινγκ (Sikh) που σημαίνει πειθαρχία και κήρυττε «...την αφοσίωση στην αγάπη του ενός Θεού, του Δημιουργού του οποίου το όνομα είναι Αλήθεια»⁴⁵.

Χάρτης 10: Η Αυτοκρατορία των Μογγόλων

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

⁴⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 110

⁴⁵ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 8, p. 121

1.2.1.5 Η Ενοποίηση υπό την Μογγολική Αυτοκρατορία (1556-1764μΧ)

Ο κατακερματισμός της Ινδίας συνεχίστηκε μετά τον θάνατο του Babur το 1530 ώπου ο 13χρονος Akbar το 1562 βρέθηκε στον θρόνο του Δελχί. Στην πραγματικότητα διοικούσε ο υπασπιστής του Bayram Khan όμως δολοφονήθηκε και το 1562 ο 20χρονος πλέον Akbar πήρε την εξουσία στα χέρια του. Αμέσως κατάλαβε ότι χρειαζόταν την βοήθεια του ινδικού πληθυσμού για να εδραιώσει την κυριαρχία του για αυτό παντρεύτηκε την κόρη του ηγεμόνα του γειτονικού Rajput, εξασφαλίζοντας μία συμμαχία που διήρκεσε τέσσερις γενιές. Επίσης κατήργησε την παράδοση με την οποία σκλαβώνονταν και εξισλαμίζονταν δια της βίας οι αιχμάλωτοι πολέμου, ενώ την επόμενη χρονιά κατήργησε τον φόρο που επιβάλλονταν στους Ινδουιστές προσκυνητές θεωρώντας ότι παρέβαινε την θέληση του Θεού και το 1564 κατήργησε τον φόρο που επιβάλλονταν στους μη μουσουλμάνους⁴⁶.

Όμως η παραχώρηση προνομίων προς τους Ινδούς δεν σταμάτησε εκεί καθώς η διοίκηση του Σουλτανάτου του Δελχί, που εκτεινόταν πλέον το 1595 από την Κανταχάρ της Περσίας⁴⁷ μέχρι την Βεγγάλη, περιελάμβανε 33 βαθμίδες που στηρίζονταν κατά κύριο λόγο σε Μογγόλους αξιωματούχους αλλά μεγάλο μέρος στελεχώνονταν και από ντόπιους πληθυσμούς. Την ίδια πολιτική εφάρμοσαν αργότερα οι Βρετανοί καθώς με αυτόν τον τρόπο ενσωματώνονταν στην διοίκηση και στα κέντρα λήψης αποφάσεων οι κατεκτημένοι πληθυσμοί με αποτέλεσμα να αποσοβούνται δυνητικές εξεγέρσεις⁴⁸. Η εποχή του Akbar χαρακτηρίζεται από την σύνθεση του Ισλαμικού με τον Ινδουιστικό τρόπο σκέψης που προσέφερε απaráμιλλη ισχύ στην μογγολική ηγεμονία⁴⁹ αλλά και μία μοναδική περίοδο ειρήνης ανάμεσα στους δύο πληθυσμούς. Μάλιστα κατά τον 17^ο μΧ αιώνα η επιρροή του Ινδουισμού προς τον Ισλαμισμό υπήρξε τόσο ισχυρή που ο ισλαμικός πολιτισμός υπέστη σημαντικό «εξινδισμό»⁵⁰.

1.2.2 Η Ιστορία και τα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά κατά την Αποικιοποίηση

1.2.2.1 Η Διαδικασία Αποικιοποίησης

Το 1498 ο Πορτογάλος Βάσκο ντα Γκάμα κατέφθασε στις Ινδίες κατά την προσπάθεια των Ευρωπαίων να προμηθευτούν κυρίως μπαχαρικά και βαμβάκι αλλά και άλλα προϊόντα της Ανατολής όπως ζάχαρη, ακατέργαστο μετάξι, νιτρικό κάλιο και λουλάκι παρακάμπτοντας τους Άραβες⁵¹. Επίσης είχαν σκοπό να προσηλυτίσουν

⁴⁶ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 9, p. 126-127, ii) υποσ. 37, Ch 1, p 15-19, iii) υποσ. 13ii), Ch. 4, p. 200, 202-204

⁴⁷ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 9, p. 132, ii) υποσ. 13ii), Ch. 4, p. 200

⁴⁸ βλ. υποσ. 13i), Ch. 9, p. 128-129

⁴⁹ βλ. υποσ. 13i), Ch. 9, p. 133-134

⁵⁰ βλ. υποσ. 13i), Ch. 11, p. 150

⁵¹ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 10, p. 135-136, ii) υποσ. 37, Ch 2, p 37,45 και <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0021%29>

μη χριστιανικούς πληθυσμούς⁵² και τα κατάφεραν όλα αυτά πραγματοποιώντας για πρώτη φορά τον διάπλου της Αφρικής. Το 1510 κατέλαβαν την περιοχή της Goa μετατρέποντάς την σε εμπορικό και πολιτικό κέντρο της Πορτογαλικής Αυτοκρατορίας για πάνω από τέσσερις αιώνες⁵³, όμως ο ευρωπαϊκός ανταγωνισμός οδήγησε στην ίδρυση της Αγγλικής Εταιρίας Ανατολικών Ινδιών το 1600 και της Ολλανδικής Εταιρίας Ανατολικών Ινδιών το 1602 που σκοπό είχαν την διάβρωση του πορτογαλικού μονοπωλίου μπαχαρικών. Αρχικά τη διαμάχη κέρδισαν οι Ολλανδοί χρησιμοποιώντας διάφορα λιμάνια της ακτής Coromandel στα νότια της χώρας και ειδικά το Pulicat, βόρεια του Madras, ως κύρια πηγή σκλάβων που χρησιμοποίησαν στις φυτείες και τα εργοστάσια κατασκευής βαμβακερών ρούχων. Οι Βρετανοί το 1639 ίδρυσαν το πρώτο τους εργοστάσιο στην πόλη Madras υιοθετώντας παράλληλα τον ινδικό τρόπο ζωής και προχωρώντας συνειδητά σε γάμους με Ινδές αποκτώντας με αυτό τον τρόπο συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους⁵⁴ (βλ. Χάρτη 6).

Στην περιοχή των Ινδιών καταγράφεται ιστορικά η πρώτη άμεση σύγκρουση μεταξύ Βρετανών και Γάλλων⁵⁵ η οποία αποτελούσε εξέλιξη του μεταξύ τους μερκαντιλιστικού ανταγωνισμού⁵⁶. Οι Γάλλοι καθώς δεν μπορούσαν να λείψουν από τον αποικιακό ανταγωνισμό προσπάθησαν να επιβάλλουν τον τοπικό Nawab ή αλλιώς κυβερνήτη της αρεσκείας τους στην πόλη Arcot της περιοχής του Madras. Η διαμάχη διήρκησε από το 1744 ως το 1763 οπότε και υπογράφηκε η Ειρήνη των Παρισίων, με τους Βρετανούς να υπερισχύουν υπό την καθοδήγηση του R. Clive έναντι των Γάλλων των οποίων τις προσπάθειες ηγούνταν ο Fr. Duplex. Οι Βρετανοί υπερίσχυαν επίσης και στην διαμάχη για την Αντιβασιλεία της Βεγγάλης όταν ο R. Clive επενέβη νικώντας τον Nawab Siraj-ud-daula στη Μάχη του Plassey (βόρεια της Καλκούτας) το 1757. Η βρετανική υπεροχή στις Ινδίες ολοκληρώθηκε με την επικράτηση των δυνάμεων του R. Clive έναντι των μογγολικών στην Buxar (δυτικά της Patna στο Bihar) το 1765 οπότε και ο Μογγόλος Αυτοκράτορας προσέφερε διοικητικά δικαιώματα στις περιοχές της Βεγγάλης, του Bihar και της Orissa στους Βρετανούς. Σε αυτές τις περιοχές κατοικούσαν συνολικά περίπου 25 εκατομμύρια άνθρωποι και τα έσοδα ανέρχονταν στα 40 εκατομμύρια ρουπίες, εδραιώνοντας την Αγγλική Εταιρία Ανατολικών Ινδιών⁵⁷ σε κυρίαρχη δύναμη και τον R. Clive ως τον πρώτο Βρετανό Κυβερνήτη της Βεγγάλης⁵⁸.

Κατά τα πρώτα χρόνια της ηγεμονίας τους οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν τον φυλετικό και θρησκευτικό κατακερματισμό της υποηπείρου για να εδραιώσουν την

⁵² Βλ. υποσ. 13i), Ch. 10, p. 138 και <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0021%29>

⁵³ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 10, p. 137 και <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0021%29>

⁵⁴ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 10, p. 145, ii) υποσ. 37, Ch 2, p 39,47 και <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0021%29>

⁵⁵ i) υποσ. 13i), Ch. 12, p. 175-182, ii) υποσ. 37, Ch 2, p 49-51 και <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0021%29>

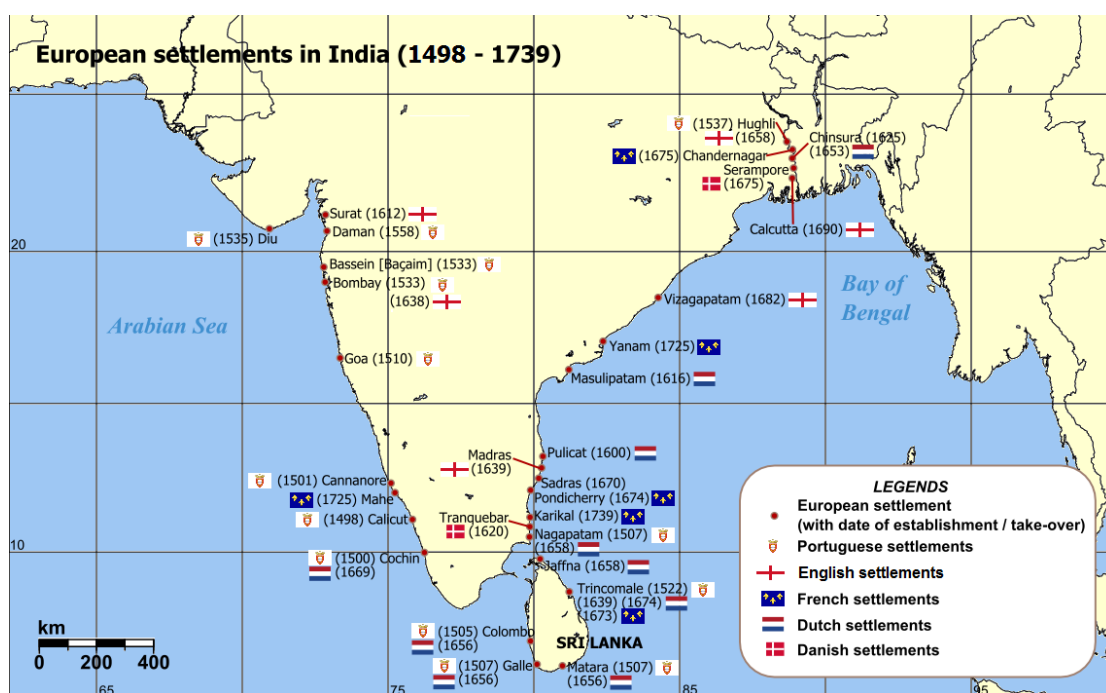
⁵⁶ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 13, p. 198, ii) υποσ. 37, Ch 2, p 39

⁵⁷ Βλ. υποσ. 37, Ch 2, p 44

⁵⁸ Βλ. υποσ. 37, Ch 2, p 51-55

κυριαρχία τους, γρήγορα όμως κατάλαβαν ότι μακροπρόθεσμα δεν θα μπορούσαν να ελέγξουν όλους αυτούς τους πληθυσμούς και άρχισαν να τους εντάσσουν στην δομή της βρετανικής διοίκησης υιοθετώντας τα μογγολικά πρότυπα⁵⁹ ώστε να εκμεταλλευτούν στο έπακρο αυτή την τεράστια αποικία. Ειδικά από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα η διοικητική δομή που εγκαθίδρυσαν και ονομάζονταν «Κώδικας 48 Κανονισμών» ήταν τόσο επιτυχημένη που διατηρήθηκε για όσο διατηρήθηκε και η βρετανική παρουσία στην περιοχή, αλλά υπήρξε και η βάση της μετααποικιακής Ινδίας⁶⁰. Μάλιστα η ινδική προσαρμοστικότητα και αφομοίωση της βρετανικής κουλτούρας και ειδικά της βρετανικής γλώσσας ήταν εξίσου καίρια και εντυπωσιακή όπως και τις προηγούμενες εποχές που οι Ινδοί βρέθηκαν υπό ξένο ζυγό. Ήταν άλλωστε τόσο εκτεταμένη αυτή την φορά που υπήρξε η βάση για την δημιουργία της ινδικής ιντελιγκέντσιας, που χαρακτηρίστηκε ως «Ινδική Αναγέννηση» και κορυφώθηκε με τον αντιαποικιακό αγώνα⁶¹.

Χάρτης 11: Η Εγκατάσταση των Ευρωπαίων

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

1.2.2.2 Ο Αντιαποικιακός Αγώνας

Η πηγή της ρήξης των βρετανό-ινδικών σχέσεων υπήρξε η προσάρτηση της επαρχίας Oudh το 1856 στις υπό άμεσο βρετανικό έλεγχο περιοχές, σε συνδυασμό με διάφορες μη δημοφιλείς πολιτικές που εφάρμοσε ο τελευταίος Γενικός Διοικητής και Πρώτος Αντιβασιλέας της Ινδίας, Λόρδος Κάρολος Ιωάννης Κάννινγκ. Επαχθέστερη όλων ήταν η επιβολή του «Νόμου της Γενικής Διοικήσεως Περί Στρατιωτικής

⁵⁹ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 12, p. 175-182, ii) υποσ. 37, Ch 3, p 58-59και <http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field%28DOCID+in0021%29>

⁶⁰ βλ. υποσ. 13i), Ch. 13, p. 198-199, Ch. 14, p. 205

⁶¹ βλ. υποσ. 13i), Ch. 14, p. 207-209

Κατάταξης» με την οποία επιβάλλονταν στο εξής η υποχρέωση όλων των Ινδών που υπηρετούσαν υπό βρετανική διοίκηση να είναι διαθέσιμοι σε οποιοδήποτε μέρος κι αν διατάζονταν. Μετά από όλα αυτά η εμπιστοσύνη των Ινδών απέναντι στους Βρετανούς σταδιακά χάνονταν αφού έβλεπαν ότι τα προνόμια που απολάμβαναν μέχρι τότε άρχιζαν να καταργούνται και ότι πλέον θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν Ινδοί εναντίον Ινδών για να κατασταλούν ενδεχόμενες αντιδράσεις απέναντι στην βρετανική εκμετάλλευση. Η αφορμή από την οποία ξέσπασε ο πρώτος μεταξύ τους πόλεμος υπήρξε η ανυπακοή των Ινδών στρατιωτών που υπηρετούσαν υπό βρετανική διοίκηση να εφαρμόσουν την διαταγή που όριζε ότι έπρεπε να δαγκώνουν τα φυσιγγια ώστε να γεμίζουν τα νέα τουφέκια που τους είχαν παραδοθεί καθώς με αυτόν τον τρόπο χρειάζονταν λιγότερος από τον μισό χρόνο αναγόμωσης. Η άρνησή τους οφείλονταν στο γεγονός ότι τα φυσιγγια περιείχαν χοιρινό λίπος και βοδινό γράσο, γεγονός που οδήγησε τους Μουσουλμάνους και Ινδουιστές στο συμπέρασμα ότι ήταν ένα σχέδιο των Χριστιανών ώστε να τους μολύνουν και να τους προσηλυτίσουν⁶².

Η σπίθα της ανταρσίας ξέσπασε το Σάββατο 9 Μαΐου 1857 όταν η Ταξιαρχία του Meerut παρακολούθησε σε στάση προσοχής 85 από τα μέλη της να βασανίζονται και να φυλακίζονται από τους Βρετανούς επειδή αρνήθηκαν να αναγομώσουν τα τουφέκια τους με τον προβλεπόμενο τρόπο. Την επόμενη μέρα καθώς οι Βρετανοί αξιωματικοί βρίσκονταν στην εκκλησία η Ταξιαρχία στασίασε, ελευθέρωσε τους κρατούμενους, σκότωσε μερικούς Βρετανούς Αξιωματικούς και κατευθύνθηκε προς το Δελχί μετατρέποντας την ανταρσία σε εξέγερση με αποτέλεσμα να χάσουν οι Βρετανοί τον έλεγχο των βόρειων επαρχιών⁶³. Οι εχθροπραξίες έλαβαν διαστάσεις θηριωδιών και από τις δύο πλευρές που είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία ασίγαστου μίσους και τον απόλυτο διαχωρισμό των δύο κοινοτήτων. Αν και για άλλη μια φορά δεν δημιουργήθηκε μία ινδική ηγεσία για να καταστήσει την εξέγερση εθνική εν τούτοις η συνείδηση των Ινδών απέναντι στην κατάκτηση και την καταπίεση από ξένους (που έτυχε να είναι οι Βρετανοί αυτή τη φορά)⁶⁴ σε συνάφεια με την βρετανική παιδεία που έλαβαν οι μεσαίες και ανώτερες κάστες δημιούργησαν τις συνθήκες για μία αρχική εθνοτική σύγκλιση⁶⁵.

Επίσης σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε το γεγονός ότι η βρετανική γραφειοκρατία ήταν πλέον τόσο διευρυμένη ώστε στηρίζονταν αναγκαστικά στους γηγενείς μορφωμένους πληθυσμούς. Μάλιστα στηρίζονταν σε τέτοιο βαθμό που στα τέλη του αιώνα άρχισαν και πάλι να αποκτούν σημαντικά προνόμια, παρά το χάσμα που είχε επέλθει από τον Πόλεμο του 1856-'57, αλλά και ως μέσο για να αποφευχθούν μελλοντικές εξεγέρσεις. Συγκεκριμένα με το «Νόμο περί Ινδικών Συμβουλίων» του 1892 μπορούσαν σε περιορισμένες εκλογικές περιφέρειες όπως σε δήμους, εμπορικά επιμελητήρια, ενώσεις γαιοκτημόνων και πανεπιστήμια να

⁶² i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 15, p. 230-231, ii) υποσ. 37, Ch 4, p 100-101

⁶³ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 15, p. 231-232, ii) υποσ. 37, Ch 4, p 101-103

⁶⁴ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 15, p. 235, ii) υποσ. 37, Ch 4, p 106, 108

⁶⁵ βλ. υποσ. 13i), Ch. 17, p. 247-248

κατατίθενται λίστες με εκλεγμένους Ινδούς από τις οποίες ακολούθως ο Αντιβασιλέας θα διάλεγε κάποιους από αυτούς ως μέλη των Συμβουλιών τους⁶⁶.

Τα λάθη όμως της βρετανικής διοίκησης συνεχίστηκαν. Ήταν μάλιστα πλέον τόσο σοβαρά που προκάλεσαν την πρώτη καθαρά εθνική/εθνικιστική εξέγερση στις Ινδίες καθώς το 1905 αποφάσισαν να χωρίσουν τον διοικητικό έλεγχο της Βεγγάλης, που αποτελούσε την πολυπληθέστερη περιοχή της υποηπείρου με 85 εκ. κατοίκους, σε Ανατολική (σημερινό Μπαγκλαντές) και Δυτική ώστε να την ελέγξουν καλύτερα. Όμως αντί αυτού το μόνο που κατάφεραν ήταν να δημιουργήσουν μία μουσουλμανική πλειοψηφία στην Ανατολική Βεγγάλη που αποτέλεσμα είχε την άμεση και μαζική εκδήλωση εθνικιστικών διαδηλώσεων σε όλη την επικράτεια⁶⁷ σε συνδυασμό με την έναρξη εκτεταμένου μποϋκοτάζ βρετανικών προϊόντων (κυρίως μεταποιημένων βαμβακερών) που οι εισαγωγές τους μειώθηκαν μέχρι και κατά 25%⁶⁸. Επιπλέον διενεργήθηκαν «τρομοκρατικές» επιθέσεις εναντίον της βρετανικής ιεραρχίας της Βεγγάλης και των Ινδών μετριοπαθών που είχαν ως αποτέλεσμα να ενταθεί η καταπίεση των Βρετανών προς τους αντιφρονούντες⁶⁹, όμως η ανάληψη της Πρωθυπουργίας της Βρετανίας από τον φιλελεύθερο John Morley επέφερε την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων που εξομάλυναν τις σχέσεις τους με τους Ινδούς⁷⁰.

Ακολούθησε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος που αρχικά εξομάλυνε περαιτέρω τις βρετανό- ινδικές σχέσεις καθώς οι Ινδοί επέδειξαν ιδιαίτερη αφοσίωση στο βρετανικό στέμμα. Αιτία αυτής της αφοσίωσης υπήρξε η πίστη ότι οι Βρετανοί θα κυριαρχούσαν εύκολα και εφόσον οι Ινδοί επεδείκνυαν ιδιαίτερο ζήλο και αφοσίωση τότε θα ανταμείβονταν με την απονομή ανεξαρτησίας⁷¹ καθώς το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό ήταν το ηθικό ερέθισμα της πολιτικής των Συμμάχων⁷². Όμως τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν με αυτό τον τρόπο καθώς ο πόλεμος χαρακτηρίστηκε από στασιμότητα και τα πράγματα περιπλέχθηκαν ακόμη περισσότερο όταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία, που αποτελούσε τα Χαλιφάτο της Κωνσταντινούπολης, τάχθηκε στο πλευρό των Κεντρικών Αυτοκρατοριών δημιουργώντας αμφιβολίες ως προς την αφοσίωση της μουσουλμανικής μειονότητας της Ινδίας που αριθμούσε 60 εκ. πληθυσμό⁷³. Παρά την νικηφόρα έκβαση του Α΄ ΠΠ για τους Βρετανούς αυτό που ακολούθησε ήταν επιστροφή στην καταπίεση αντί για ανεξαρτησία για τους Ινδούς καθώς οι πρώτοι εκμεταλλεύτηκαν τις συγκυρίες ώστε να επεκτείνουν τους νόμους που αφορούσαν την άμυνα της Ινδίας και της καταπίεσης του Τύπου.

Οι συγκεκριμένες εξελίξεις ανέδειξαν έναν νέο ηγέτη που θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στο εξής, τον Μαχάτμα Γκάντι, ο οποίος κάλεσε τους συμπατριώτες του σε ανυπακοή και διοργάνωσε παθητική διαμαρτυρία εν είδει απεργίας⁷⁴. Οι Βρετανοί αντέδρασαν κηρύσσοντας στρατιωτικό νόμο, γεγονός που εξαγρίωσε τους

⁶⁶ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 18, p. 263, ii) υποσ. 37, Ch 4, p 115-116

⁶⁷ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 18, p. 271, ii) υποσ. 37, Ch 5, p 155-157

⁶⁸ βλ. υποσ. 13i), Ch. 19, p. 273

⁶⁹ βλ. υποσ. 13i), Ch. 19, p. 280-282

⁷⁰ βλ. υποσ. 13i), Ch. 19, p. 282-285

⁷¹ βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 289

⁷² βλ. υποσ. 37, Ch 5, p 163

⁷³ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 292, ii) υποσ. 37, Ch 5, p 163-164

⁷⁴ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 298, ii) υποσ. 27, Ch 6, p 169

Ινδούς, όμως οι μαζικές κινητοποιήσεις τους απαντήθηκαν με εν ψυχρώ εκτελέσεις περίπου 400 διαδηλωτών⁷⁵ που είχαν ως αποτέλεσμα την μόνιμη απώλεια της ινδικής πίστης στο βρετανικό στέμμα και την εδραίωση του ινδικού εθνικισμού⁷⁶. Ειδικά μετά την λήξη του Α' ΠΠ και τον συνεπακόλουθο διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τον οποίο παύτηκε το τελευταίο Χαλιφάτο οι μουσουλμάνοι της Ινδίας βρέθηκαν κάτω από την ομπρέλα του «Πανινδισμού» που εκπροσωπούσε ο Μ. Γκάντι⁷⁷. Μάλιστα αρχικά η παθητική αντίσταση της «μη βίας- μη συνεργασίας» δημιούργησε μεγάλες προσδοκίες ως προς την επίτευξη πλήρους ανεξαρτησίας από την Βρετανική Αυτοκρατορία⁷⁸ ολοκληρώνοντας τον ινδικό εθνικισμό και σε ταξικό επίπεδο καθώς ο Γκάντι κατάφερε σταδιακά να εξαλείψει τον θρησκευτικό και κοινωνικό αποκλεισμό των «ανέγγιχτων»⁷⁹. Τα νέα δεδομένα αντανάκλωνταν πλέον στον διευρυμένο ρόλο του Κογκρέσου που εκπροσωπούσε όλους τους Ινδούς μετά από μεταρρυθμίσεις στις οποίες προχώρησαν οι Βρετανοί το 1919⁸⁰. Όμως η διάψευση των αρχικών προσδοκιών για πλήρη ανεξαρτησία προκάλεσε θρησκευτικό διαχωρισμό και ενίσχυση της προσπάθειας της μουσουλμανικής μειονότητας για ανάληψη μεγαλύτερης εκπροσώπησης στο νέο Κογκρέσο το οποίο πλέον διέθετε διευρυμένες αρμοδιότητες σε περιφερειακό επίπεδο⁸¹. Όταν αυτές οι προσπάθειες απέτυχαν στράφηκαν προς την προσπάθεια δημιουργίας ενός εντελώς ανεξάρτητου κράτους, του σημερινού Πακιστάν⁸².

Το ξέσπασμα το Β' ΠΠ έφερε τους Ινδούς προ τετελεσμένων γεγονότων καθώς η Βρετανία ανακοίνωσε στην ινδική ηγεσία την κήρυξη του πολέμου κατά της ναζιστικής Γερμανίας χωρίς πρώτα να διαβουλευτεί μαζί της. Η αντίδραση των Ινδών ήταν να παραιτηθούν όλα τα μέλη του Κογκρέσου και να μην υποστηρίξουν τις στρατιωτικές προσπάθειες των Βρετανών όπως είχαν κάνει στο Α' ΠΠ. Η μουσουλμανική ηγεσία με τη σειρά της βρήκε την ευκαιρία να ανασυγκροτηθεί και να σχεδιάσει τον τρόπο προώθησης των διεκδικήσεων για πλήρη ανεξαρτησία των μουσουλμανικών επαρχιών⁸³. Τελικά οι εξελίξεις του Β' ΠΠ είχαν ανάμεικτα αποτελέσματα για την Ινδία καθώς δημιουργήθηκε η ανάγκη ανάπτυξης μίας υποτυπώδους βιομηχανικής παραγωγής στην χώρα για την ενίσχυση της πολεμικής προσπάθειας της Βρετανίας. Χαρακτηριστικά στοιχεία αυτών των βιομηχανικών υποδομών ήταν η αύξηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κατά 45%, η αύξηση της παραγωγής βαμβακερών, χαρτιού, τσιμέντου, χημικών, φαρμακευτικών και ελαφρού μηχανολογικού εξοπλισμού και η δημιουργία παραγωγικών μονάδων

⁷⁵ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 299

⁷⁶ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 300

⁷⁷ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 21, p. 301, ii) υποσ. 27, Ch 6, p 180

⁷⁸ Βλ. υποσ. 27, Ch 6, p 173-175

⁷⁹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 320-322

⁸⁰ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 323

⁸¹ Βλ. υποσ. 27, Ch 6, p 167-168

⁸² Βλ. υποσ. 13i), Ch. 20, p. 325-327

⁸³ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 22, p. 330-332, ii) υποσ. 27, Ch 7, p 203, 207-209, iii) Calvocoressi, P., "World Politics Since 1945", Pearson Education Limited, Ninth Edition, 2009, Ch. 16, p. 428

ετήσιας παραγωγικής ικανότητας 1,5 εκ. τόνων σιδήρου και χάλυβα, ποδηλάτων, ατμομηχανών και αυτοκινήτων⁸⁴.

Επιπλέον οι Βρετανία αντιλήφθηκε ότι μεταπολεμικά θα αδυνατούσε να διατηρήσει την αυτοκρατορική της διάσταση γεγονός που καθιστούσε την ινδική ανεξαρτησία μη αναστρέψιμη⁸⁵, όμως από την άλλη πλευρά το νέο ινδικό κράτος αδυνατούσε να διατηρήσει την ενότητά του καθιστώντας την μουσουλμανική απόσχιση επίσης αναπόφευκτη. Τα δύο νέα κράτη έλαβαν την θέση τους στο διεθνές σύστημα τον Αύγουστο του 1947⁸⁶. Η αποαποικιοποίηση όμως από τους Βρετανούς δεν σήμαινε την πλήρη αποδέσμευση από τις δυτικές δυνάμεις καθώς ινδικά εδάφη κατείχαν η Γαλλία και η Πορτογαλία. Η πρώτη συνέχισε να κατέχει την περιοχή Pondicherry που την παρέδωσε στην Ινδία το 1954 και η δεύτερη τις περιοχές Goa, Diu και Daman από τις οποίες αποσύρθηκε οριστικά το 1961 μετά από εισβολή του ινδικού στρατού που πραγματοποιήθηκε λόγω της αποτυχίας των μεταξύ τους μακροχρόνιων διαπραγματεύσεων⁸⁷.

1.2.3 Η Ιστορία και τα Κοινωνικά Χαρακτηριστικά μετά την Αποαποικιοποίηση

Η δολοφονία του Γκάντι στις αρχές του 1948⁸⁸ επέτρεψε σε έναν άλλο Ινδό που είχε ήδη αναδυθεί προπολεμικά να καθιερωθεί ως ηγέτης και να οδηγήσει την χώρα στην μεταπολεμική και ανεξάρτητη πλέον εποχή⁸⁹. Ήταν ο βρετανοτραφής διανοούμενος Τζ. Νέχρου, απόγονος ενός δικηγόρου από το Allahabad⁹⁰ και ως σοσιαλιστής⁹¹ ένα από τα πρώτα του μελήματα ήταν η δημιουργία ενός κοσμικού κράτους⁹² το οποίο θα στηρίζονταν στις αρχές ενός Συντάγματος αντιπροσωπευτικού της μεγαλύτερης δημοκρατίας του κόσμου καθώς το εκλογικό της σώμα στις πρώτες εκλογές του 1951 απαρτιζόταν από 173 εκ. ψηφοφόρους κάθε κάστας και γένους. Μάλιστα η θέληση ώστε το νέο κράτος να το χαρακτηρίζει η πρόοδος και η ισότητα ήταν τόσο μεγάλη που προεδρεύων της «Ινδικής Συνταγματικής Επιτροπής», υπεύθυνης για την μορφή του νέου Συντάγματος, ήταν ο προερχόμενος από την κάστα των «ανέγγιχτων» Dr Ambedkar⁹³. Βέβαια οι Ινδουιστές κυριαρχούσαν στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας έναντι των Σινγκ και των Μουσουλμάνων⁹⁴ γεγονός που αποτελούσε μόνιμη πηγή διακρίσεων και συγκρούσεων.

Παρόλα αυτά η ινδική ηγεσία ήταν αποφασισμένη να αποτινάξει τις ρατσιστικές παραδόσεις που μάστιζαν την χώρα για αυτό εκτός από τους «ανέγγιχτους» προσπάθησε να εξισώσει και τις γυναίκες αποδίδοντάς τους κοινωνικά

⁸⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 22, p. 338

⁸⁵ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 22, p. 343-345, ii) υποσ. 27, Ch 7, p 219

⁸⁶ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 22, p. 351-353, ii) υποσ. 27, Ch 7, p 218-219, iii) υποσ. 73iii) p. 429

⁸⁷ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 366, ii) υποσ. 73iii) p. 431

⁸⁸ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 354, ii) υποσ. 27, Ch 7, p 227

⁸⁹ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 359, ii) υποσ. 73iii) p. 429

⁹⁰ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 21, p. 303

⁹¹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 361, 365

⁹² Βλ. υποσ. 27, Ch 7, p 225, Ch. 8, p. 233

⁹³ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 359, 365, 368, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 232, 233

⁹⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 365

και πολιτικά δικαιώματα. Ήδη από την εποχή του Γκάντι είχαν εισρεύσει στο εθνικιστικό απελευθερωτικό κίνημα, όμως οι μεγαλύτερες αλλαγές συντελέστηκαν με τον νόμο του 1949 περί «Ινδουιστικών Γάμων» με τον οποίο επιτρέπονταν πλέον οι γάμοι μεταξύ μελών διαφορετικών καστών και με τον αντίστοιχο νόμο του 1955 που αποκτούσαν πλέον το δικαίωμα στο διαζύγιο θέτοντας ταυτόχρονα ως κατώτερο ηλικιακό όριο γάμου τα 15 έτη. Επιπλέον με τον νόμο του 1956 περί «Κληρονομικών Δικαιωμάτων» αποκτούσαν ίσα δικαιώματα στην περιουσία των γονέων τους σε σχέση με τους άρρενες, ακόμη και αν ήταν υιοθετημένες⁹⁵.

Υπήρχε όμως ένας σημαντικός σκόπελος που έπρεπε να ξεπεραστεί από την κυβέρνηση της χώρας καθώς οι κατά τόπους γλωσσικές διαφοροποιήσεις ήταν τόσο ισχυρές ώστε σε πολλές περιοχές της χώρας να μην δέχονται την διάλεκτο Hindi ως εθνική όπως είχε αποφασιστεί από το Κογκρέσο του Nagpur το 1920. Εξαιτίας αυτής της ισχυρής τοπικιστικής αντίληψης στο γλωσσικό ζήτημα ο Νέχρου γεύτηκε την πρώτη μεγάλη απογοήτευση ως προς την συνοχή του ινδικού έθνους καθώς αναπτύχθηκαν σημαντικές αποσχιστικές τάσεις με γνώμονα τις τοπικές διαλέκτους. Αποτέλεσμα αυτών των τάσεων ήταν να χωριστούν οι διοικητικές επαρχίες με βάση τα γλωσσικά χαρακτηριστικά και ειδικά στο νότο να αναγορευτεί ως επίσημη η δραβιδική διάλεκτος, γεγονός που ενίσχυε την «θεωρία των δύο φυλών», αυτής των Αρίων και αυτής των κατώτερων γηγενών που επιβιώνει από την εποχή της εισβολής των Αρίων στην υποήπειρο (βλ. υποκεφ. 2.1.2)⁹⁶.

Η μεταπολεμική διεθνής πολιτική κατεύθυνση της Ινδίας διαμορφώθηκε από τις εμπειρίες που αποκόμισε η χώρα κατά την περίοδο της βρετανικής κατοχής και ως εκ τούτου περιστρέφονταν γύρω από τους άξονες της προσπάθειας της πλήρους κατάργησης του αποικιακού συστήματος σε όλον τον κόσμο και της καταπολέμησης της εφαρμογής ρατσιστικών διακρίσεων, αν και επέλεξε για στρατηγικούς λόγους να ενταχθεί στην Βρετανική Κοινοπολιτεία. Η συγκεκριμένη επιλογή εκφράστηκε, δε, ιδιαίτερα έντονα μέσα από την επιλογή της ανάληψης του ρόλου του «διεθνούς ειρηνοποιού» και της ηγέτιδας δύναμης του «Τρίτου Κόσμου» που αποτελούσαν οι «Αδέσμευτοι», όσοι δηλαδή επέλεξαν να μην ενταχθούν σε κανένα από τα δύο κυρίαρχα ψυχροπολεμικά μπλοκ⁹⁷. Η καθιέρωση του κινήματος των «Αδεσμεύτων» πραγματοποιήθηκε με τα Αφρό-ασιατικά Συνέδρια που διοργάνωσε το 1947 και το 1949 η Ινδία αλλά επεκτάθηκε με το Συνέδριο του 1955 που διοργανώθηκε από την Ινδονησία. Απόρροια αυτής της πολιτικής υπήρξε η Σινο- ινδική εμπορική συμφωνία για το Θιβέτ του 1954 καθώς ο Νέχρου θεωρούσε ότι ακρογωνιαίος λίθος για την επίτευξη των ινδικών πολιτικών στόχων σε διεθνές επίπεδο ήταν η καλές σχέσεις με τον έτερο γίγαντα της Ασίας, την Κίνα. Παρά της προσδοκίας του το 1959

⁹⁵ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 369, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 233

⁹⁶ i) βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 370-373, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 240-241, iii) υποσ. 73iii) p. 429-430, iv) Brass, P. R., "Class, Ethnic Group and Party in Indian Politics", Cambridge University Press, World Politics, Vol. 33, No.3, April 1981, p. 450

⁹⁷ i) βλ. υποσ. 27, Ch 8, p 231,247, ii) υποσ. 73iii) p. 430, iii) Τσάλτας, Γ. Ι., «Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος: Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης», Εκδ. Παπαζήση, 2010, Ch. 2, p. 132-133

οδηγήθηκαν στον πρώτο sino- ινδικό πόλεμο⁹⁸ σηματοδοτώντας την δεύτερη μεγάλη απογοήτευση που γεύτηκε όσων αφορά την ενότητα των ασιατικών χωρών απέναντι στις προκλήσεις της μεταπολεμικής εποχής⁹⁹.

Ο θάνατος του Νέχρου το 1964¹⁰⁰ έφερε στον πρωθυπουργικό θώκο τον Shastri ο οποίος έμελλε να αντιμετωπίσει άμεσα την πρόκληση των σχέσεων με το Πακιστάν (κάτι που ενδεχομένως να στοίχισε και του ίδιου την ζωή) καθώς η πακιστανική ηγεσία δεν έχασε την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί την άσχημη συγκυρία της Ινδίας από την απώλεια του μεγάλου της ηγέτη, προχωρώντας το 1965 στην εισβολή στο Κασμίρ που οδήγησε στο πρώτο Ινδο- πακιστανικό πόλεμο. Η σύγκρουση άνοιξε ένα παράθυρο ευκαιρίας για τους σοβιετικούς να αναμιχθούν με την ελπίδα να αναπτύξουν ισχυρότερα ερείσματα στην Νότια Ασία, καλώντας τις αντιμαχόμενες πλευρές σε μία Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στην Τασκένδη. Η Διάσκεψη ήταν εξαντλητική, διήρκησε μία εβδομάδα και αποφασίστηκε παρά την συντριπτική νίκη των Ινδών οι δυο χώρες να αποσύρουν τα στρατεύματα τους στις θέσεις πριν τον πόλεμο και να αποκαταστήσουν τις σχέσεις τους με γνώμονα την ασφάλεια και την ειρήνη της ευρύτερης περιοχής.

Οι διαπραγματεύσεις ήταν τόσο εξαντλητικές που με την λήξη τους ο Shastri¹⁰¹ απεβίωσε εξαιτίας καρδιακής προσβολής και το κενό του κάλυψε η κόρη του Νέχρου, η Ίντιρα Γκάντι η οποία έπρεπε να αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό. Όσων αφορά στο εσωτερικό το μεγαλύτερό της πρόβλημα ήταν η απειρία που την χαρακτήριζε στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της διακυβέρνησης και οι αποσχιστικές τάσεις πολλών επαρχιών που εντεινόνταν, ενώ για τις διεθνείς σχέσεις της Ινδίας προσπάθησε να συνεχίσει να εργάζεται στο πνεύμα που είχε καθιερώσει ο πατέρας της καθώς και να εφαρμόσει την συμφωνία της Τασκένδης με το Πακιστάν. Επιπλέον οι μουσώνες της προηγούμενης χρονιάς προκάλεσαν εκτεταμένο λοιμό ο οποίος αντιμετωπίστηκε λαμβάνοντας πολύ σημαντική βοήθεια σε σιτηρά από τις Η.Π.Α., που ήθελαν και εκείνες με την σειρά τους να αυξήσουν την επιρροή τους στην στρατηγικής σημασίας Νότια Ασία, αλλά και \$ 435 εκ. για την ανάπτυξη του «Τέταρτου Πενταετές Πλάνου»¹⁰².

Παρά τις καλές σχέσεις με τις Η.Π.Α όμως αντιτάθηκε στον Πόλεμο του Βιετνάμ και παρέμεινε πιστή στην πολιτική των «Αδεσμεύτων». Αρχικά επισκέφτηκε την Μόσχα τον Ιούλιο του 1966 και προσπάθησε σε συνεργασία με του άλλους δύο ηγέτες που είχαν προσχωρήσει στο κίνημα του «Τρίτου Κόσμου», τον Νάσσερ της Αιγύπτου και τον Τίτο της Γιουγκοσλαβίας, να εργαστούν για την εξεύρεση μίας λύσης που θα υπερασπίζονταν τα δικαιώματα του βιετναμέζικου λαού¹⁰³. Η κυβέρνηση Νίξον όμως που συνέχισε να ενισχύει το πακιστανικό καθεστώς οδήγησε τις Ινδίες να υπογράψουν μία 20ετή «Συμφωνία Ειρήνης, Φιλίας και Συνεργασίας» με

⁹⁸ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 366-367, ii) υποσ. 73iii) p. 434

⁹⁹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 372

¹⁰⁰ Βλ. υποσ. 13, Ch. 23, p. 373

¹⁰¹ i) Βλ. υποσ. 27, Ch 8, p 249, ii) υποσ. 73iii) p. 436-437

¹⁰² i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 374-380, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 250-252

¹⁰³ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 381-382

την Ε.Σ.Σ.Δ. το 1971 καθώς ήταν πλέον ολοκάθαρο ότι ο τρίτος ινδο- πακιστανικός πόλεμος ήταν προ των πυλών. Αποτέλεσμα αυτού του πολέμου υπήρξε η μεταστροφή της ισορροπίας ισχύος στη Νότια Ασία υπέρ τη Ινδίας καθώς μεθόδευσε την οριστική απόσχιση του Μπαγκλαντές από το Πακιστάν που απέμεινε με λιγότερο από τον μισό πληθυσμό του και στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Ταυτόχρονα κατάφερε να καταρρίψει τον μύθο της μουσουλμανικής ενότητας και να σβήσει για πάντα το όνειρο της προσάρτησης του Κασμίρ από το Πακιστάν το οποίο εξωθήθηκε σε ταπεινωτική συνθηκολόγηση¹⁰⁴.

Μετά από ένα μικρό διάλλειμα στην διακυβέρνηση Γκάντι (1977-1980) η Ίντιρα επέστρεψε ως πρωθυπουργός αφού η Ινδία βυθίστηκε και πάλι στην διαφθορά και στην οικονομική ύφεση. Μπορεί η εκλογική νίκη να ήταν ευρεία στις εκλογές του 1980 όμως τα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπίσει ήταν βαθεία καθώς ξέσπασαν αποσχιστικές εξεγέρσεις και στις 7 βορειοανατολικές επαρχίες που είχαν κατακλυστεί από πρόσφυγες προερχόμενους από το Μπαγκλαντές. Οι συγκεκριμένες περιοχές μάλιστα καθιστούσαν πάντα ευάλωτη την ινδική συνοχή καθώς οι πληθυσμοί τους αποτελούνται από κατοίκους που μιλούν σινο- θιβετιανές και σινο-μπουρμαζιανές (Μυανμάρ) διαλέκτους και θρησκευτικά εντάσσονταν στον βουδισμό, τον χριστιανισμό και στον ανιμισμό, μία παγανιστική, φυσιολατρική θρησκεία. Από τα δυτικά οι προκλήσεις ήταν ακόμη μεγαλύτερες ειδικά μετά την σοβιετική επιθετικότητα εναντίον του Αφγανιστάν και τις αναταράξεις που προκάλεσε και στο Πακιστάν αλλά και τους φόβους που προκάλεσε ακόμη και στην ίδια την Ινδία¹⁰⁵.

Το 1984 η Ίντιρα Γκάντι δολοφονήθηκε από δύο Σινγκ της προσωπικής της φρουράς ως εκδίκηση για την διαταγή που είχε δώσει να επιτεθούν τα ινδικά στρατεύματα το προηγούμενο έτος στον Χρυσό Ναό που αποτελούσε το θρησκευτικό τους κέντρο¹⁰⁶. Την διαδέχθηκε ο γιός της Ρ. Γκάντι που εφάρμοσε φιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές επηρεασμένος από την τάση του ρηγκανισμού ώστε να επιτύχει ταχύτερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης, απομακρυνόμενος από τις παραδοσιακές σοσιαλιστικές πολιτικές του παππού του και της μητέρας του (βλ. *κεφ. Οικονομίας*). Ακόμη και σε πολιτικό επίπεδο όμως προσπάθησε να κατευνάσει τα παλαιά πάθη υπογράφοντας συμφωνίες με τα αντιπολιτευτικά κόμματα του Punjab, του Assam και του Mizoram αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες των τοπικών πληθυσμών και βοηθώντας τους να τις διατηρήσουν και να τις αναπτύξουν χωρίς περαιτέρω καταπίεση από την κεντρική διοίκηση. Στην επαρχία Punjab αποδείχτηκαν μάταιες πάντως καθώς το χάσμα με τους Σινγκ ήταν πλέον τόσο βαθύ που οι βίαιες συγκρούσεις συνοδεύτηκαν από την επιβολή μαζικών συλλήψεων και περιορισμών¹⁰⁷.

Η δολοφονία του Ρ. Γκάντι κατά την προεκλογική περίοδο των εκλογών του 1991 από τους «Τίγρεις του Ταμίλ» δεν ανέκοψε την τάση που είχε δημιουργηθεί προς τις οικονομικές πολιτικές της ανοικτής αγοράς. Αντιθέτως, στην νέα κυβέρνηση Υπουργός Οικονομικών τοποθετήθηκε ο Dr. M. Singh, απόφοιτος του Harvard ο

¹⁰⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 391-392

¹⁰⁵ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 25, p. 410-412, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 257-260

¹⁰⁶ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 27, p. 417

¹⁰⁷ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 25, p. 422-425, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 260-261

οποίος εφάρμοσε γενναίες περικοπές των δημοσίων δαπανών και υποτίμηση της ρουπίας κατά 20% εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου από όπου και έλαβε δάνειο ύψους \$ 1,4 δις (βλ. κεφ. Οικονομίας)¹⁰⁸.

Μέχρι το τέλος της χιλιετίας η ανάπτυξη του δυτικού τρόπου ζωής στη Ινδία¹⁰⁹ με την αντίστοιχη μεταστροφή του Πακιστάν προς πιο ορθόδοξες ισλαμικές πολιτικές και την υποστήριξή του προς τους Ταλιμπάν του Αφγανιστάν μετέτρεψαν το Νέο Δελχί ως τον πιο αξιόπιστο σύμμαχο της Δύσης στην Νότια Ασία και τον πιο σταθερό πόλο της περιοχής. Το αποκορύφωμα αυτής της μεταστροφής παρατηρήθηκε στις αρχές της νέας χιλιετίας όταν οι Πρόεδροι των Η.Π.Α. και της Ινδίας επισκέφθηκαν εκατέρωθεν τις δύο χώρες σηματοδοτώντας το περαιτέρω παράλληλο άνοιγμα των δύο αγορών και την δημιουργία μίας ινδικής κοινότητας 1,5 εκ. Ινδών στις Η.Π.Α. με αγοραστική δύναμη \$ 20 δις¹¹⁰.

1.3 Η Πυρηνικοποίηση της Ινδικής Υποηπείρου

Μετά την ίδρυση του ινδικού κράτους ο J. Nehru δημιούργησε το 1948 το Υπουργείο Ατομικής Ενέργειας¹¹¹, ενώ από το 1964 η Ινδία προχώρησε στην εξόρυξη πλουτωνίου και στην άρνηση υπογραφής της «Συμφωνίας για την Μη Εξάπλωση των Πυρηνικών» της Γενεύης. Αιτία για την χάραξη της συγκεκριμένης πολιτικής υπήρξε η ενίσχυση του Πακιστάν με αμερικανικά όπλα κυρίως μετά τον ινδο-πακιστανικό του πόλεμο 1965¹¹². Όμως πραγματική ανάγκη για την απόκτηση πυρηνικών όπλων υπήρξε μετά τις σινο-ινδικές συνοριακές διαφορές και τον πόλεμο του 1971¹¹³ αλλά και την προσέγγιση του Πακιστάν με τα ομόθρησκα κράτη της Μέσης Ανατολής από το 1977 και μετά υπό την εξουσία του Στρατηγού Zia. Αποτέλεσμα αυτής της προσέγγισης ήταν η ενίσχυση που έλαβε κυρίως από την Σαουδική Αραβία και την Λιβύη¹¹⁴ και οδήγησε μετά το 1985 στην εντατικοποίηση της προσπάθειας κατασκευής πυραύλων που θα φέρουν πυρηνικές κεφαλές, της «Ισλαμικής Βόμβας» όπως την ονόμαζαν¹¹⁵.

Ο πακιστανικός κίνδυνος αντιμετωπιζόταν πάντα με ρεαλιστική προσέγγιση και ως εκ τούτου η πρώτη πυρηνική δοκιμή της Ινδίας επιτεύχθηκε το 1974¹¹⁶, ενώ από το 1983 και μετά οι προσπάθειες του πυρηνικού της προγράμματος εντάθηκαν αν και προκάλεσαν την αντίδραση της Δύσης που εφάρμοσε άρση των προμηθειών υλικών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή πυρηνικών όπλων. Παρόλα αυτά οι

¹⁰⁸ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 25, p. 439-440, ii) υποσ. 27, Ch 9, p 282

¹⁰⁹ i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 26, p. 455, ii) υποσ. 27, Ch 9, p 266,271

¹¹⁰ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 26, p. 458-460

¹¹¹ <http://strategyreports.wordpress.com/2010/08/09/%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B9%CE%BD%CE%B4%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%80%CE%B1%CE%BA%CE%B9%CF%83/>

¹¹² i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 383-384, ii) υποσ. 73iii) p. 433

¹¹³ Βλ. Υποσημ. 83 iii)

¹¹⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 25, p. 414

¹¹⁵ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 25, p. 428

¹¹⁶ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 24, p. 397 και ii) υποσημ. 111

Ινδοί κατάφεραν να κατασκευάσουν ένα βλήμα χαμηλής βαλλιστικής τροχιάς, το Prithvi, ένα προϊόν αποκλειστικής εγχώριας παραγωγής μέσης εμβέλειας 250 km έχοντας τη δυνατότητα να φέρει πυρηνική αλλά και συμβατική γόμωση.

Το 1997 πραγματοποιήθηκε η επανεκκίνηση του προγράμματος κατασκευής βαλλιστικών πυραύλων μέσου βεληνεκούς Agni ως κορυφαία προτεραιότητα στην προσπάθεια απάντησης της δοκιμής του πακιστανικού πυραύλου Hatf-3 βεληνεκούς 800 km. Οι βελτιωμένες εκδόσεις του Agni έφθασαν το βεληνεκές των 3500 km, ενώ σε συνεργασία με τη Ρωσία αναπτύσσεται το πρόγραμμα Sagarika που θα εκτοξεύεται από υποβρύχια και θα έχει βεληνεκές 300 km παράλληλα με την προσπάθεια κατασκευής διηπειρωτικών πυραύλων βεληνεκούς 10.000 km που θα μπορούν να πλήξουν ακόμα και τις Η.Π.Α. Εκτιμάται ότι η Ινδία διαθέτει 80 πυρηνικές κεφαλές και προσπαθεί να τις αυξήσει στις 500 ώστε να διαθέτει την δυνατότητα του «δεύτερου πλήγματος».

Το πυρηνικό στρατηγικό δόγμα της Ινδίας περιστρέφεται γύρω από δύο άξονες: α. την ύπαρξη πυρηνικού οπλοστασίου για την ελάχιστη αποτροπή και β. την ύπαρξη πυρηνικών όπλων σε καθεστώς μη επιχειρησιακής ετοιμότητας καθώς δεν θέλουν να θεωρηθούν απειλή αλλά μέσο τελευταίας καταφυγής εναντίον εχθρικού πλήγματος «μη αποδεκτής ζημίας». Επίσης δεσμεύεται ότι δεν θα τα χρησιμοποιήσει πρώτη, ούτε εναντίον χωρών χωρίς αντίστοιχη πυρηνική ικανότητα αν και αρνείται ακόμη να υπογράψει την «Συνθήκη για την Απαγόρευση των Πυρηνικών Δοκιμών» και την «Συνθήκη για την Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων». Παρόλα αυτά η Ινδία και το Πακιστάν έχουν προσυπογράψει μεταξύ τους «Συμφωνία για την Μη Επίθεση Εναντίον Πυρηνικών Εγκαταστάσεων» και το 2002 αντάλλαξαν καταλόγους με πυρηνικές εγκαταστάσεις που δεν πρέπει να δεχθούν πλήγμα σε περίπτωση μεταξύ τους πυρηνικού πολέμου¹¹⁷.

Χάρτης 12: Τα Πυρηνικά Εργοστάσια της Ινδίας

Πηγή: <http://www.mapsofindia.com/history/flash-history.htm>

¹¹⁷ Βλ. Υποσημ. 111

1.4 Το Πολιτικό Σύστημα της Ινδίας

Το πρώτο Σύνταγμα του 1950 της «Κοσμικής Κοινοβουλευτικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Ινδίας»¹¹⁸ δημιούργησε ένα πολιτικό σύστημα που προσομοιάζει με το βρετανικό καθώς ο Πρωθυπουργός ελέγχει το νομοθετικό σώμα της Κάτω Βουλής, που ονομάζεται «Βουλή του Λαού» (Lok Sabha), σε αντίθεση με τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της χώρας που κατέχουν τυπικές εξουσίες, εκτός από επείγουσες περιστάσεις εθνικής ασφαλείας. Η διοικητική δομή της χώρας έχει ομοσπονδιακό χαρακτήρα όπου η κάθε επαρχία (πολιτεία) έχει την ευθύνη της αστυνόμευσης, της δικαιοσύνης, της δημόσιας υγείας, της παιδείας, της γεωργίας, της αλιείας, των δασών και της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ επιπλέον εκλέγει τους εκλέκτορες της Άνω Βουλής που ονομάζεται «Συμβούλιο των Πολιτειών» (Rajya Sabha). Αντίστοιχα η κεντρική διοίκηση έχει την ευθύνη της εθνικής ασφάλειας, της ατομικής ενέργειας (αν και η Ινδία ανέπτυξε πυρηνικό πρόγραμμα αργότερα, την δεκαετία του '70), των εξωτερικών σχέσεων, των σιδηροδρόμων, της αεροπλοΐας, της ναυτιλίας, των ταχυδρομείων, των τηλεπικοινωνιών και της έκδοσης νομίσματος, ενώ υπάρχουν και τομείς μικτής διοίκησης σε ομοσπονδιακό και πολιτειακό επίπεδο όπως η οικονομική και κοινωνική πολιτική, το εμπόριο, η διασφάλιση υγιούς ανταγωνισμού και τα εργατικά σωματεία¹¹⁹.

Η Ινδία ως κοσμικό κράτος επιδιώκει να συμπεριλάβει στους κόλπους της τα μέλη όλων των φυλών και τους πιστούς όλων των θρησκειών που κατοικούν στην επικράτειά της και να αποκτήσει μία λειτουργική ισορροπία σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Η διαδικασία εξισορρόπησης των αντίρροπων κοινωνικοπολιτικών δυνάμεων εκφράζεται μέσα από συνεχείς αναπροσαρμογές των εκλογικών της νόμων και περιφερειών. Μάλιστα η χάραξη των εκλογικών περιφερειών δεν γίνεται με βάση καθαρά γεωγραφικά κριτήρια ως προς την πληθυσμιακή ποσότητα αλλά με γνώμονα την πληθυσμιακή τους σύνθεση. Σκοπός αυτής της πρακτικής είναι η αποσόβηση της μη εκπροσώπησης ή της υποεκπροσώπησης μειονοτικών ομάδων, ακόμη κι αν με αυτήν την μέθοδο αλλοιώνεται η σύνθεση των εκλογικών αποτελεσμάτων και των οργάνων που απορρέουν από αυτά¹²⁰.

Η πρακτική εφαρμογή όλων των παραπάνω πολιτικών σκοπών εκφράζεται από το Κοινοβούλιο της χώρας που αποτελείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τα δύο σώματα, την «Βουλή του Λαού» και το «Συμβούλιο των Πολιτειών»¹²¹. Η «Βουλή του Λαού» αποτελείται από 530 βουλευτές που εκλέγονται άμεσα από το εκλογικό σώμα, 20 εκπροσώπους που τοποθετούνται από τις Πολιτείες της Ομοσπονδίας και 2 μέλη που χρίζονται από τον Πρόεδρο της Αγγλο-ινδικής

¹¹⁸ <http://india.gov.in/india-glance/profile>

¹¹⁹ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 23, p. 359-360, ii) <http://india.gov.in/my-government/constitution-india>

¹²⁰ Διαμαντόπουλος, Αθ., «Εκλογικά Συστήματα: Θεωρία και Πρακτικές Εφαρμογές», Εκδ. Πατάκη, 4^η Έκδοση, 2004, Part 2, Ch. 1, p. 192-193

¹²¹ <http://india.gov.in/my-government/indian-parliament>

Κοινότητας¹²². Η θητεία της Βουλής είναι πενταετής εκτός κι αν διαλυθεί νωρίτερα ή παραταθεί για έναν επιπλέον χρόνο για λόγους εθνικής ασφαλείας¹²³. Αντίστοιχα το «Συμβούλιο των Πολιτειών» αποτελείται από 238 εκπροσώπους των Πολιτειών της Ομοσπονδίας και 12 μέλη που χρίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας¹²⁴. Η θητεία των μελών του Συμβουλίου είναι εξαετής, χωρίς δυνατότητα διάλυσης του σώματος αλλά κάθε δύο χρόνια το σώμα ανανεώνεται κατά το 1/3. Πρόεδρος του σώματος είναι ex officio ο Αντιπρόεδρος της Ινδίας και Αντιπρόεδρος του σώματος εκλέγεται ένα μέλος της Βουλής¹²⁵.

1.5 Οι Οικονομικές Πολιτικές της Ινδίας και τα Αποτελέσματά τους

1.5.1 Σοσιαλιστικές Πολιτικές και Προστατευτισμός

Από τις πρώτες στιγμές της ανεξαρτησίας της Ινδίας ο Νέχρου ήξερε ότι η δικαιολογία της βρετανικής αποικιοκρατίας ως αιτία της φτώχειας και της ανέχειας του λαού του είχε πλέον εκλείψει. Ως σοσιαλιστής μάλιστα είχε από το 1931 κιάλας προτείνει μία Απόφαση που υιοθετήθηκε από το Κογκρέσο για την εθνικοποίηση των κυριότερων βιομηχανιών, ενώ ως Πρωθυπουργός πλέον το 1951 εγκαινίασε το «Πρώτο Πενταετές Πλάνο» (1951-1956) οικονομικής ανάπτυξης της χώρας από τα 12 που έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα (βλ. Πίνακα 1). Για το συγκεκριμένο πρόγραμμα δαπανήθηκαν \$ 3,7 δις και σχεδόν όλα χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη της παραγωγικής ικανότητας της υπαίθρου και την βελτίωση των μέσων επικοινωνίας και συγκοινωνίας, ενώ για την ενέργεια διατέθηκε μόλις το 11% των παραπάνω κεφαλαίων και για την ανάπτυξη της βιομηχανίας μόνο το 7,6%. Επιπλέον διενεργήθηκε μία ιδιόρρυθμη αναδιανομή γαιών καθώς ζητήθηκε από τους μεγαλογαιοκτήμονες να παραδώσουν οικειοθελώς το 1/5 της γης τους, κάλεσμα που βρήκε μικρή ανταπόκριση καθώς όσοι ανταποκρίθηκαν παρέδωσαν μικρότερα και τα λιγότερο παραγωγικά αγροκτήματα¹²⁶.

Το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε για αυτό το πρόγραμμα ήταν το σοβιετικού τύπου που στηρίζονταν σε δύο άξονες, στην δημιουργία: α) επενδυτικών αγαθών και β) καταναλωτικών αγαθών, και το αποτέλεσμα του υπερέκλυσε τον στόχο για αύξηση του εθνικού εισοδήματος κατά 11% καθώς η αύξηση έφτασε το 18%. Η επιτυχία του οφείλονταν στον πετυχημένο συνδυασμό κρατικών και ιδιωτικών επενδύσεων αφού τις μακροπρόθεσμες, χαμηλού κέρδους, βιομηχανικές επενδύσεις ανέλαβε να πραγματοποιήσει το κράτος, ενώ ο ιδιωτικός τομέας ανέλαβε την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών εξασφαλίζοντας την άμεση απόσβεση των επενδυτικών του κεφαλαίων¹²⁷. Παράλληλα η εγχώρια παραγωγή προστατεύονταν

¹²² <http://india.gov.in/my-government/whos-who/members-parliament>

¹²³ <http://india.gov.in/my-government/indian-parliament/lok-sabha>

¹²⁴ <http://india.gov.in/my-government/whos-who/members-parliament>

¹²⁵ <http://india.gov.in/my-government/indian-parliament/rajya-sabha>

¹²⁶ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 359, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 245

¹²⁷ Rothermund, D., "An Economic History of India", Routledge, 2nd Edition, 1993, Ch. 10, p. 130-131

από πολύ υψηλούς δασμούς που ξεπερνούσαν κατά μέσο όρο το 200%, υψηλές ποσοστώσεις στις εισαγωγές και αυστηρούς περιορισμούς στις ξένες επενδύσεις¹²⁸.

Πίνακας 1: Ελλείμματα Προϋπολογισμού κατά τα «Πενταετή Πλάνα»

4.1 BUDGETARY DEFICIT OF THE CENTRE AND THE STATES						
Year	Centre*	States	Total	Centre*	States	Total
	(` crore)			(Per cent of GDP)		
First Plan						
1951-52	-33	37	4	-0.3	0.3	0.0
1952-53	46	-10	36	0.4	-0.1	0.3
1953-54	81	-45	36	0.7	-0.4	0.3
1954-55	142	-42	100	1.3	-0.4	0.9
1955-56	160	-7	153	1.4	-0.1	1.3
Total	396	-67	329			
Second Plan						
1956-57	185	56	241	1.4	0.4	1.8
1957-58	458	39	497	3.3	0.3	3.6
1958-59	247	-67	180	1.6	-0.4	1.2
1959-60	188	-1	187	1.1	0.0	1.1
1960-61	-177	24	-153	-1.0	0.1	-0.9
Total	901	51	952			
Third Plan						
1961-62	115	29	144	0.6	0.2	0.8
1962-63	156	-36	120	0.8	-0.2	0.6
1963-64	167	-22	145	0.7	-0.1	0.6
1964-65	172	-38	134	0.6	-0.1	0.5
1965-66	173	196	369	0.6	0.7	1.3
Total	783	129	912			
Three Annual Plans						
1966-67	295	-170	125	0.9	-0.5	0.4
1967-68	206	64	290	0.5	0.2	0.8
1968-69	262	64	326	0.6	0.2	0.8
Total	763	-22	741			
Fourth Plan						
1969-70	46	-31	15	0.1	-0.1	0.0
1970-71	285	134	419	0.6	0.3	0.9
1971-72	519	266	785	1.0	0.5	1.5
1972-73	869	-14	855	1.5	0.0	1.5
1973-74	328	175	503	0.5	0.3	0.7
Total	2047	530	2577			
Fifth Plan						
1974-75	721	30	751	0.9	0.0	0.9
1975-76	366	-16	350	0.4	0.0	0.4
1976-77	131	3	134	0.1	0.0	0.1
1977-78	933	83	1016	0.9	0.1	1.0
1978-79	951	-320	631	0.8	-0.3	0.6
Total	3102	-220	2882			
Annual Plan						
1979-80	2427	228	2655	1.9	0.2	2.1
Sixth Plan						
1980-81	2576	874	3450	1.7	0.6	2.3
1981-82	1392	1127	2519	0.8	0.6	1.4
1982-83	1655	694	2349	0.8	0.4	1.2
1983-84	1417	718	2135	0.6	0.3	0.9
1984-85	3745	1360	5105	1.5	0.5	2.0
Total	10785	4773	15558			
Seventh Plan						
1985-86	4937	-1498	3439	1.7	-0.5	1.2
1986-87	8261	889	9150	2.6	0.3	2.8
1987-88	5816	-312	5504	1.6	-0.1	1.5
1988-89	5642	-540	5102	1.3	-0.1	1.2
1989-90	10594	19	10613	2.1	0.0	2.1
Total	35250	-1442	33808			
Annual Plan						
1990-91	11347	139	11486	1.9	0.0	2.0
1991-92	6855	226	7081	1.0	0.0	1.1
Eighth Plan						
1992-93	12312	228	12540	1.6	0.0	1.6
1993-94	10960	1517	12477	1.2	0.2	1.4
1994-95	961	-3256	-2295	0.1	-0.3	-0.2
1995-96	9807	15503	25310	0.8	1.3	2.1
1996-97	13184	-82	13102	0.9	0.0	0.9
Total	47224	13910	61134			
Ninth Plan						
1997-98	66288	-3610	62678	4.2	-0.2	4.0
1998-99	144	-1050	-1194	0.0	-0.1	-0.1
1999-2000	-13817	-2626	-16443	-0.7	-0.1	-0.8
2000-2001	8911	-7820	-909	0.3	-0.4	0.0
2001-2002	3410	-73	3337	0.1	0.0	0.1
Total	62649	-15179	47469			
Tenth Plan						
2002-03	10095	-7053	3043	0.4	-0.3	0.1
2003-04	-4796	-7780	-12576	-0.2	-0.3	-0.4
2004-05	-63819	-12755	-76574	-2.0	-0.4	-2.4
2005-06	64850	-37096	27754	1.8	-1.0	0.8
2006-07	25930	56578	82508	0.6	1.3	1.9
Total	32260	-8107	24154			
Eleventh Plan						
2007-08	310	-12739	-12430	0.0	-0.3	-0.2
2008-09	152193	-4845	147348	2.7	-0.1	2.6
2009-10	-11155	8751	-2404	-0.2	0.1	0.0
2010-11	14189	-22706	-8517	0.2	-0.3	-0.1
2011-12	110876	-14003	96874	1.2	-0.2	1.1
Total	266413	-45542	220871			
Twelfth Plan						
2012-13 (RE)	452304	34380	486684	4.5	0.3	4.9
2013-14 (BE)	19844	-718	19127	0.2	0.0	0.2

* Includes treasury bills and draw down of cash balances since 1997-98.

Note: The ratios to GDP at market prices are based on CSO's National Accounts 2004-05 series.

*crore=δεκάδες εκατομμύρια (σε ινδικές ρουπίες)

Πηγή: <http://finmin.nic.in/reports/ipfstat.asp>, Indian Public Finance Statistics 2013-2014, p. 40

Το 1959 η παραπάνω προσπάθεια έλαβε και πολιτική υπόσταση στην βορειοδυτική επαρχία Rajasthan, η οποία είναι στρατηγικής σημασίας λόγω της γειτνίασής της με το Πακιστάν. Το “Panchayati Raj”, όπως ονομάστηκε η εξέλιξη του νέου προγράμματος, είχε σκοπό να καταστήσει τους αγρότες ενεργούς στην ανοικοδόμηση και ανάπτυξη του έθνους (nation building process) καθώς και στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Με αυτό το πρόγραμμα κάθε χωριό περιελάμβανε από ένα είδος Συμβουλίου (Raj) των εκπροσώπων των ανώτερων καστών το οποίο με τη σειρά του εξέλεγε τους εκπροσώπους του στην επόμενη βαθμίδα, τον Σύνδεσμο (Association) που αποτελούνταν από 50 μέλη. Στον κάθε Σύνδεσμο προέδρευε ο Εκτελεστικός Γραμματέας του τοπικού Μπλοκ Εργασίας το οποίο πάλι με την σειρά του εξέλεγε έναν εκπρόσωπο στην επόμενη βαθμίδα που ονομάζονταν Περιφερειακή Ομάδα (District Party). Μέχρι το 1964 το πρόγραμμα εξαπλώθηκε σε όλη την χώρα και περιελάμβανε περίπου 300 Περιφερειακές Ομάδες και 5000 Συνδέσμους που σκοπό είχαν να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα της αγροτικής ανάπτυξης και να προτείνουν νέες πολιτικές για την ανάπτυξή της.

Παράλληλα δημιουργήθηκε σε συνεργασία με το Ίδρυμα Φορντ και ένα άλλο ακόμη πιο ριζοσπαστικό πρόγραμμα που ονομάστηκε «Πρόγραμμα Κοινωνικής Ανάπτυξης και Αγροτικής Επέκτασης», το οποίο όμως επίσης δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Το πρόγραμμα προέβλεπε την κοινωνική αλληλοεκπαίδευση καθώς οι εργάτες που χαρακτηρίζονταν ως πολυτεχνίτες και βρίσκονταν σε μεγάλους αριθμούς σε όλη την χώρα θα μεταφέρονταν στην ύπαιθρο και θα βοηθούσαν από πέντε χωριά ο καθένας σε εργασίες αναμόρφωσης μη εκμεταλλεζόμενων εκτάσεων, σε αρδευτικά έργα, στη βελτίωση της σποράς και της χρήσης φυτοφαρμάκων, στην εξάλειψη εντόμων και τρωκτικών και στο χτίσιμο σχολείων. Η δομή του προγράμματος προέβλεπε ότι κάθε 100 χωριά θα αποτελούσαν μία Περιοχή Εργασίας (Project Area) και κάθε 3 Περιοχές Εργασίας θα συνιστούσαν ένα Μπλοκ Εργασίας. Στο τέλος του πρώτου χρόνου εφαρμογής του είχαν δημιουργηθεί 55 Μπλοκ που το καθένα περιελάμβανε περίπου 200.000 αγρότες και 150.000 καλλιεργήσιμα στρέμματα. Το πρόγραμμα όμως απέτυχε κυρίως λόγω της πίεσης από την ραγδαία αύξηση του πληθυσμού που έφτανε τα 10 εκ. ετησίως μέχρι και το 1959, του συντηρητισμού που χαρακτήριζε τους αγροτικούς πληθυσμούς, της προκατάληψής τους απέναντι στις νέες αγροτικές τεχνικές που αποδείχθηκε δίκαιη, του εκτεταμένου αναλφαβητισμού, των περιορισμένων υδάτινων πηγών και της έλλειψης λιπασμάτων και επαρκούς ηλεκτρικής ενέργειας¹²⁹.

Το «Δεύτερο Πενταετές Πλάνο» διήρκησε από το 1956 έως το 1961 και ήταν ακόμη πιο φιλόδοξο σε σχέση με το πρώτο καθώς για την υλοποίησή του δαπανήθηκαν σχεδόν τα τριπλάσια κεφάλαια. Όμως η διαφορά με το πρώτο πρόγραμμα ήταν ότι ο βιομηχανικός κλάδος απορρόφησε σχεδόν το 20% αυτών των κεφαλαίων αυξάνοντας την εξόρυξη σιδηρομεταλλευμάτων από 4 εκ. τόνους που ήταν το 1956 σε 11 εκ. τόνους το 1961, του άνθρακα από 38 εκ. τόνους σε 54 εκ. τόνους ενώ η επάρκεια σε ηλεκτρικό ρεύμα διπλασιάστηκε¹³⁰. Ο στόχος του

¹²⁹ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 360-361

¹³⁰ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 361-362, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 245

συγκεκριμένου προγράμματος ήταν να ενισχυθούν οι βιομηχανικές υποδομές της χώρας αυτή την φορά καθώς με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιζόνταν η οικονομική και πολιτική ανεξαρτησία της χώρας. Για αυτόν τον λόγο το πρόγραμμα κινήθηκε σε τέσσερις άξονες. Ο πρώτος αφορούσε και πάλι τα επενδυτικά αγαθά αλλά ο δεύτερος χωρίστηκε σε τρεις άλλους επιμέρους άξονες: α) τον βιομηχανικό, β) τον αγροτικό με έμφαση στην ανάπτυξη των οικοτεχνιών και γ) τις υπηρεσίες¹³¹.

Με την λήξη του δεύτερου προγράμματος το 1961 ακολούθησε και «Τρίτο Πενταετές Πλάνο» (1961-1966) το οποίο εκτόξευσε την Ινδία στην έβδομη θέση των βιομηχανικά ανεπτυγμένων κρατών καθώς μέσα σε αυτήν την πενταετία διπλασίασε και πάλι την επάρκειά της σε ηλεκτρική ενέργεια, παρήγαγε 7 εκ. τόνους κατεργασμένου χάλυβα που εξήγαγε κυρίως στην Ιαπωνία, 25 εκ. τόνους σιδηρομεταλλευμάτων, 74 εκ. τόνους άνθρακα, 11 εκ. τόνους σκυροδέματος, 500.000 τόνους χημικών φυτοφαρμάκων, 90 εκ. τόνους δημητριακών και 60.000 βενζινοκινητήρες. Το σημαντικότερο γεγονός όμως ήταν ότι η αδέσμευτη πολιτική του Νέχρου μη ένταξης σε κανένα από τα δύο μπλοκ του Ψυχρού Πολέμου προσέφερε αρκετά οφέλη στην χώρα καθώς της δίνονταν η δυνατότητα να αντλεί κεφάλαια για την οικονομική της ανάπτυξη τόσο από την Δύση όσο και από τους Σοβιετικούς. Χαρακτηριστικά μόνο το κλαμπ «Βοήθεια προς τη Ινδία» στο οποίο συμμετείχαν οι Η.Π.Α., η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία, ο Καναδάς και η Ιαπωνία προσέφεραν \$ 5 δις¹³², αλλά και για τα δύο πρώτα οικονομικά προγράμματα της χώρας η εξωτερική βοήθεια μέσω δανείων, χορηγιών και δωρεών έφτασαν το ύψος των \$ 428 εκ. και \$ 3,2 δις αντιστοίχως¹³³. Τα κεφάλαια του τρίτου προγράμματος εστίασαν στην ανάπτυξη των υποδομών στους κλάδους των μεταφορών και των επικοινωνιών καθώς είχε παρατηρηθεί ότι τα απαραίτητα αυτά δίκτυα επηρέαζαν αρνητικά την βιομηχανική παραγωγή και το εμπόριο¹³⁴.

Η μέχρι τότε οικονομική πρόοδος της χώρας ανακόπηκε απότομα το 1965 εξαιτίας ενός συνδυασμού παραγόντων. Αρχικά ο λοιμός που προκλήθηκε λόγω των μουσώνων των ετών 1965 και 1966 δημιούργησε τεράστια προβλήματα τα οποία επιδεινώθηκαν από τον πόλεμο με το Πακιστάν και την παράλληλη πρόκληση από την Κίνα που προκάλεσαν εκτόξευση των αμυντικών δαπανών¹³⁵. Τον Μάρτιο του 1965 η Πρωθυπουργός Ιντιρα Γκάντι επισκέφθηκε τις Η.Π.Α. εξασφαλίζοντας βοήθεια σε σιτηρά αλλά και \$ 435 εκ. σε δάνεια και πιστώσεις με τα οποία εγκαινίασε την έναρξη του «Τέταρτου Πενταετές Πλάνου». Το συγκεκριμένο πλάνο όμως αναστάλη μέχρι το 1969 λόγω διαφόρων προβλημάτων στο εσωτερικό αλλά και στο διεθνές περιβάλλον¹³⁶. Χαρακτηριστικά τον Ιούνιο του 1966 αναγκάστηκε να προβεί σε ευρεία υποτίμηση της ινδικής ρουπίας από 4,76 σε 7,50 έναντι του αμερικανικού δολαρίου, με σκοπό την ενίσχυση της εξαγωγικής ικανότητας της

¹³¹ Βλ. υποσ. 127, Ch. 10, p. 131

¹³² Βλ. υποσ. 13i), Ch. 23, p. 362-363

¹³³ Βλ υποσ. 127, Ch. 10, p. 137

¹³⁴ Βλ. υποσ. 127, Ch. 10, p. 131-132

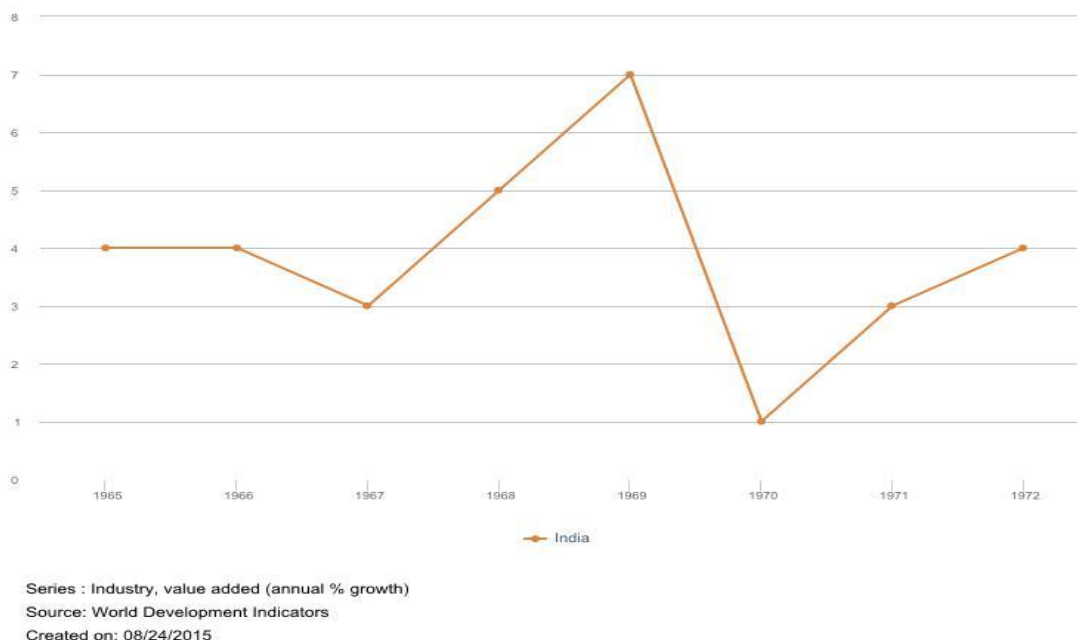
¹³⁵ Βλ. υποσ. 127, Ch. 11, p. 138

¹³⁶ Βλ. υποσ. 127, Ch. 11, p. 138

ινδικής οικονομίας¹³⁷ που θα τερμάτιζε τον φαύλο κύκλο μεταξύ μαύρης αγοράς συναλλάγματος, πλαστών τιμολογίων εισαγωγών και αχαλίνωτης διαφθοράς¹³⁸. Επιπλέον, έναν χρόνο αργότερα εθνικοποίησε τις 14 μεγαλύτερες τράπεζες μεταξύ των οποίων την Κεντρική Τράπεζα και την Τράπεζα της Ινδίας ώστε να επιτύχει μεγαλύτερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης¹³⁹.

Όλες οι παραπάνω ενέργειες άρχισαν να αποδίδουν καρπούς και το 1969 η Ινδία πετύχαινε ρυθμούς μεγέθυνσης του βιομηχανικού κλάδου κατά 7% (βλ. Σχεδιάγραμμα 1) και αύξηση της αγροτικής παραγωγής στους 100 εκ. τόνους (βλ. Σχεδιάγραμμα 2), που επαρκούσαν για την σίτιση του πληθυσμού παρά την αύξησή του κατά 13 εκ. κατοίκους ετησίως (βλ. Σχεδιάγραμμα 3)¹⁴⁰. Το 1971 η Γκάντι στην προσπάθειά της να καταπολεμήσει την φτώχεια συνέχισε τις εθνικοποιήσεις στην βιομηχανία του άνθρακα και στον κλάδο των σιτηρών, ενώ από το 1974 ξεκίνησε η εφαρμογή του «Πέμπτου Πενταετές Πλάνου». Στο συγκεκριμένο πλάνο επενδύθηκαν από \$ 10 δις στον βιομηχανικό κλάδο και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (βλ. Σχεδιάγραμμα 4) όμως επλήγει από την πετρελαϊκή κρίση το 1973-'74¹⁴¹. Τις δύο πρώτες δεκαετίες της ανεξαρτησίας της χώρας το Α.Ε.Π. παρέμεινε σταθερά χαμηλό (περίπου \$100-150 εκ. σε σταθερές τιμές 2005 (βλ. Σχεδιάγραμμα 5) όμως είχαν δρομολογηθεί οι κατάλληλες υποδομές που θα επέτρεπαν στην Ινδία να φτάσει το επίπεδο του ανεπτυγμένου κόσμου.

Σχεδιάγραμμα 1: Μεγέθυνση Βιομηχανικής Παραγωγής 1965-1972

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

¹³⁷ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 24, p. 381, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 250

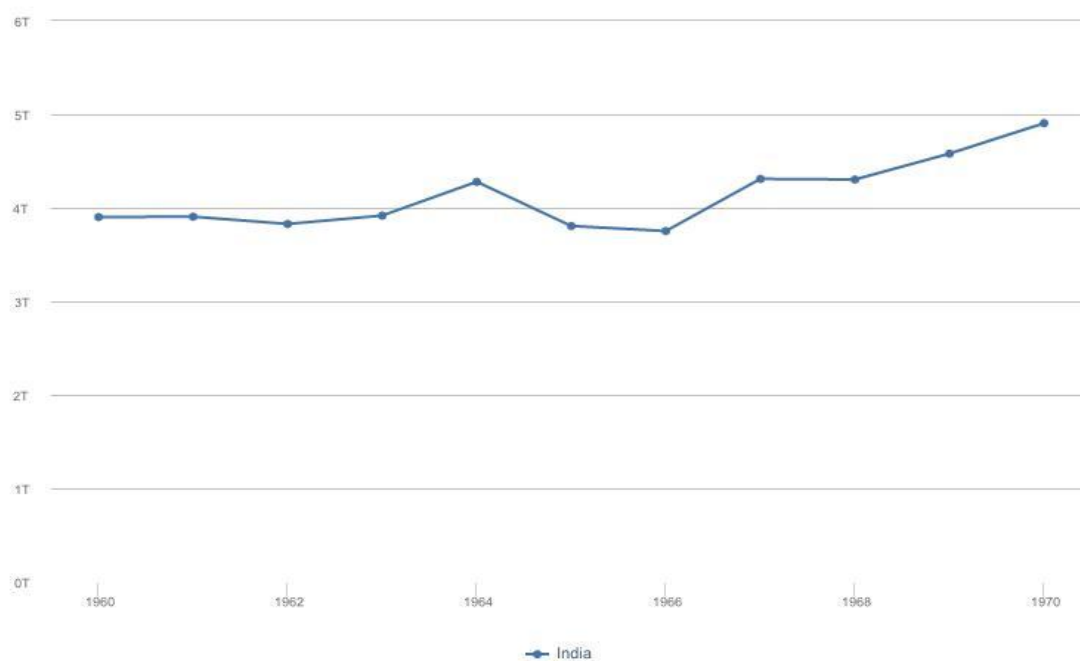
¹³⁸ Βλ. υποσ. 127, Ch. 11, p. 154

¹³⁹ Βλ. i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 385, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 251

¹⁴⁰ Βλ. i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 387-388, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 252

¹⁴¹ Βλ. i) Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 393-396, ii) υποσ. 27, Ch 8, p 255

Σχεδιάγραμμα 2: Αγροτική Παραγωγή 1965-1972

Series : Agriculture, value added (constant LCU)

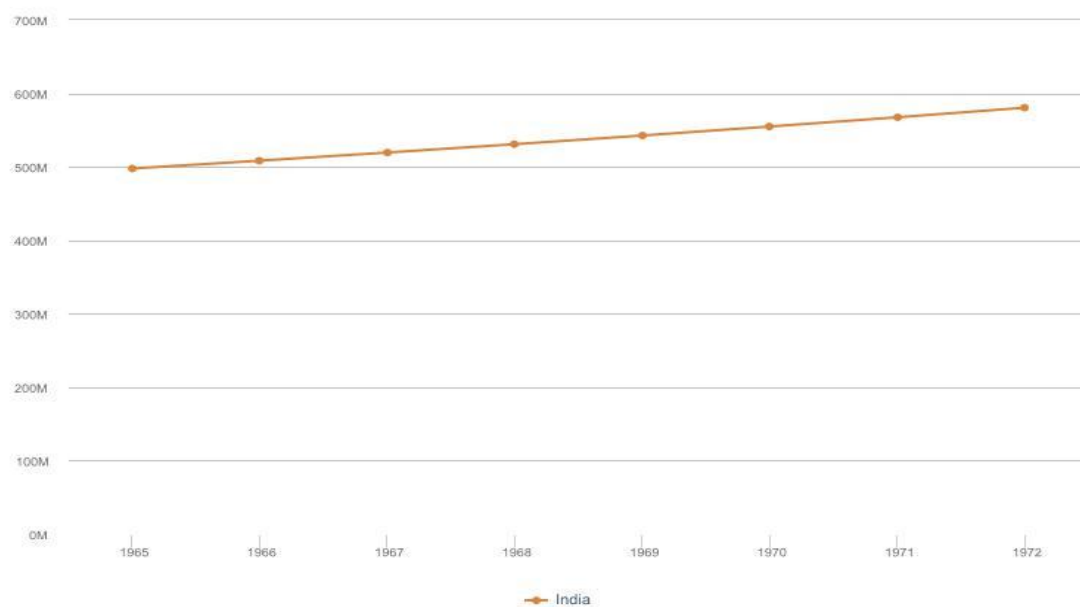
Source: World Development Indicators

Created on: 08/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 3: Πληθυσμός 1965-1972

Series : Population, total

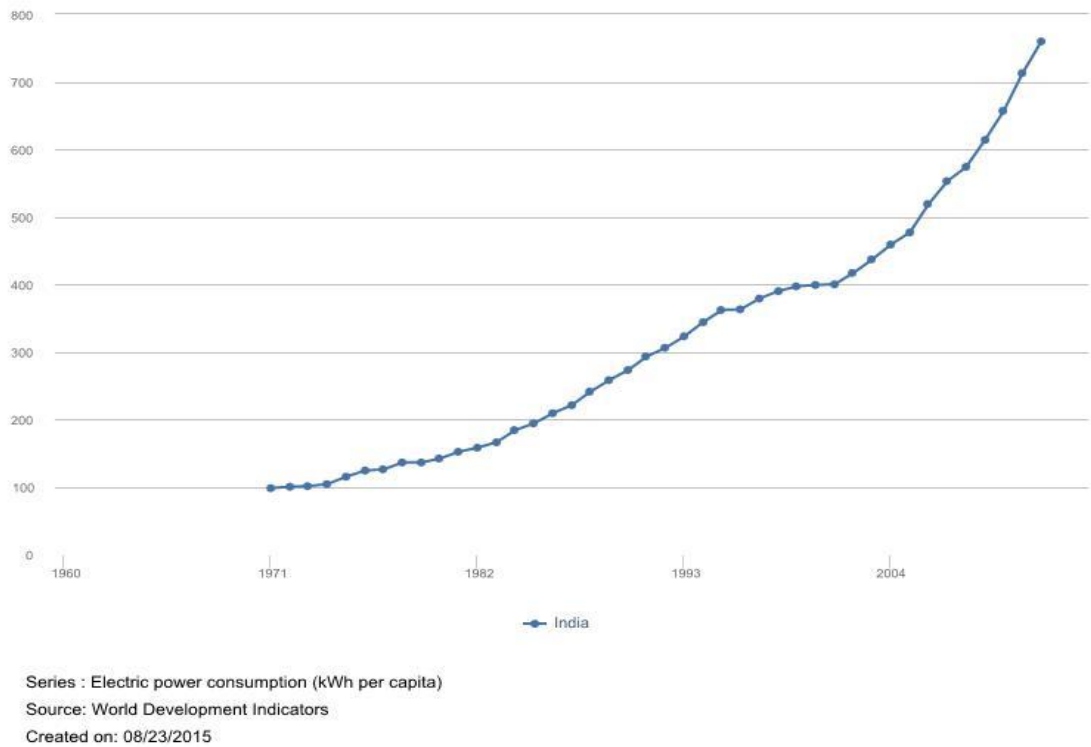
Source: World Development Indicators

Created on: 08/24/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

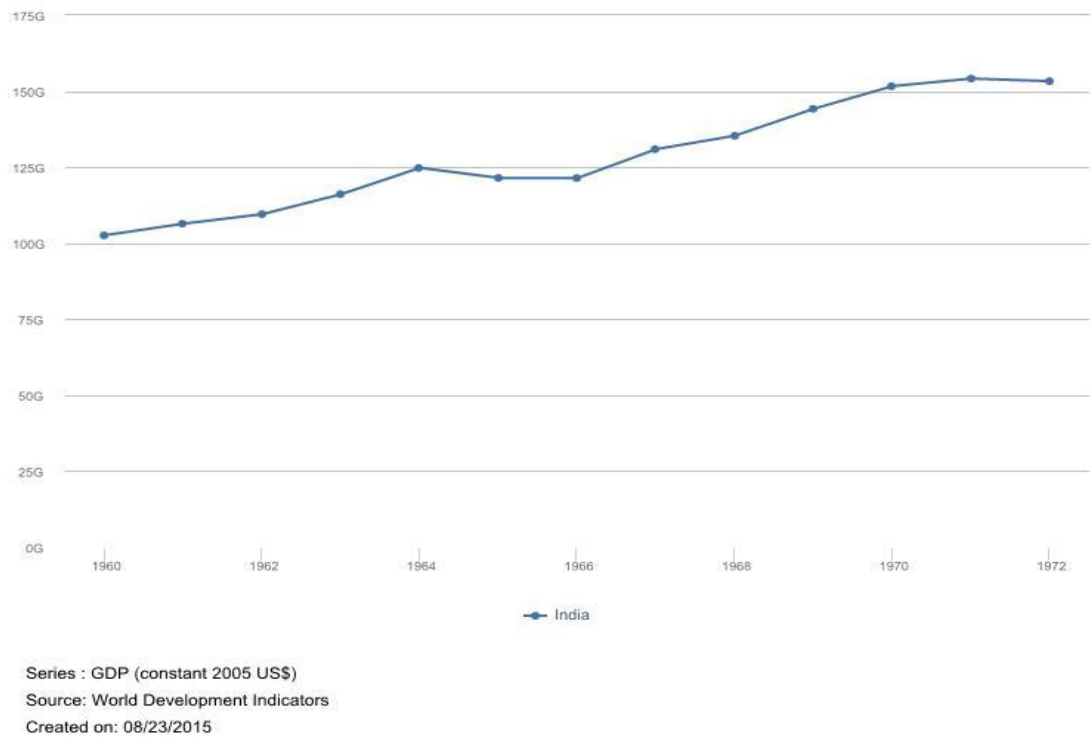
Σχεδιάγραμμα 4: Κατανάλωση Ηλεκτρικής Ενέργειας (κατά κεφαλήν kWh)

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 5: Α.Ε.Π. 1962-1972

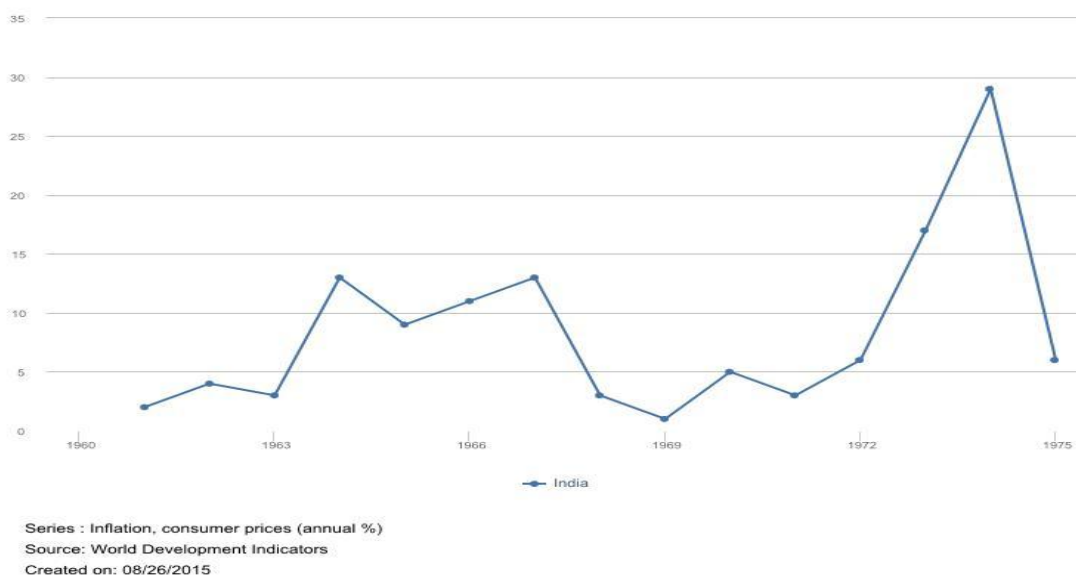
Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

1.5.2 Οι Πρώτες Φιλελεύθερες Μεταρρυθμίσεις

Μέχρι το 1975 όμως η πρωθυπουργός της Ινδίας είχε χάσει την εμπιστοσύνη του Κογκρέσου και του λαού εξαιτίας του πολύ υψηλού πληθωρισμού που έφτασε σχεδόν στο 30% (βλ. Σχεδιάγραμμα 6), της διαφθοράς, της φοροδιαφυγής και της υψηλής ανεργίας στους νέους με επιστημονική κατάρτιση¹⁴². Ειδικά όσον αφορά τον πληθωρισμό σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο συνδυασμός του εισαγόμενου πληθωρισμού λόγω της πετρελαϊκής κρίσης του 1974 με τον εσωτερικό λόγω των ανεπαρκών σοδειών σιτηρών το '72 και το '74 που κατέστησαν την αντιμετώπισή του μέσω νομισματικής πειθαρχίας πολύ πιο δύσκολο εγχείρημα από ότι συνήθως¹⁴³. Μετά από μαζικές διαδηλώσεις εναντίον της το 1975 αναγκάστηκε να κηρύξει την χώρα σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης επιβάλλοντας στρατιωτικό νόμο και να ανακοινώσει ένα πρόγραμμα 20 σημείων με οικονομικές μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων¹⁴⁴. Αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών ήταν να μειωθούν οι τιμές στα σιτηρά στα επίπεδα του 1971, να αυξηθεί η βιομηχανική παράγωγή πάνω από 6% το 1975 και σχεδόν 10% το 1976 (βλ. Σχεδιάγραμμα 7) και να αυξηθούν οι επενδύσεις κεφαλαίου κατά 30% τους 12 πρώτους μήνες (βλ. Σχεδιάγραμμα 8). Μάλιστα οι ντόπιοι επιχειρηματίες δεν απειλήθηκαν από τις συνεχόμενες εθνικοποιήσεις και την σοβιετική επιρροή καθιστώντας την ινδική οικονομία ένα μοναδικό υβρίδιο σοσιαλισμού και καπιταλισμού καθώς η ελεύθερη επιχειρηματικότητα στηρίζονταν στις κρατικές οικονομικές πολιτικές¹⁴⁵.

Σχεδιάγραμμα 6: Ετήσιος Ρυθμός Πληθωρισμού 1960-1975

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

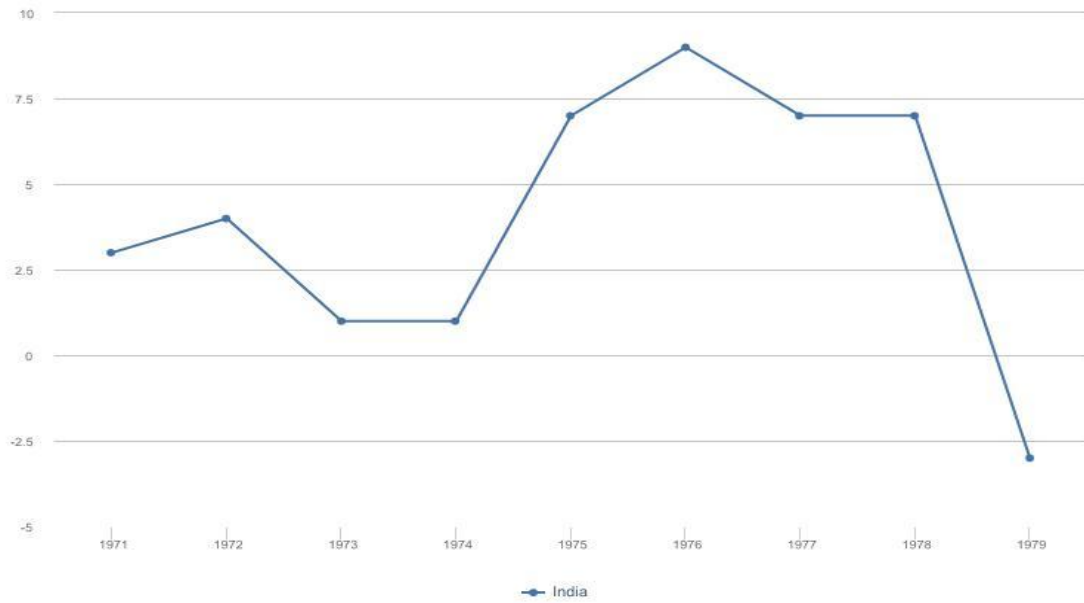
¹⁴² Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 399-400

¹⁴³ Βλ. υποσ. 127, Ch. 11, p. 154-155

¹⁴⁴ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 399-400

¹⁴⁵ Βλ. υποσ. 13i), Ch. 24, p. 403

Σχεδιάγραμμα 7: Βιομηχανική Παραγωγή 1971-1979

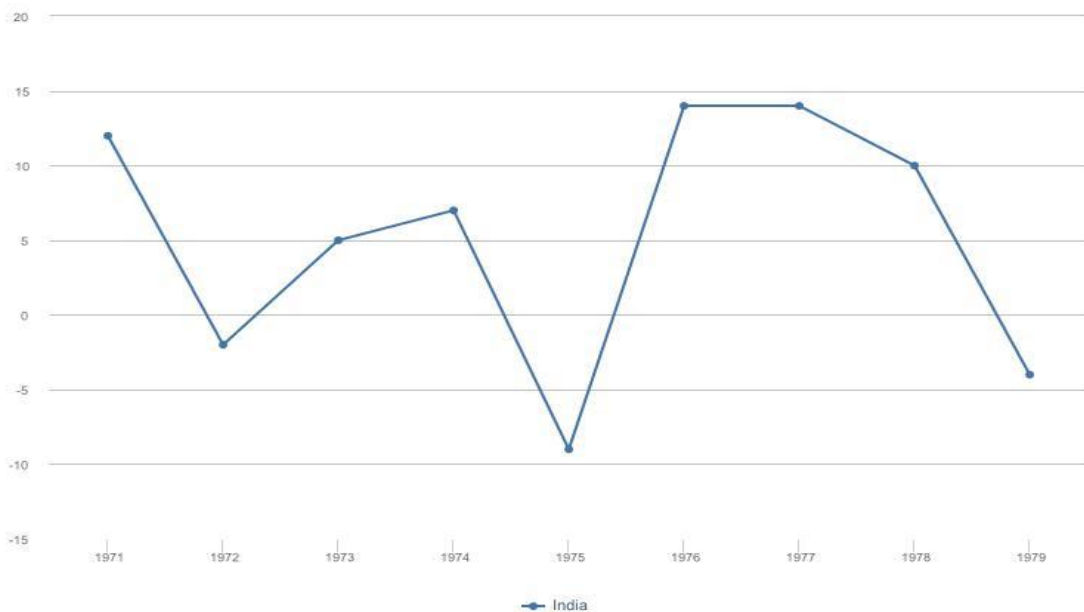

Series : Industry, value added (annual % growth)
Source: World Development Indicators
Created on: 08/26/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 8: Ακαθάριστες Επενδύσεις Κεφαλαίου 1971-1979

Series : Gross capital formation (annual % growth)
Source: World Development Indicators
Created on: 08/26/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

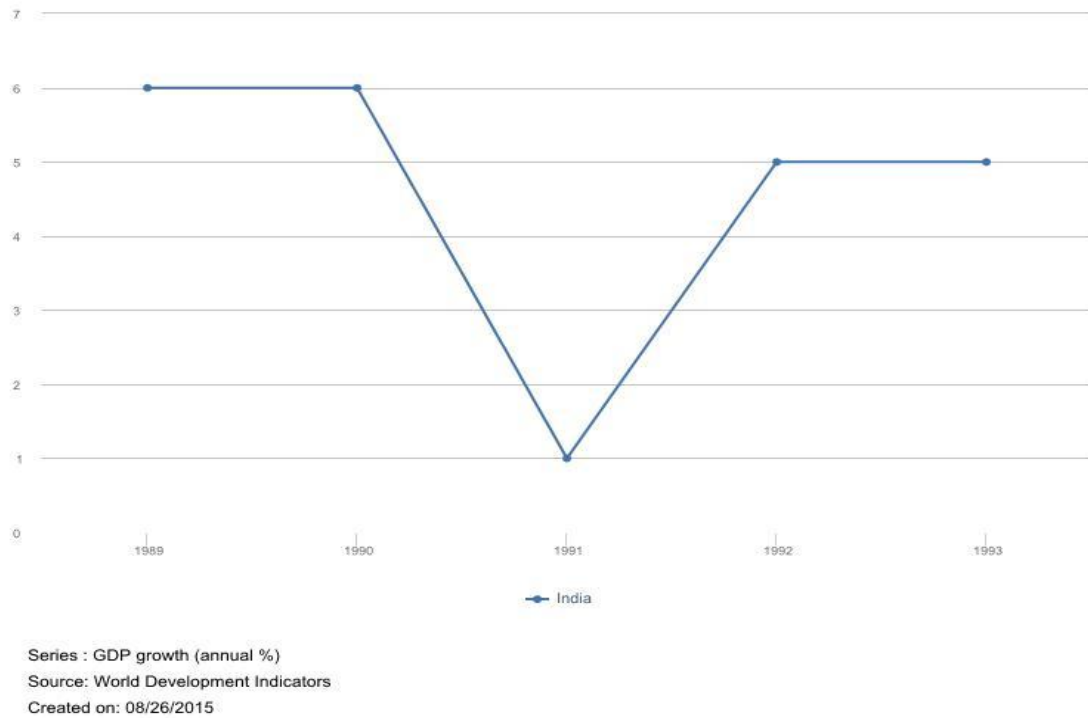
Το 1984 η Ίντιρα Γκάντι δολοφονήθηκε από δύο Σινγκ της προσωπικής της φρουράς και την διαδέχθηκε ο γιός της Ρ. Γκάντι που εφάρμοσε φιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές και έθεσε τις βάσεις εκσυγχρονισμού της ινδικής βιομηχανίας ακόμη και σε επίπεδο Έρευνας και Ανάπτυξης. Επίσης δημιούργησε έναν νόμο «Μακροχρόνιας Δημοσιονομικής Πολιτικής» με τον οποίο προσπάθησε να καταστήσει τους Προϋπολογισμούς του κράτους πιο ακριβείς και προβλέψιμους, σε αντίθεση με ότι συνέβαινε μέχρι τότε, ώστε να διευκολυνθεί ο ιδιωτικός τομέας ως προς την ενημέρωση και την λήψη αποφάσεων αλλά και να καθιερωθούν πλεονάσματα στα πλαίσια του –αισιώς- «Εβδομου Πενταετές Πλάνου» (1984-1989). Ο πεσιμισμός, όμως, ως προς τις εξαγωγικές ικανότητες των Ινδών βιομηχάνων παρέμενε έκδηλος καθώς είχαν συνηθίσει να στηρίζονται στον προστατευτισμό των σοσιαλιστικών πολιτικών που κυριαρχούσαν μέχρι τότε, καθιστώντας τις επενδύσεις ακόμη κρατικό προνόμιο και τις εισαγωγές καίριας σημασίας με αποτέλεσμα να διατηρούνται υψηλά εμπορικά ελλείμματα¹⁴⁶.

Υπήρξε ένας συνδυασμός παραγόντων που το 1990 οδήγησαν την χώρα σε βαθιά ύφεση μειώνοντας την ετήσια μεγέθυνση του Α.Ε.Π. από 6% σε 1% μέσα σε 12 μήνες (βλ. Σχεδιάγραμμα 9). Για παράδειγμα δημιουργήθηκε πολιτική αστάθεια λόγω της απώλειας της πλειοψηφίας από το κόμμα του Γκάντι στις εκλογές του 1989 και την δημιουργία κυβέρνησης μειοψηφίας από το κόμμα Bharatiya Janata του V. P Singh, με την ανοχή των υπολοίπων κομμάτων που δεν επιθυμούσαν εκλογές. Επιπλέον υπήρξε αναγκαστική απομάκρυνση του Αναπληρωτή Πρωθυπουργού, Devi Lal, τον Αύγουστο του 1990 καθώς υπονόμευσε το κυβερνητικό έργο ώστε να αντικαταστήσει τον Singh. Επίσης αρνητικό αντίκτυπο στην Ινδία προκάλεσε η ιρακινή εισβολή στο Κουβέιτ καθώς είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ραγδαία η τιμή του πετρελαίου και να χάσουν τις δουλειές και τις αποταμιεύσεις τους 150.000 Ινδοί που εργάζονταν εκεί και αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους αλλά και η λαϊκίστικη απόφαση να διαγραφούν δάνεια προς τους αγρότες από τις εθνικοποιημένες τράπεζες πλήττοντας με αυτόν τον τρόπο την τραπεζική πίστη και αυξάνοντας το έλλειμμα κατά 230 εκ. ινδικές ρουπίες (βλ. Πίνακα 2) και τον πληθωρισμό κατά περίπου 10% επιπλέον (βλ. Σχεδιάγραμμα 10). Την χαριστική βολή στην κυβέρνηση του Singh έδωσαν η κατάρρευση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας (βλ. Σχεδιάγραμμα 11) αλλά και η αποχώρηση κεφαλαίων από το εξωτερικό, ολοκληρώνοντας τις αιτίες που οδήγησαν την χώρα στην οικονομική κρίση του 1990-‘91¹⁴⁷.

¹⁴⁶ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 25, p. 417, 439-440, ii) υποσ. 127, Ch. 12, p. 165-167

¹⁴⁷ Βλ. υποσ. 127, Ch. 12, p. 167-170

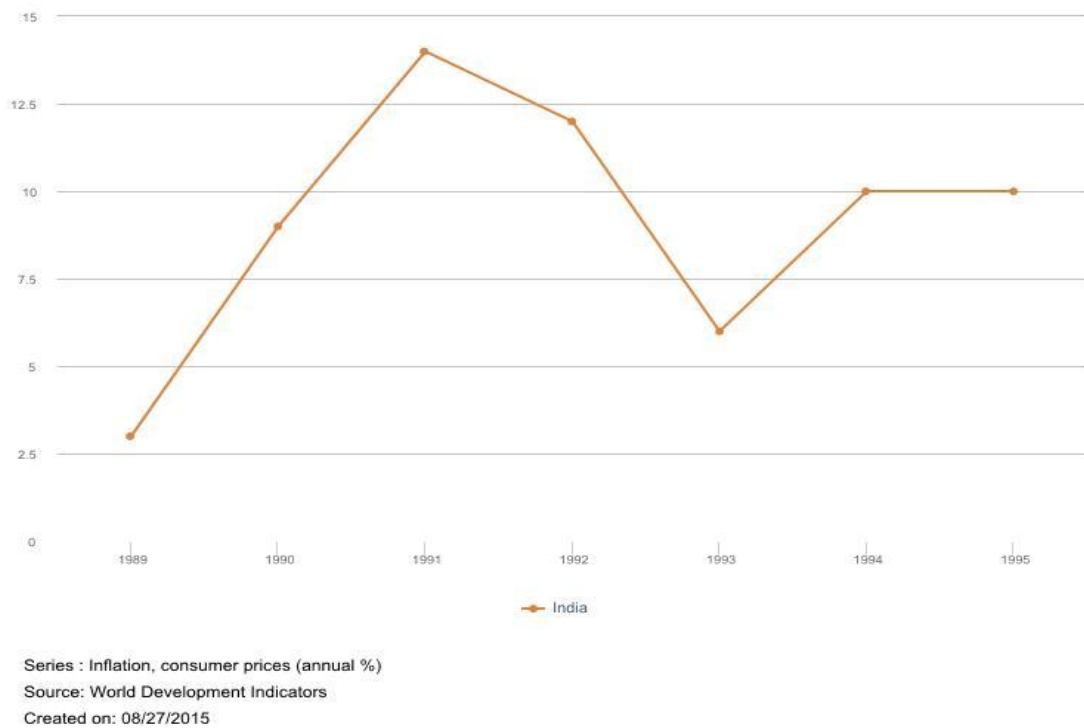
Σχεδιάγραμμα 9: Ρυθμός Μεγέθυνσης Α.Ε.Π. 1989-1993

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 10: Ετήσιος Ρυθμός Πληθωρισμού 1989-1995

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Πίνακας 2: Γενικός Προϋπολογισμός 1990-2014

TABLE 1.6 OVERALL BUDGETARY POSITION OF THE CENTRE AND THE STATES

	1990-91	2000-01	2005-06	2006-07	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13 (R.E.)	2013-14 (B.E.)
(₹ crore)											
1. Surplus (+)/deficit (-) on revenue account	-23668.08	-135408.95	-93051.70	-50510.34	-4000.24	-237838.15	-366279.50	-235890.22	-366689.94	-366554.41	-322799.22
(a) Revenue receipts	99281.93	349978.87	696284.95	870543.10	1007220.82	1052670.32	1175444.16	1548423.93	1650845.77	1961214.50	2324512.97
(b) Revenue expenditure	122950.01	485387.82	789336.65	921053.44	1011221.06	1290508.47	1541723.66	1784314.15	2017535.71	2327768.91	2647312.19
2. Surplus (+)/deficit (-) on capital account	12182.41	136318.32	65297.73	-31997.26	16429.80	90490.23	368683.05	244407.11	269537.00	291578.94	303671.69
(a) Capital receipts	42384.00	197278.57	211608.79	138682.84	250599.47	313344.90	641489.60	570007.83	611646.53	705424.60	863437.57
(b) Capital expenditure	30201.59	60960.25	146311.06	170680.1	234169.67	222854.67	272806.55	325600.72	342109.53	413845.66	559765.88
3. Overall surplus(+)/deficit(-)	-11485.67	909.37	-27753.97	-82507.60	12429.56	-147347.92	2403.55	8516.89	-97152.94	-74975.47	-19127.53
(a) Total receipts	141665.93	547257.44	907893.74	1009225.94	1257820.29	1366015.22	1816933.76	2118431.76	2262492.3	2666639.1	3187950.54
(b) Total expenditure	153151.60	546348.07	935647.71	1091733.54	1245390.73	1513363.14	1814530.21	2109914.87	2359645.24	2741614.57	3207078.07
Memorandum items											
1. Fiscal deficit (Gross)	53320.00	194915.00	237187.00	220617.00	199374.91	459907.82	610851.12	529593.82	688433.91	752109.66	784359.43
2. Fiscal deficit (Net)	44998.70	189566.56	225251.06	209424.85	187150.86	449732.26	591976.66	500143.06	661413.78	725988.41	753095.01
3. Primary deficit (Gross)	28314.00	72123.25	30796.72	-12402.74	-49820.34	182270.27	293564.36	178448.69	285198.93	286980.98	245325.84
(As per cent of GDP)											
1. Revenue surplus(+)/deficit(-)	-4.04	-6.24	-2.52	-1.18	-0.08	-4.22	-5.65	-3.03	-4.07	-3.66	-2.84
2. Overall surplus(+)/deficit(-)	-1.96	0.04	-0.75	-1.92	0.25	-2.62	0.04	0.11	-1.08	-0.75	-0.17
3. Fiscal deficit (Gross)	9.10	8.99	6.42	5.14	4.00	8.17	9.43	6.79	7.64	7.50	6.90
4. Fiscal deficit (Net)	7.68	8.74	6.10	4.88	3.75	7.99	9.14	6.42	7.34	7.24	6.62
5. Primary deficit (Gross)	4.83	3.33	0.83	-0.29	-1.00	3.24	4.53	2.29	3.17	2.86	2.16

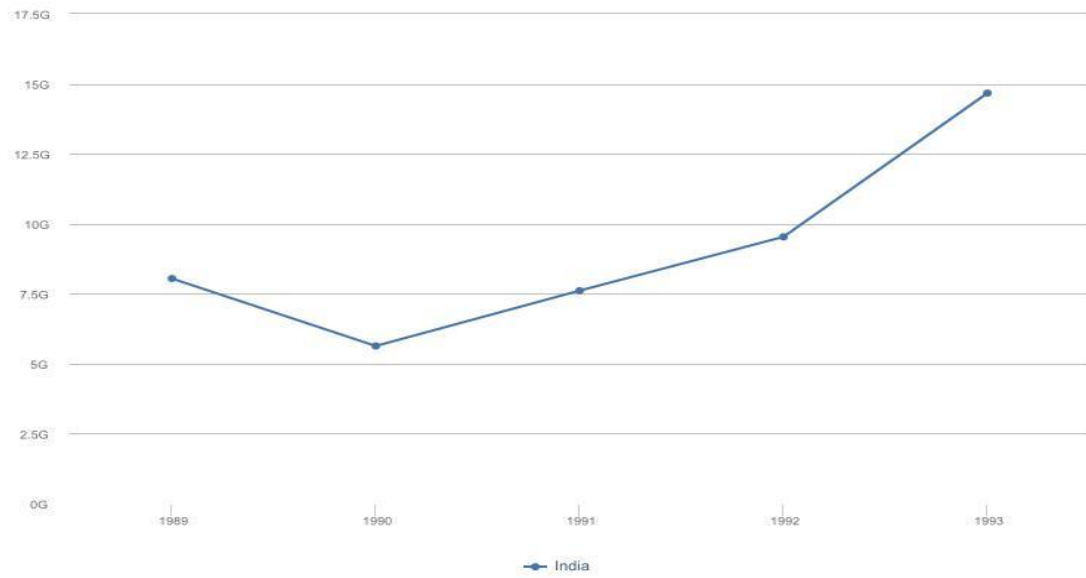
Note:

1. With the discontinuation of adhoc treasury bills, the overall surplus/deficit shown in the budget documents from 1997-98 onwards reflects only changes in cash balances. For the sake of comparability with the earlier series, overall surplus/deficit used in this publication refers to treasury bills, ways & means advances and changes in cash balances.
2. GDP at current market prices based on CSO's National Accounts 2004-05 series is used.

*crore=δεκάδες εκατομμύρια (σε ινδικές ρουπίες)

Πηγή: <http://finmin.nic.in/reports/ipfstat.asp>, Indian Public Finance Statistics 2013-2014, p. 11

Σχεδιάγραμμα 11: Συναλλαγματικά Διαθέσιμα 1989-1993

Series : Total reserves (includes gold, current US\$)

Source: World Development Indicators

Created on: 08/26/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

1.5.3 Η Ινδία στα Πλαίσια της Παγκοσμιοποίησης των Αγορών

Παρά την δολοφονία του Ρ. Γκάντι το 1991 η τάση που είχε δημιουργηθεί προς τις οικονομικές πολιτικές της ανοικτής αγοράς δεν ανεκόπη. Αντιθέτως, στην νέα κυβέρνηση Υπουργός Οικονομικών τοποθετήθηκε ο Dr. M. Singh, απόφοιτος του Harvard ο οποίος εφάρμοσε γενναίες περικοπές των δημοσίων δαπανών μειώνοντας το έλλειμμα από 4,8% το 1990 σε 1,2% το 1997 (βλ. Πίνακα 3) και υποτίμηση της ρουπίας κατά σχεδόν 50% (βλ. Σχεδιάγραμμα 12) εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου από όπου και έλαβε δάνεια SDR 3.6 δις (SDR= Ειδικά Τραβηχτικά Δικαιώματα)¹⁴⁸. Το πρόγραμμα που θεμελίωσε αύξησε την πρώτη πενταετία τον όγκο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων κατά \$ 2 δις (βλ. Σχεδιάγραμμα 13), τις εξαγωγές πάνω από 25% (βλ. Σχεδιάγραμμα 14), την βιομηχανική παραγωγή πάνω από 10% (βλ. Σχεδιάγραμμα 15), ενώ ο πληθωρισμός μειώθηκε περίπου στο 6% (βλ. Σχεδιάγραμμα 10). Επίσης η αξία των μετοχών του Χρηματιστηρίου Αξιών της Βομβάης σχεδόν διπλασιάστηκε (βλ. Σχεδιάγραμμα 16), η πόλη Bangalore μετατράπηκε στην Silicon Valley της Νότιας Ασίας και το τεράστιο απόθεμα ανθρωπίνου δυναμικού με μαθηματικές και τεχνολογικές σπουδές επέτρεψαν στην χώρα να πραγματοποιήσει ένα τεράστιο άλμα προς τα εμπρός (leapfrog) στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, των δορυφορικών συστημάτων και της πυρηνικής τεχνολογίας¹⁴⁹. Επιπλέον η μείωση των δασμών στα μη-αγροτικά προϊόντα στο 15%, η μείωση των δασμών στα αγροτικά προϊόντα μεταξύ 30% και 40% και η λήψη μέτρων αντι-ντάμπινγκ εκτόξευσε το εμπόριο ως ποσοστό του Α.Ε.Π. από 15% το 1990 σε πάνω από 50% το 2008 (βλ. Σχεδιάγραμμα 17). Μάλιστα η εμπορική πολιτική της Ινδίας έχει μεταλλαχτεί πλήρως από προστατευτική για τους παραγωγούς σε ωφέλιμη για τους καταναλωτές σύμφωνα με την «Πολιτική Εξωτερικού Εμπορίου 2004/09», ενώ έχει προχωρήσει σε περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες με την Σρι Λάνκα, το Μπουτάν, το Μπαγκλαντές, το Αφγανιστάν, την Κίνα, την Νότιο Κορέα, το Νεπάλ, την Σιγκαπούρη, την Ταϊλάνδη, τα μέλη του ASEAN αλλά και τις Μαλδίβες, την Χιλή και τα μέλη της MERCOSUR¹⁵⁰.

¹⁴⁸ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 27, p. 417, 439-440, ii) υποσ. 127, Ch. 12, p. 165-167, iii)

<http://www.imf.org/external/country/ind/rr/glance.htm>

¹⁴⁹ Βλ. i) υποσ. 13i), Ch. 25, p. 443, ii) υποσ. 27, Ch. 12, p. 170

¹⁵⁰

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/SOUTHASIAEXT/EXTSARREGTOPINTECOTRA/0,,contentMDK:20592520~menuPK:1465890~pagePK:34004173~piPK:34003707~theSitePK:579448,00.html>

Πίνακας 3: Πρωτογενές Ισοζύγιο 1990-2014

4.4 PRIMARY SURPLUS(+)/DEFICIT (-) OF THE CENTRE AND THE STATES

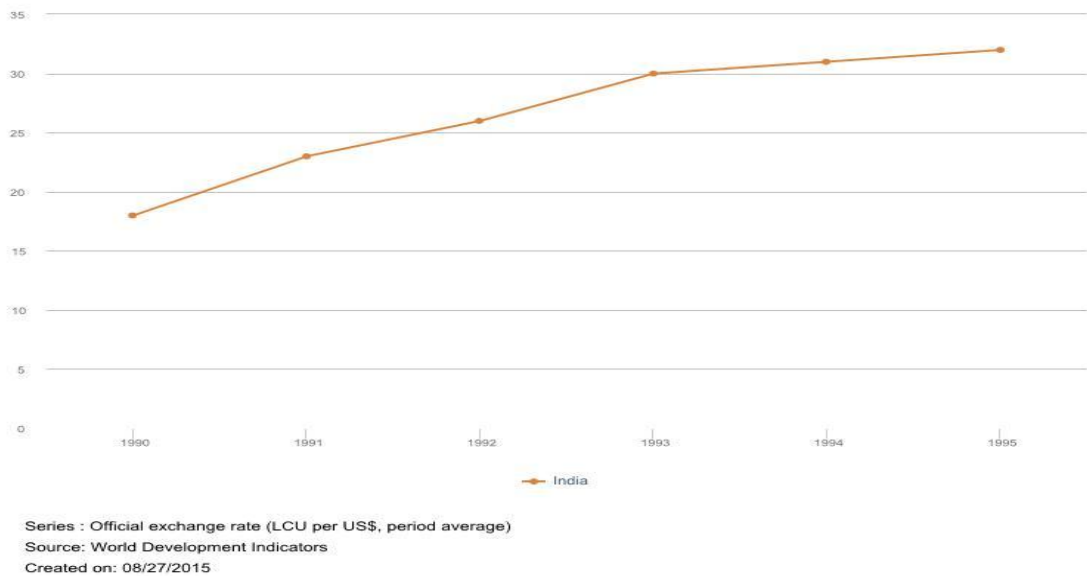
Year	Primary Surplus (+)/Deficit (-)		Combined primary deficit of the Centre and State Governments	Primary Surplus (+)/Deficit (-)		Combined Primary deficit of the Centre and State Governments
	Centre	States		Centre	States	
	₹ crore)			(as per cent of GDP)		
1990-91	-16108	-9877	-28314	-2.7	-1.7	-4.8
1991-92	-4248	-7978	-14855	-0.6	-1.2	-2.2
1992-93	-4834	-8286	-15779	-0.6	-1.1	-2.0
1993-94	-18516	-4755	-27757	-2.1	-0.5	-3.1
1994-95	-3970	-8294	-18806	-0.4	-0.8	-1.8
1995-96	-208	-10092	-18456	0.0	-0.8	-1.5
1996-97	3236	-11874	-16719	0.2	-0.8	-1.2
1997-98	-7567	-14301	-31738	-0.5	-0.9	-2.0
1998-99	-11678	-38858	-65318	-0.6	-2.2	-3.6
1999-2000	-14468	-46309	-74545	-0.7	-2.3	-3.7
2000-01	-19502	-34551	-72123	-0.9	-1.6	-3.3
2001-02	-33495	-31054	-82275	-1.4	-1.3	-3.5
2002-03	-27268	-32193	-77364	-1.1	-1.3	-3.1
2003-04	816	-40064	-57079	0.0	-1.4	-2.0
2004-05	1140	-16708	-40684	0.0	-0.5	-1.3
2005-06	-13805	-1046	-30797	-0.4	0.0	-0.8
2006-07	7699	15481	12403	0.2	0.4	0.3
2007-08	44118	19229	49820	0.9	0.4	1.0
2008-09	-144788	-29683	-182270	-2.6	-0.5	-3.2
2009-10	-205389	-79325	-293564	-3.2	-1.2	-4.5
2010-11	-139569	-30755	-178449	-1.8	-0.4	-2.3
2011-12	-242840	-31673	-285199	-2.7	-0.4	-3.2
2012-13(RE)	-204251	-79848	-286981	-2.0	-0.8	-2.9
2013-14(BE)	-171815	-67485	-245326	-1.5	-0.6	-2.2

Notes : 1. The figures for the Central Government are exclusive of State's share against small savings collections.
2. GDP at current market prices based on CSO's National Accounts 2004-05 series is used.
3. Combined Primary deficit of the Centre and State Governments are adjusted for double counting.

*crore=δεκάδες εκατομμύρια (σε ινδικές ρουπίες)

Πηγή: <http://finmin.nic.in/reports/ipfstat.asp> , Indian Public Finance Statistics 2013-2014, p. 43

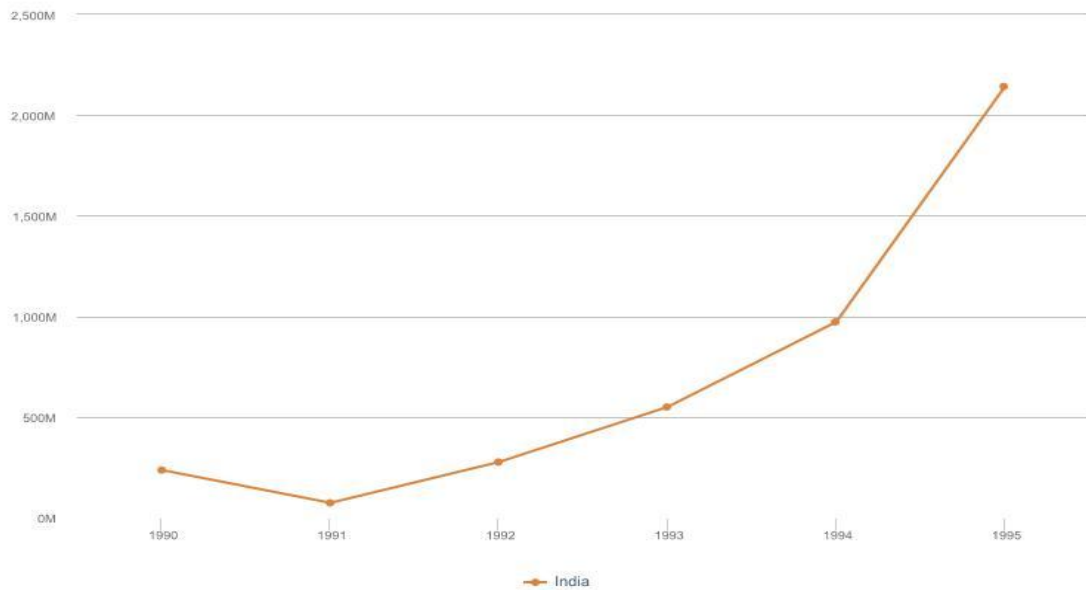
Σχεδιάγραμμα 12: Συναλλαγματική Ισοτιμία Ινδ. Ρουπίας/\$ 1990-1995

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 13: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 1990-1995

Series : Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$)

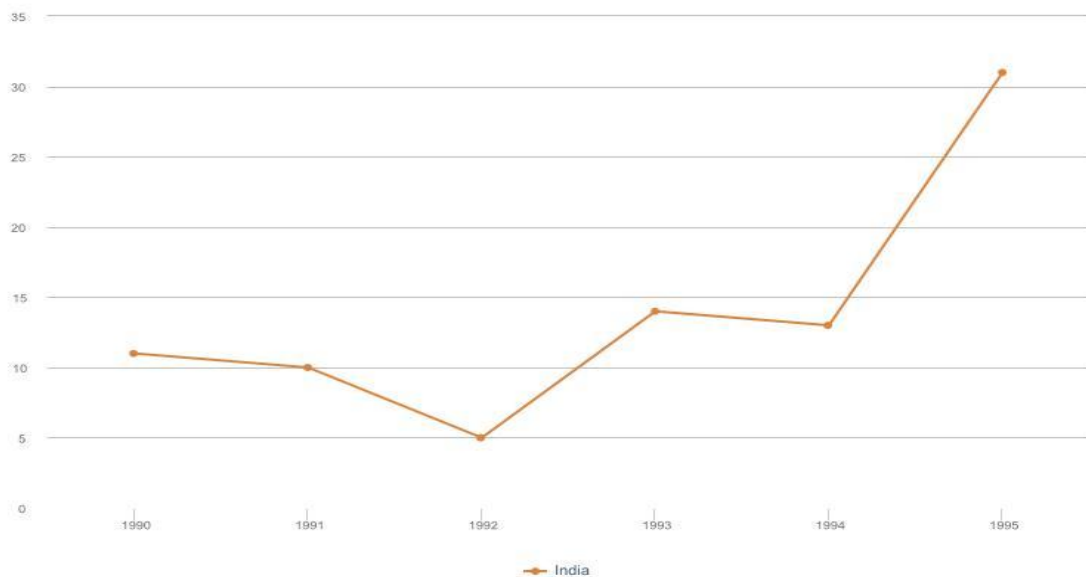
Source: World Development Indicators

Created on: 08/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 14: % Μεταβολή Εξαγωγών 1990-1995

Series : Exports of goods and services (annual % growth)

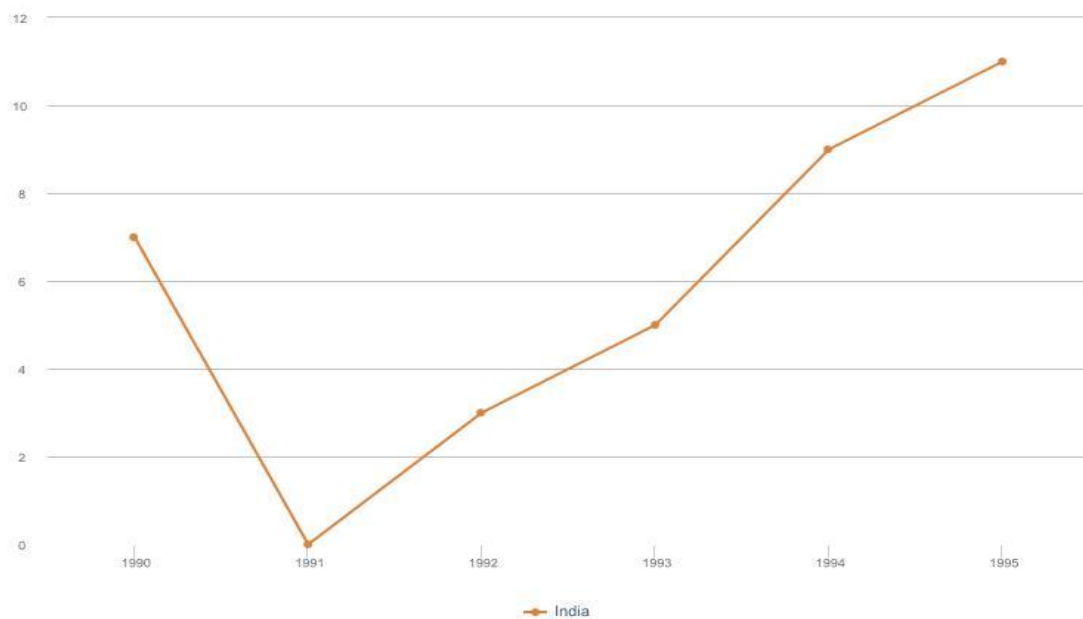
Source: World Development Indicators

Created on: 08/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 15: % Μεταβολή Βιομηχανικής Παραγωγής 1990-1995

Series : Industry, value added (annual % growth)

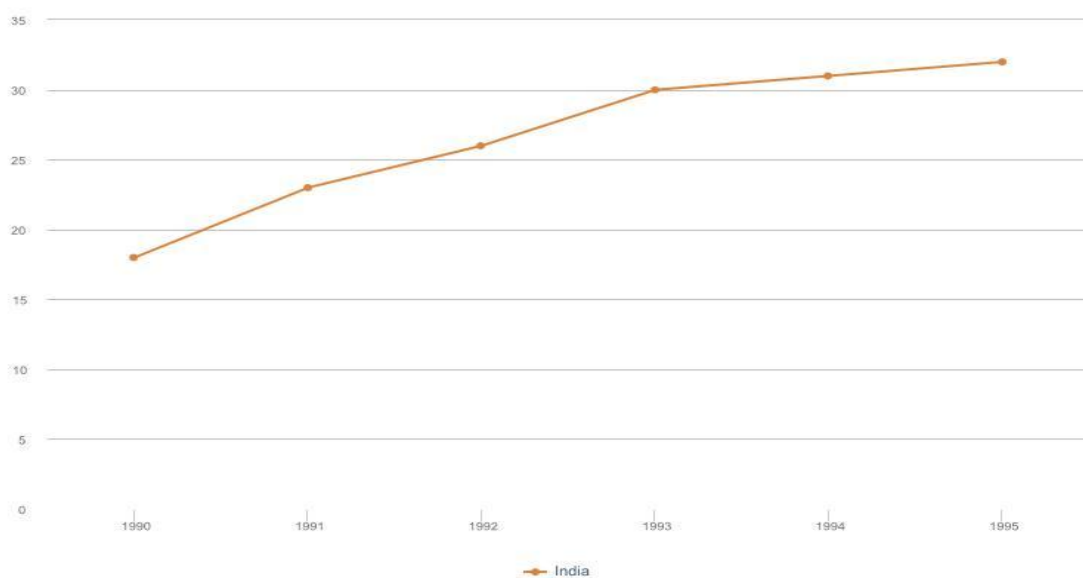
Source: World Development Indicators

Created on: 08/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 16: Μεταβολή Χρηματιστηριακού Δείκτη 1990-1995

Series : Official exchange rate (LCU per US\$, period average)

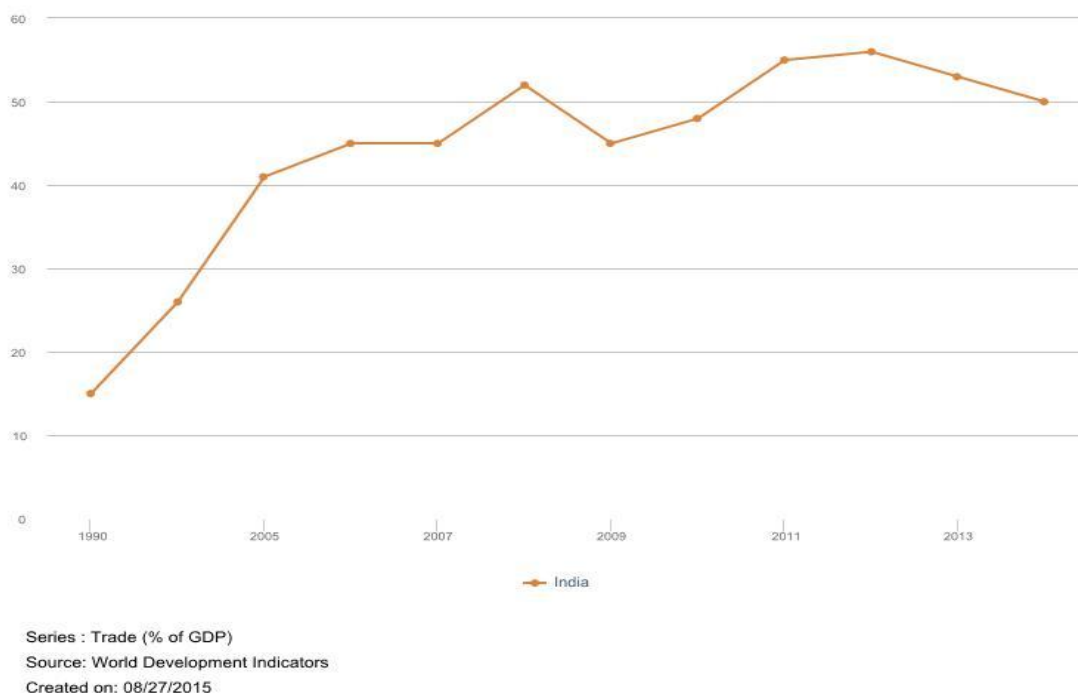
Source: World Development Indicators

Created on: 08/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 17: Εμπόριο ως % του Α.Ε.Π. 1990-2014

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Το σημαντικότερο όμως αντίκτυπο στην ινδική οικονομία προκάλεσε η αναγκαστική μεταστροφή του εμπορικού της ισοζυγίου σε πλεονασματικό (βλ. Σχεδιάγραμμα 18) λόγω της κρίσης του 1990 καθώς εξαιτίας της κατέρρευσης οι εισαγωγές, αλλά και ως αποτέλεσμα του κενού που δημιουργήθηκε στις παγκόσμιες αγορές από την κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ. Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης είχε ένα επιπλέον αντίκτυπο καθώς μέχρι τότε η εξαγωγική ικανότητα της Ινδίας, αν και περιορισμένη, στηρίζονταν σχεδόν εξολοκλήρου στην απορρόφηση από την σοβιετική αγορά προϊόντων που δεν μπορούσαν να αντέξουν τον ανταγωνισμό στην παγκόσμια αγορά. Ως εκ τούτου η ινδική βιομηχανία με εξαγωγικό προσανατολισμό ήταν περιορισμένη και δεν είχε λόγο να προχωρήσει σε οποιονδήποτε εκσυγχρονισμό λόγω της ασφάλειας που της παρείχαν οι σταθερές εξαγωγές προς την Ε.Σ.Σ.Δ. Επίσης καίριας σημασίας υπήρξε η προσπάθεια πλήρους απελευθέρωσης της συναλλαγματικής ισοτιμίας της ινδικής ρουπίας που σκοπό είχε να αποκατασταθεί η αξιοπιστία της Κεντρικής Τράπεζας της Ινδίας και της ινδικής οικονομίας γενικότερα¹⁵¹.

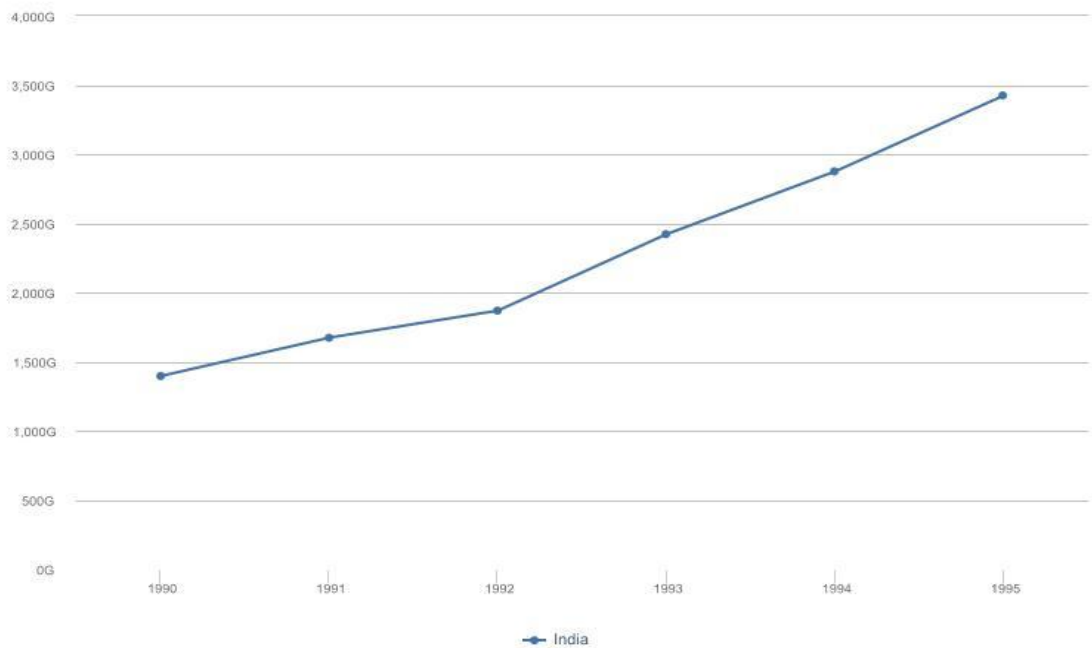
Όπως είναι φανερό οι οικονομικές πολιτικές της Ινδίας από την ανεξαρτησία της και μετά χωρίζονται σε τρεις κύριες περιόδους: α) στην περίοδο εφαρμογής μικτών σοσιαλιστικών πολιτικών και προστατευτισμού της εγχώριας παραγωγής, β) στην αρχική περίοδο μερικής απελευθέρωσης της οικονομίας και γ) στην ύστερη περίοδο επιπλέον απελευθέρωσης της οικονομίας. Οι αιτίες για την εφαρμογή των εκάστοτε πολιτικών πηγάζουν τόσο από τις εσωτερικές δομές της χώρας όσο και από

¹⁵¹ Βλ. υποσ. 127, Ch. 12, p. 171-172

το εξωτερικό περιβάλλον. Για παράδειγμα κατά την πρώτη περίοδο η ηγεσία του ινδικού κράτους ήταν υποχρεωμένη να ισορροπήσει ανάμεσα στον μακροχρόνιο και πολυδάπανο αγώνα αποτίναξης του αποικιακού ζυγού που της κληροδότησε ένα σχεδόν πρωτόγονο κράτος ταυτόχρονα με την προσπάθεια εξάλειψης των εγγενών ταξικών (εξαιτίας της ύπαρξης των καστών) και φυλετικών διαφορών που παραδοσιακά ευδοκιμούν στους κόλπους της ινδικής κοινωνίας. Παράλληλα το διεθνές περιβάλλον στο οποίο καλούνταν να δράσει κάθε άλλο παρά πρόσφορο μπορεί να χαρακτηριστεί αν συνυπολογιστεί η περιχαράκωση τις διεθνούς κοινότητας στα δύο άκρως εχθρικά μπλοκ, το δυτικό και το σοβιετικό, αλλά και τις πιέσεις που δέχονταν σε περιφερειακό επίπεδο από το Πακιστάν και την Κίνα. Ως εκ τούτου η άρση των περιορισμών στις επόμενες περιόδους έγινε, και συνεχίζει να γίνεται ακόμη, μόνο όταν κρίνεται απολύτως απαραίτητο και όσο το δυνατόν πιο ακίνδυνο για την ασφάλεια της οικονομίας.

Οι παραπάνω πολιτικές έχουν εκτοξεύσει το ινδικό Α.Ε.Π. από περίπου \$ 37 δις το 1960, σε σχεδόν μισό τρις το 2000 και πάνω από \$ 2 τρις το 2014 (βλ. Σχεδιάγραμμα 19) καθιστώντας το ένα από τα δέκα μεγαλύτερα του κόσμου (βλ. Σχεδιάγραμμα 20). Παράλληλα διατηρεί χαμηλό συνολικό έλλειμμα περίπου στο 1% και πρωτογενή έλλειμμα περίπου 2%, δημοσιονομικό έλλειμμα στο ύψος της ετήσιας μεγέθυνσης του Α.Ε.Π. και συνολικό δημόσιο χρέος λίγο πάνω από 20% (βλ. Πίνακες 2,3, 4 και Σχεδιάγραμμα 21). Όμως παρά την ραγδαία αύξηση του πραγματικού και του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. (βλ. Σχεδιάγραμμα 22), των αποταμιεύσεων, των επενδύσεων (βλ. Πίνακα 5) και της αξίας της βιομηχανικής παραγωγής (βλ. Σχεδιάγραμμα 23) παρατηρούνται διάφορες δυσαναλογίες στον καταμερισμό αυτής της οικονομικής προόδου. Για παράδειγμα το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. παρέμεινε ένα από τα χαμηλότερα του κόσμου καθώς ξεπέρασε οριακά τα \$ 1.600 το 2014 και ταυτόχρονα αυξήθηκε η διαφορά του εισοδήματος μεταξύ του πλουσιότερου και φτωχότερου 10% του πληθυσμού καθώς το ποσοστό του πρώτου αυξήθηκε από 26% το 1993 σε 29% το 2009 (βλ. Σχεδιάγραμμα 24) ενώ του δεύτερου παρέμεινε σταθερό στο ήδη χαμηλό 4% (βλ. Σχεδιάγραμμα 25). Επιπλέον συντηρείται ακόμη σε υψηλά ποσοστά το ποσοστό εκείνων των εργαζομένων που διαβούν με λιγότερα από \$ 2 ανά ημέρα, αν και βαίνει μειούμενο, καθώς το 2011 βρίσκονταν στο 59% ενώ το 1987 βρίσκονταν στο 84% (βλ. Σχεδιάγραμμα 26). Επίσης η διάρθρωση της οικονομίας της Ινδίας φαίνεται ασύμμετρη αφού επισκιάζεται από τον τριτογενή κλάδο των υπηρεσιών που συνεισφέρει περίπου το 50% του ινδικού Α.Ε.Π. (βλ. Σχεδιάγραμμα 27) έναντι του περίπου 17% της βιομηχανικής παραγωγής (βλ. Σχεδιάγραμμα 28) και του επίσης περίπου 17% της αγροτικής παραγωγής (βλ. Σχεδιάγραμμα 29).

Σχεδιάγραμμα 18: Αναλογία Εξαγωγών-Εισαγωγών 1990-1995

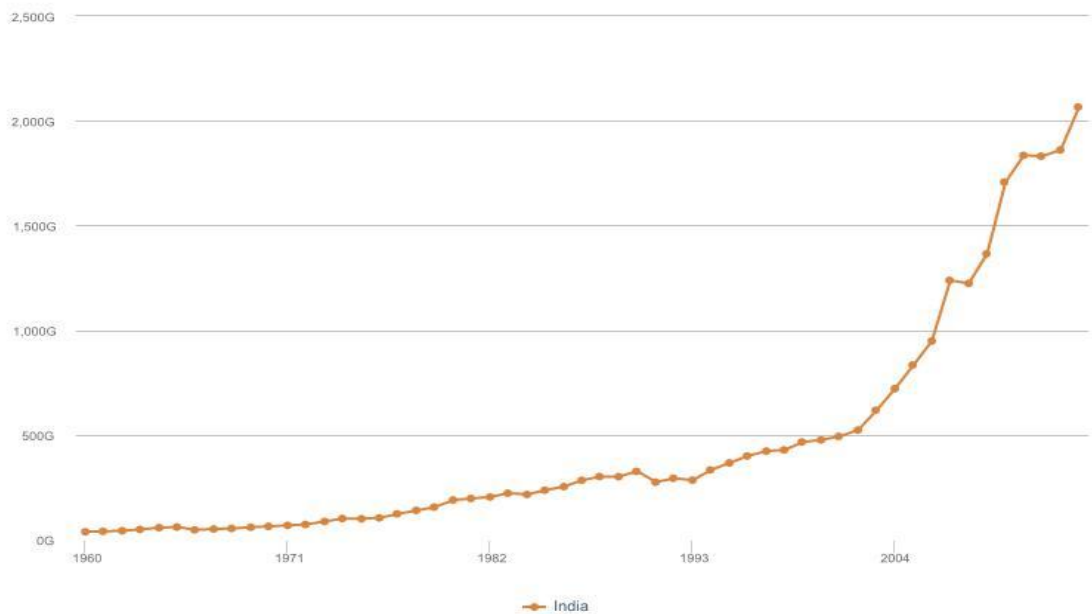

Series : Exports as a capacity to import (constant LCU)
Source: World Development Indicators
Created on: 08/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 19: Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014

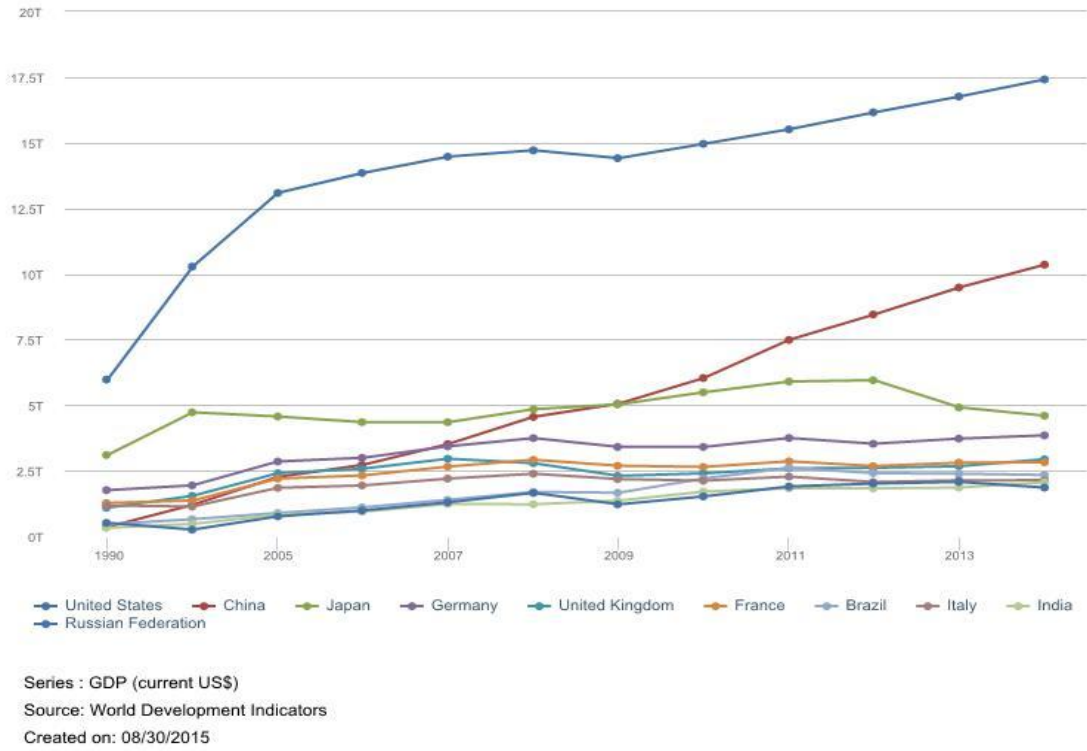

Series : GDP (current US\$)
Source: World Development Indicators
Created on: 08/23/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

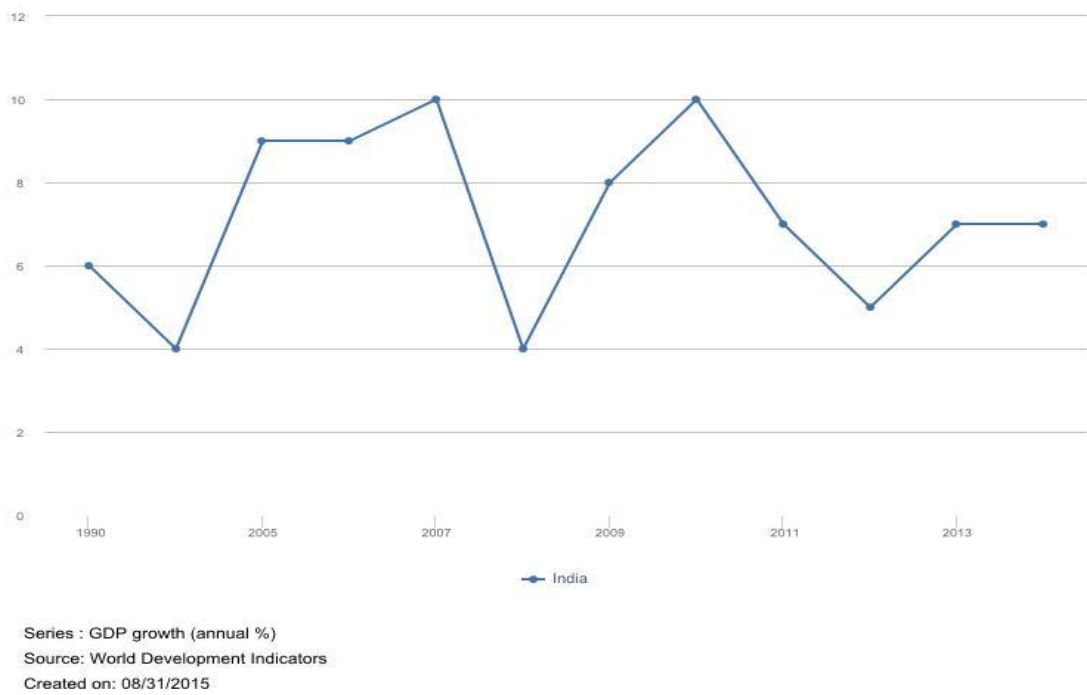
Σχεδιάγραμμα 20: Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014 10 Μεγαλύτερων Οικονομιών

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 21: Ετήσια % Μεταβολή Α.Ε.Π. 1990-2014

Πηγή:

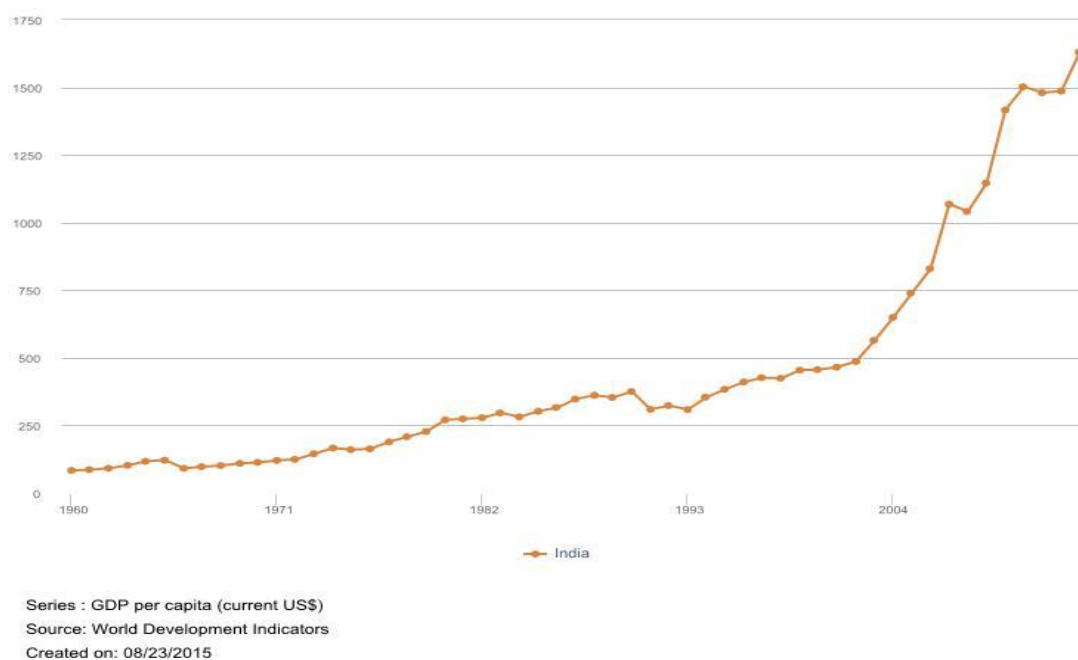
<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Πίνακας 4: Δείκτες Εξωτερικής Θέσης 2012-2014

External Sector Indicators: India							
Unit Of Measure	Percent of GDP						
Economic Concept	Frequency	Annual			Quarterly		
	Time	2012	2013	2014	2014 Q2	2014 Q3	2014 Q4
External Debt							
Total		21.6	23.3	23.3	22.1	22.3	22.1
International Investment Position							
Net		-16.1	-17.5	-18.0	-17.0	-17.4	-17.0
Assets		24.0	25.1	24.7	24.1	23.8	23.4
Liabilities		40.1	42.5	42.7	41.1	41.1	40.4
Current Account							
Balance		-4.8	-2.5	-1.5	-1.5	-2.3	-1.9
Trade							
Exports of Goods, f.o.b.		15.9	16.3	15.6	15.3	15.6	14.4
Imports of Goods, c.i.f.		26.2	24.1	22.5	22.0	23.1	21.8

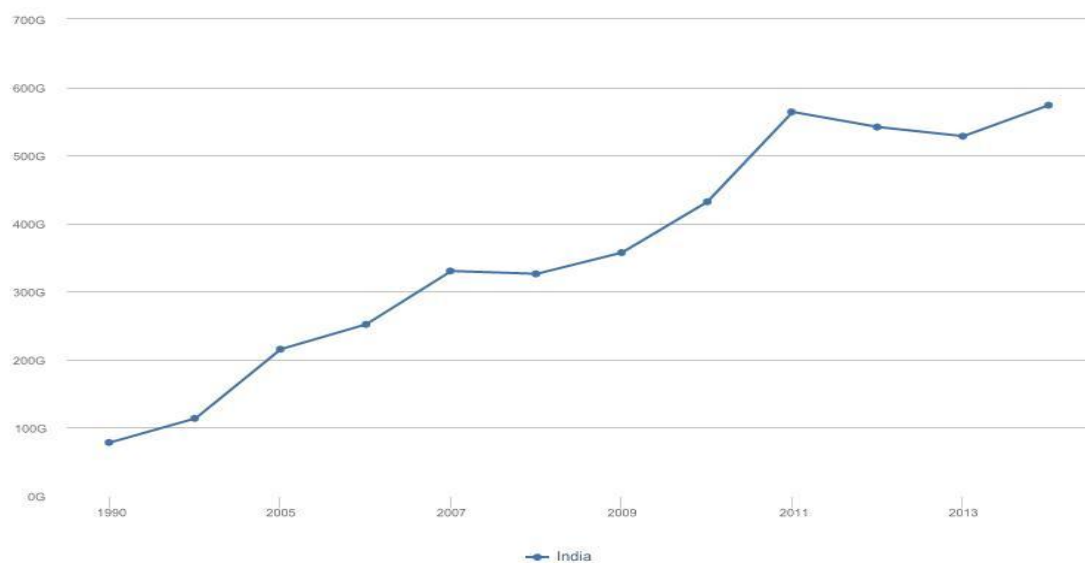
Πηγή: <http://www.principalglobalindicators.org/Pages/Default.aspx>

Σχεδιάγραμμα 22: Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π. 1960-2014 (σε \$ US)

Πηγή: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 23: Βιομηχανική Παραγωγή 1990-2014 (σε US\$)

Series : Industry, value added (current US\$)
Source: World Development Indicators
Created on: 08/31/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Πίνακας 5: Εγχώριες Αποταμιεύσεις και Επενδύσεις 1960-2013

8.1 ESTIMATES OF DOMESTIC SAVINGS AND INVESTMENT
(AT CURRENT PRICES)

Year	As per cent of GDP at market prices		As per cent of NDP at market prices	
	Gross Domestic Savings	Gross Domestic Capital Formation	Net Domestic Savings	Net Domestic Capital Formation
New Series of National Accounts with Base Year 2004-05				
1960-61	11.6	14.3	7.4	10.2
1961-62	11.6	13.4	7.3	9.2
1962-63	12.8	14.9	8.4	10.7
1963-64	12.4	14.3	8.2	10.1
1964-65	12.3	14.5	8.1	10.4
1965-66	14.2	16.2	9.8	12.0
1966-67	13.9	16.7	9.3	12.3
1967-68	12.1	14.3	7.6	9.9
1968-69	12.0	13.1	7.5	8.6
1969-70	14.1	14.6	9.4	10.0
1970-71	14.3	15.1	9.0	9.8
1971-72	15.1	16.0	9.6	10.6
1972-73	14.1	14.7	8.6	9.1
1973-74	16.8	17.3	11.4	12.0
1974-75	16.7	17.5	10.8	11.7
1975-76	17.4	17.2	10.9	10.8
1976-77	18.8	17.4	12.4	10.9
1977-78	19.2	17.8	13.2	11.7
1978-79	21.0	21.1	15.0	15.1
1979-80	19.9	20.4	13.1	13.6
1980-81	17.8	19.2	11.0	12.5
1981-82	17.5	18.9	10.4	12.0
1982-83	17.8	19.1	10.4	11.9
1983-84	17.1	18.2	10.1	11.3
1984-85	17.8	19.1	10.5	11.9
1985-86	18.4	20.6	10.7	13.1
1986-87	18.1	20.1	10.3	12.4
1987-88	20.0	21.9	12.1	14.1
1988-89	20.0	22.8	12.2	15.3
1989-90	21.3	23.7	13.5	16.2
1990-91	22.9	26.0	15.3	18.7
1991-92	21.3	21.8	13.0	13.5
1992-93	21.3	23.0	12.9	14.9
1993-94	21.7	22.2	13.6	14.2
1994-95	23.6	24.7	15.8	17.1
1995-96	23.6	25.3	15.9	17.7
1996-97	22.4	23.7	14.6	16.0
1997-98	24.2	25.6	16.3	17.9
1998-99	23.2	24.2	15.5	16.6
1999-2000	25.5	26.6	18.0	19.2
2000-01	23.7	24.3	15.7	16.3
2001-02	24.8	24.2	16.8	16.1
2002-03	25.9	24.8	17.9	16.7
2003-04	29.0	26.8	21.5	19.1
2004-05	32.4	32.8	25.0	25.5
2005-06	33.4	34.7	26.2	27.5
2006-07	34.6	35.7	27.5	28.7
2007-08	36.8	38.1	30.0	31.5
2008-09	32.0	34.3	24.4	27.0
2009-10	33.7	36.5	26.2	29.3
2010-11	33.7	36.5	26.5	29.6
2011-12	31.3	35.5	23.9	28.5
2012-13*	30.1	34.8	22.3	27.5

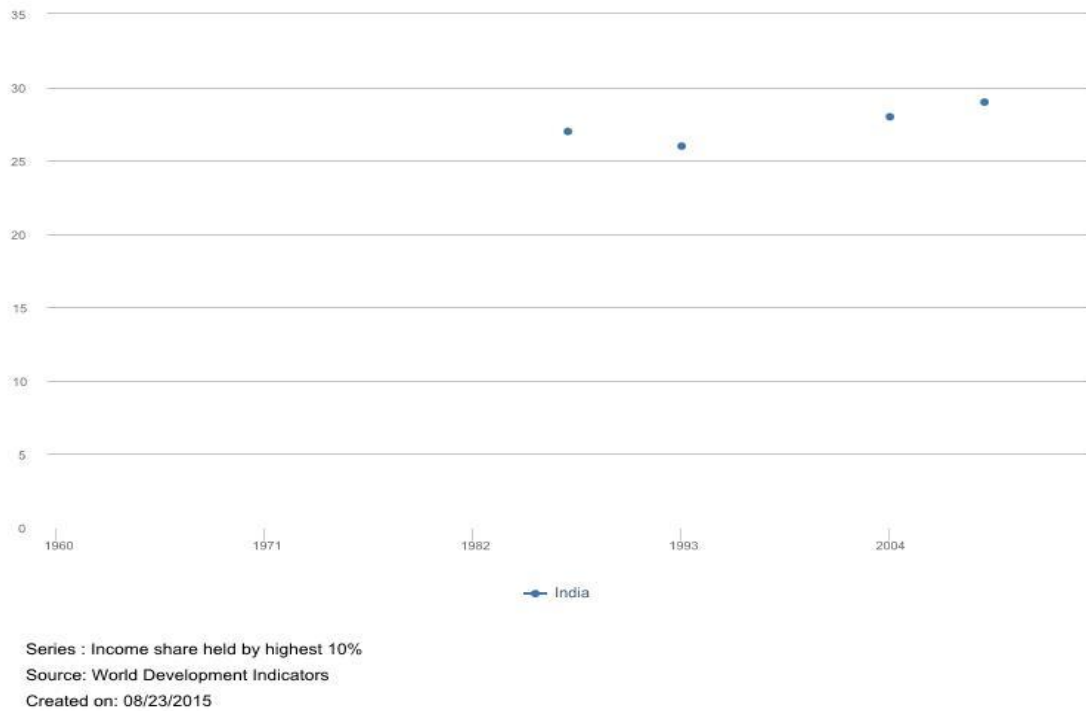
* First revised estimates.

Source: CSO.

--

Πηγή: <http://finmin.nic.in/reports/ipfstat.asp>, Indian Public Finance Statistics 2013-2014, p. 79

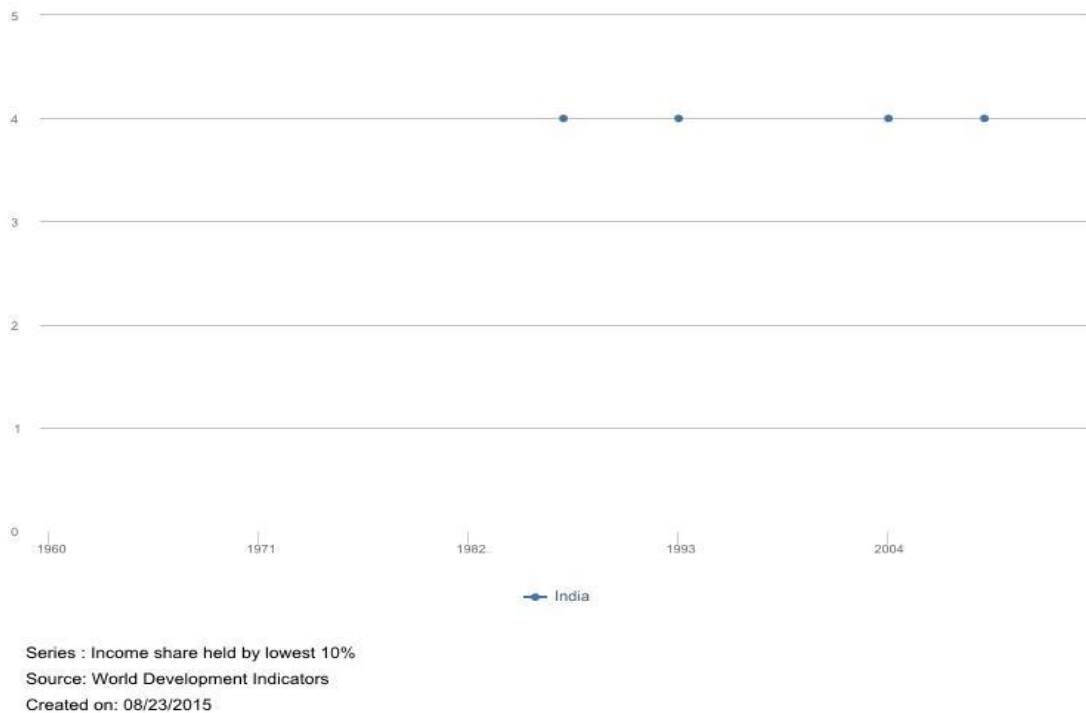
Σχεδιάγραμμα 24: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Πλουσιότερο 10% του Πληθυσμού

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

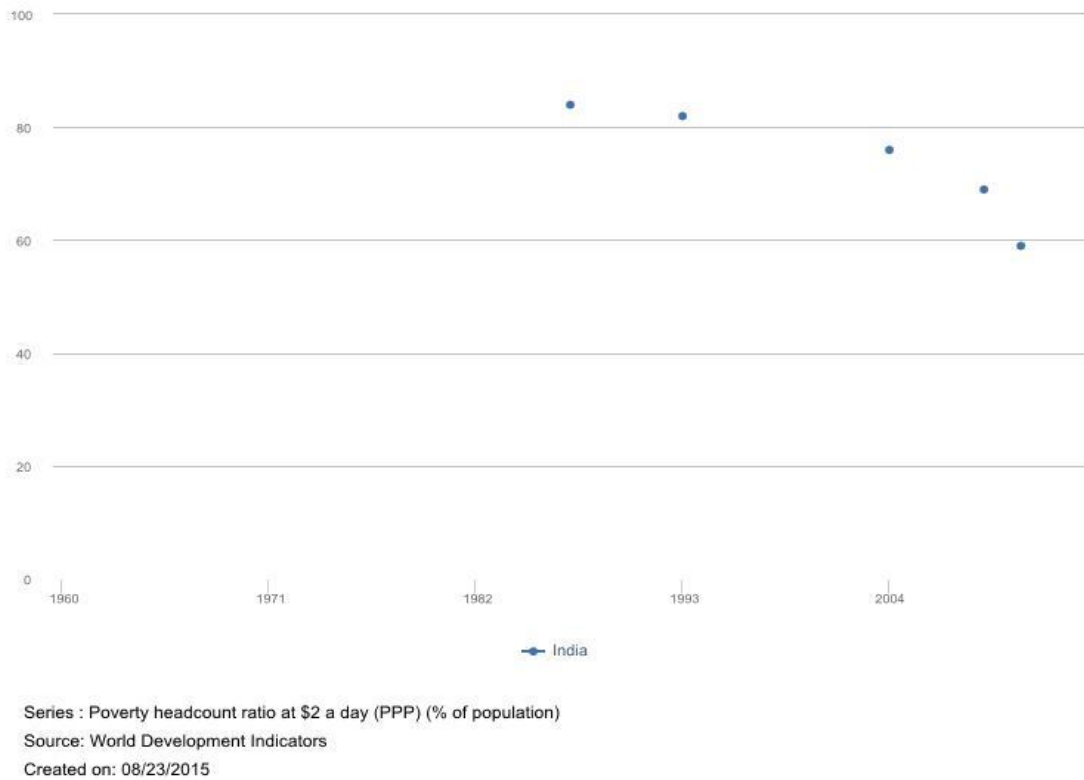
Σχεδιάγραμμα 25: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Φτωχότερο 10% του Πληθυσμού

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

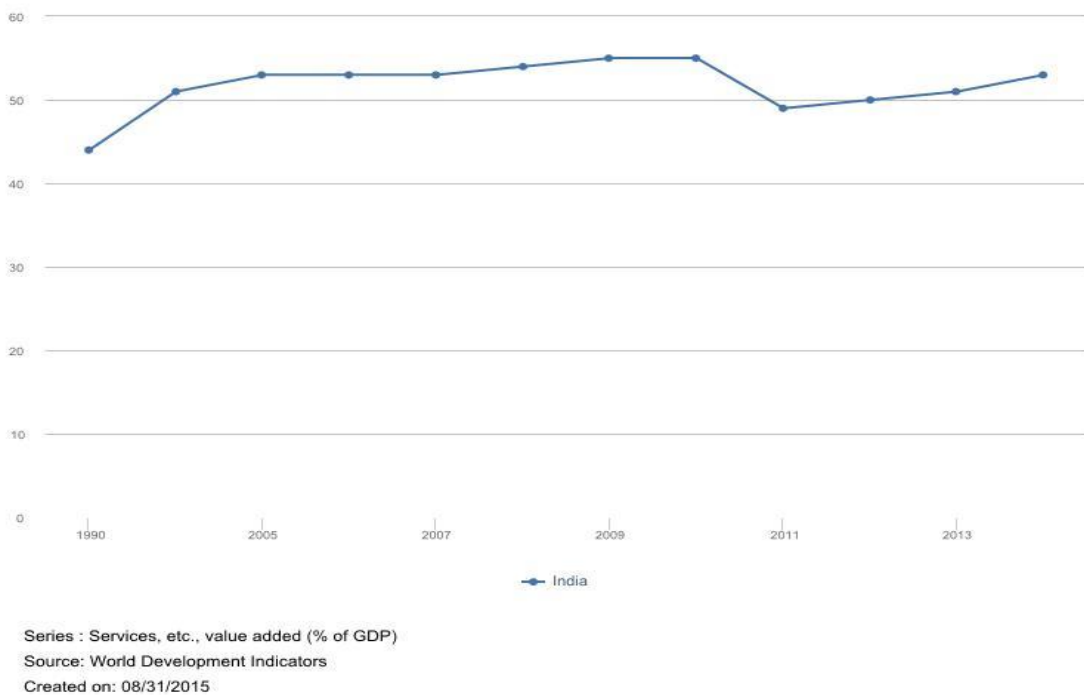
Σχεδιάγραμμα 26: Αναλογία Εργαζομένων Διαβιούντων με Λιγότερα από \$2 Ημερησίως

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

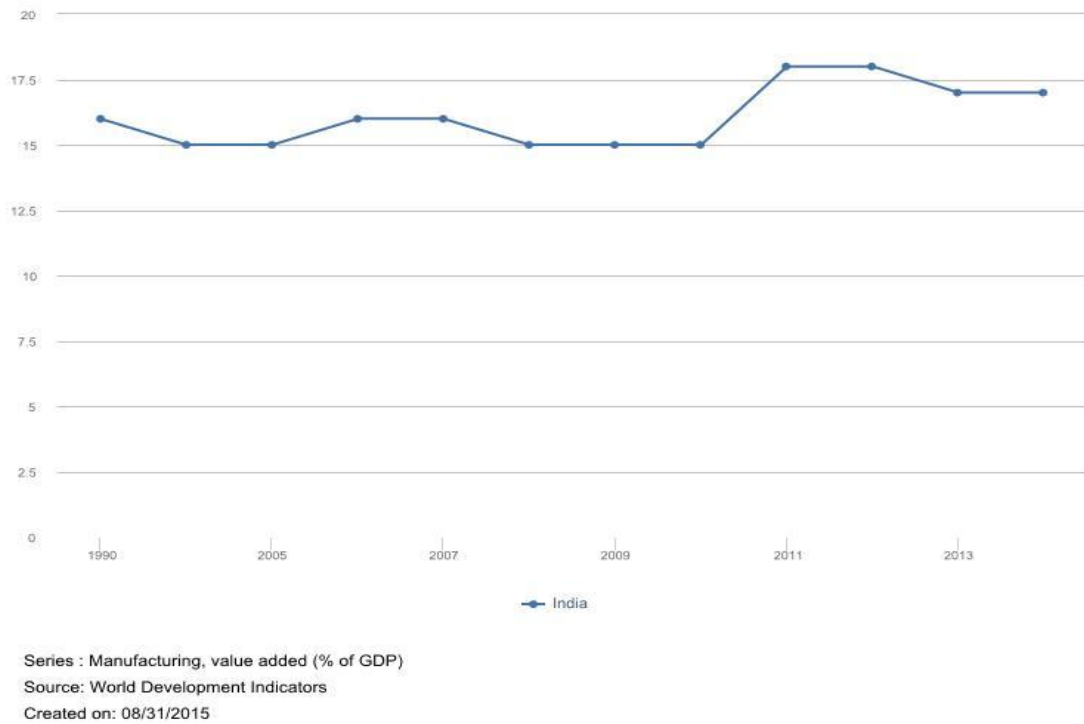
Σχεδιάγραμμα 27: Υπηρεσίες ως % Α.Ε.Π. 1990-2014

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

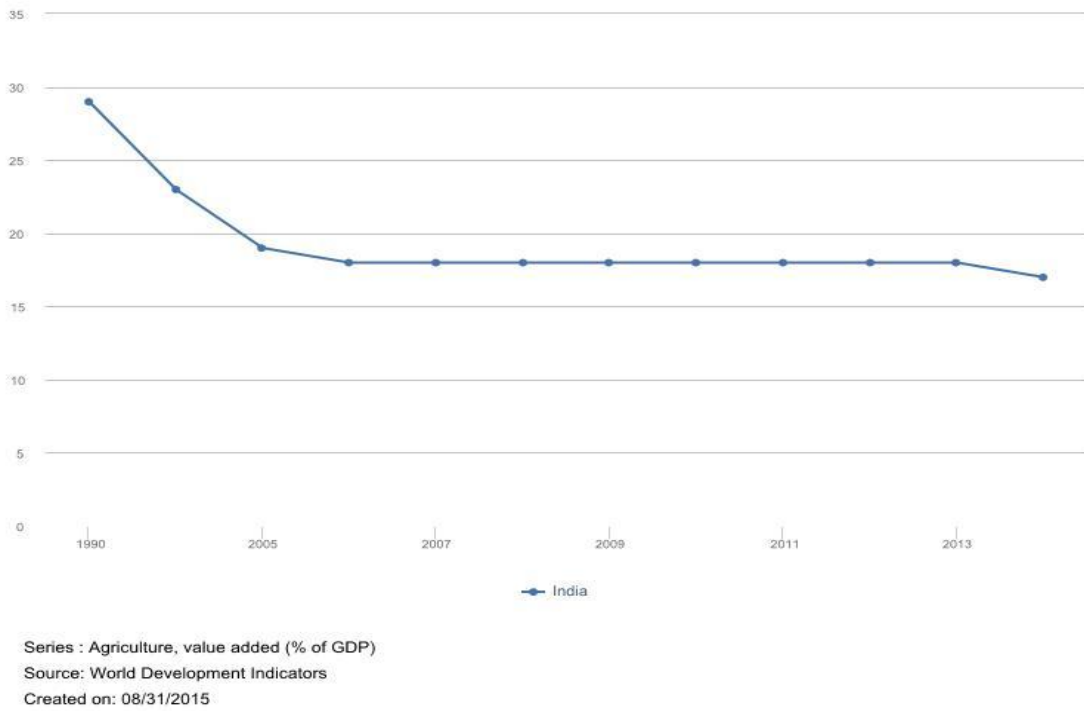
Σχεδιάγραμμα 28: Βιομηχανική Παραγωγή ως % Α.Ε.Π. 1990-2014

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 29: Αγροτική Παραγωγή ως % Α.Ε.Π. 1990-2014

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

2. Κίνα: Σύγκριση, Δυνατότητες και Στόχοι σε Επίπεδο Περιφερειακού Ηγεμονισμού

2.1 Γεωγραφία-Γεωστρατηγική

Τα σύνορα της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας που περιλαμβάνουν 9,6 εκ. χλμ² εκτείνονται από τις ακτές της Ανατολικής ως τα βόρεια της Κεντρικής Ασίας και κατοικούνται από πληθυσμό 1,37 δις ανθρώπων (απογραφή 2010)¹⁵², όμως η χώρα βρίσκεται ουσιαστικά απομονωμένη «χωρίς γείτονες»¹⁵³ καθώς είναι περικυκλωμένη από φυσικά εμπόδια αλλά και ανταγωνιστικά πολιτικά καθεστώτα. Χαρακτηριστικά, από τα βόρεια είναι εγκλωβισμένη από την έρημο Γκόμπι και τις αχανείς ασιατικές στέπες της Μογγολίας και της Ρωσίας, στα δυτικά από την ευρασιατική στέπα και την έρημο Τακλά Μακάν, στα νότια από τον ορεινό όγκο των Ιμαλαΐων (βλ. Χάρτη 13), στα βορειοανατολικά από το ιαπωνικό νησιωτικό σύμπλεγμα και την Νότιο Κορέα, στα ανατολικά από την Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν) και στα νοτιοανατολικά από την χερσόνησο της Ινδοκίνας και τα νησιωτικά συμπλέγματα των Φιλιππινών και της Ινδονησίας (βλ. Χάρτη 14).

Τα παραδοσιακά πληθυσμιακά και οικονομικά κέντρα της Κίνας είναι έξι και εκτείνονται καθόλη την ανατολική επικράτειά της. Εκείνο που δεσπόζει είναι το βορειότερο της πεδιάδας του κάτω Κίτρινου Ποταμού, ενώ ο νότος αντισταθμίζει την βόρεια πεδιάδα με τις τρεις διακριτές πεδιάδες του κάτω, μέσου και άνω ποταμού Γιανκτσέ και τις παραθαλάσσιες περιοχές της Φουτζιάν απέναντι από την Ταϊβάν και Γκουάνγκντογκ απέναντι από το Χόνγκ Κόνγκ¹⁵⁴. Η συνολική καλλιεργήσιμη επιφάνεια φτάνει τα 130,04 εκ. χλμ² στα οποία καλλιεργούνται κυρίως σιτάρι, καλαμπόκι, σόργο, σόγια, λινάρι, ζαχαρότευτλα, κεχρί, αναποφλοιώτο ρύζι, κράμβη και ζαχαροκάλαμο, ενώ τα ορυκτά αποθέματά της την κατατάσσουν στην τρίτη θέση παγκοσμίως και αποτελούνται από άνθρακα, σίδηρο, χαλκό, αλουμίνιο, αντιμόνιο, μολυβδαίνιο, μαγγάνιο, κασσίτερο, μόλυβδο, ψευδάργυρο και υδράργυρο. Τα αποθέματά της σε άνθρακα υπολογίζονται σε 1,007 τρις τόνους και τα αντίστοιχα σιδηρομεταλλεύματα σε 46,35 δις τόνους χωρίς να υστερούν τα αποθέματά της σε ορυκτό και σχιστολιθικό πετρέλαιο, φυσικό αέριο, φώσφορο και θείο ενώ τα σπάνια μέταλλα βρίσκονται πολύ πάνω από το υπόλοιπο παγκόσμιο σύνολο¹⁵⁵.

¹⁵² <http://www.china.org.cn/e-changshi/index.htm>

¹⁵³ Γκέλμπερ, Χ., «Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας», Εκδόσεις Ψυχογιός Α.Ε., 1^η Έκδοση, 2009, κεφ. 1, π. 24

¹⁵⁴ Παπασωτηρίου, Χ., «Διεθνείς Σχέσεις στην Ανατολική Ασία», 2010-2011, π.

¹⁵⁵ <http://www.china.org.cn/english/features/38087.htm>

Χάρτης 13: Γεωφυσικός Χάρτης της Κίνας

Πηγή: <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/asia/lcolor/cncolor.htm>

Χάρτης 14: Γεωφυσικός Χάρτης της Άπω Ανατολής

Πηγή: https://www.google.gr/search?q=far+east+physical+map&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCIQsARqFQoTCJ6Y_O-S3ccCFSjzcgodekwAHg&biw=1518&bih=682&dpr=0.9#imgrc=WYUOK3JVVV0LM%3A

2.2 Ιστορική Αναδρομή και Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

2.2.1 Η Αυτοκρατορική Κίνα

Το πρώτο δείγμα πρώιμου κινεζικού πολιτισμού είναι τα ερείπια μίας πόλης που έχει ανακαλυφθεί στην επαρχία Ανχούι και χρονολογείται από το 5500π.Χ. Περιλαμβάνει περίπλοκα σπίτια, ορισμένα μεγάλα οικοδομήματα, εργαστήρια, αμυντικό φράγμα, κοσμήματα και πήλινα σκεύη, αλλά κατοίκιση σε πιο μόνιμους οικισμούς αρχίζει να εφαρμόζεται μετά το 2500π.Χ. Η πρώτη δυναστεία είναι εκείνη των Ξία αλλά αρχαιολογικές πληροφορίες υπάρχουν από την δεύτερη δυναστεία των Σανγκ (περίπου 1700π.Χ.-1050π.Χ.) αν και δεν υπάρχει ακόμη συμπαγής πολιτική ένωση παρά μία επιβολή κυριαρχίας μεταξύ πολεμικών ομάδων. Ωστόσο, κεντρική διοικητική δομή παρατηρείται και στις δύο πρώτες δυναστείες και από το 1400π.Χ. γίνεται ευρεία κατεργασία του χαλκού με τον οποίο δημιουργούνται όπλα, κοσμήματα και έργα υψηλής τέχνης, ενώ επιπλέον παρήγαγαν συστηματικά μετάξι και ανακάλυψαν και χρησιμοποίησαν την γραφή¹⁵⁶. Η κοινωνία ήταν κυρίως αγροτική, με την γη να ανήκει φυσικά στον βασιλιά και την αυλή του¹⁵⁷ που διαχωρίζονταν πλήρως από τους κοινούς, αν και με το πέρασμα του χρόνου δημιουργήθηκε και μία τάξη διανοουμένων¹⁵⁸.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια δημιουργήθηκε περίπου το 500π.Χ. κατά τη διάρκεια της τρίτης δυναστείας των Τσόου (περίπου 1050π.Χ.-400π.Χ.) μία από τις κυριότερες και ολιστικές φιλοσοφίες της ανθρωπότητας με βαθιά πολιτική επίδραση, ο Κομφουκιανισμός. Οι αρχές της φιλοσοφίας του στηρίζονταν στον ηθικό τρόπο διακυβέρνησης μέσω της ιδέας της «Ουράνιας Εντολής» και αφορούσαν την σωστή συμπεριφορά του ατόμου, την σωστή οργάνωση της οικογένειας, της κοινωνίας και του κράτους καθώς επίσης την εσωτερική του τάξη και τις εξωτερικές σχέσεις όπως πρέπει να το διέπουν¹⁵⁹. Η αποδυνάμωση της κεντρικής εξουσίας του βασιλιά από το 400π.Χ. ως το 250π.Χ. δημιούργησε μία επαγγελματική τάξη κυβερνώντων με ικανούς αξιωματούχους, ανέπτυξε την ατομική ιδιοκτησία της γης και του κληρονομικού δικαιώματος αλλά οδήγησε επίσης τα κρατίδια σε συνεχόμενους πολέμους που οι μεταξύ τους αφομοιώσεις κατέληξαν στην συνένωση υπό ένα, το κρατίδιο των Τσιν.

Από το 221π.Χ. αρχίζει η κινεζική ενοποίηση υπό τον πρώτο ηγεμόνα που αυτοαποκαλέστηκε «Αυτοκράτορας όλων όσων βρίσκονται υπό τον Ουρανό», τον Τσιν Σι Χουάγκ-τι (221π.Χ.-210π.Χ.). Η διακυβέρνησή του ενίσχυσε και πάλι την κεντρική εξουσία με βάση όμως την «νομικίστικη» φιλοσοφία αντί του Κομφουκιανισμού και αντικατέστησε την αριστοκρατία με διορισμένους κυβερνητικούς αξιωματούχους. Επιπλέον προώθησε την ενιαία γραφή, την συγγραφή του πρώτου λεξικού, την περαιτέρω κωδικοποίηση των νόμων και την καθιέρωση μέτρων και σταθμών, όπως και την χρήση συγκεκριμένου μεταλλικού νομίσματος.

¹⁵⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.1, p. 23-24

¹⁵⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.1, p. 25

¹⁵⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.1, p. 29

¹⁵⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.1, p. 30-31

Ακόμη, ευνόησε την βελτίωση της γεωργίας και της άρδευσης, την δημιουργία εκτεταμένου οδικού δικτύου και αντικατέστησε τα χάλκινα όπλα με σιδερένια, ενώ επιπλέον προχώρησε στις πρώτες συμπαγείς χωμάτινες κατασκευές του «Μεγάλου Τείχους» και οργάνωσε κατακτητικές εκστρατείες στα δυτικά και στα νότια. Ίσως όμως η μεγαλύτερή του συμβολή στην κινεζική κοινωνία ήταν η θεμελίωση της αρχής της «ομαδικής ευθύνης» με την οποία ήταν υπεύθυνοι για αδικήματα και εγκλήματα όχι μόνο όσοι τα διέπρατταν αλλά και οι οικογένειές τους, πολιτικοποιώντας με αυτόν τον τρόπο κάθε έκφανση της καθημερινής ζωής¹⁶⁰.

Η ολοκλήρωση της δημιουργίας των θεμελίων πάνω στα οποία στηρίχθηκε η κινεζική πολιτική και κοινωνική ενοποίηση πραγματοποιήθηκε από την επόμενη δυναστεία, εκείνη των Χαν (206π.Χ.-221μ.Χ.). Η συγκεκριμένη διαδικασία ξεκίνησε περίπου το 200π.Χ. και διήρκησε πάνω από δύο χιλιετίες κατακτώντας συνεχώς καινούργια εδάφη, αφομοιώνοντας άλλες φυλές, εικοσαπλασιάζοντας τον πληθυσμό και δημιουργώντας μία συνεχώς επεκτεινόμενη αυτοκρατορία. Ο πλούτος, ο πολιτισμός και η δυναμική της Κίνας ήταν τόσο ισχυροί παράγοντες που δεν γοήτευαν απλώς τις κατεκτημένες φυλές ενσωματώνοντάς τες σε αυτό που πλέον ήταν ένας ενιαίος λαός, αλλά ακόμη και ξένοι όπως οι Μογγόλοι ή όσοι αργότερα την κατέκτησαν όπως οι Μαντσού ένωσαν την ανάγκη να σινοποιηθούν. Μάλιστα κατά την ηγεμονία του Βου-τι (141π.Χ.-87π.Χ.) ο κυβερνητικός συγκεντρωτισμός ενισχύθηκε εκ νέου υπό τα κομφουκιανικά πρότυπα και η κρατική γραφειοκρατία στελεχώνονταν από μία νομιμόφρονα τάξη αξιωματούχων που εκπαιδεύονταν και διορίζονταν μετά από αξιοκρατικές εξετάσεις, ένα σύστημα που αργότερα υπήρξε το πρότυπο για τις δημόσιες υπηρεσίες του σύγχρονου δυτικού κόσμου¹⁶¹.

Επιπλέον εξελίχθηκαν τόσο πολύ και στον τεχνολογικό τομέα που η ανυπαρξία επαφής στο γειτονικό τους περιβάλλον με κάποιον άλλον αντίστοιχο εξελιγμένο πολιτισμό τους οδήγησε σε περαιτέρω απομονωτισμό, εσωστρέφεια, εθνοκεντρικότητα ακόμη και υπεροψία έναντι των υπολοίπων φυλών. Για παράδειγμα κατά την εποχή του Χριστού οι Κινέζοι είχαν ήδη εφεύρει το δεκαδικό σύστημα, το χαρτί, την παραγωγή μεταξιού, τη σαγή των αλόγων, το υνί του αρότρου, γνώριζαν για την κυκλοφορία του αίματος, είχαν σχεδιάσει έναν σειсмоγράφο και είχαν διατυπώσει την θεωρία ότι η γη ήταν σφαιρική ενώ μερικούς αιώνες αργότερα εφηύραν την πυρίτιδα, τα σπέρτα, την αρχή των τροφών και των ελίκων του ελικοπτερου¹⁶² και είχαν κατασκευάσει πλοία με κεντρικό πηδάλιο στην πρύμνη τους που πιθανολογούνται ως τα πρώτα του είδους τους¹⁶³, αποδεικνύοντας πως κατείχαν ήδη ναυτική παράδοση. Όλα αυτά τα επιτεύγματα είχαν δημιουργήσει την αίσθηση στους Κινέζους ότι η αυτοκρατορία τους και ο πολιτισμός τους είναι οι ενδιάμεσοι μεταξύ Ουρανού και Γης, ο Αυτοκράτοράς τους ο «Γιός του Ουρανού» και όλοι οι υπόλοιποι λαοί απλοί βάρβαροι που είχαν την υποχρέωση να υποταχθούν

¹⁶⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.1, p. 34-38

¹⁶¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.2, p. 40-42

¹⁶² Βλ. υποσ. 153, κεφ.2, p. 44

¹⁶³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.2, p. 52

στην ανωτερότητά τους, δημιουργώντας αντίστοιχες διπλωματικές σχέσεις μαζί τους¹⁶⁴.

Η κατάρρευση της δυναστείας των Χαν συνέπεσε με την κατάρρευση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Ευρώπη και η περίοδος που ακολούθησε χαρακτηρίζεται ως «Κινεζικός Μεσαίωνας». Η διάρκεια της αναταραχής που ακολούθησε επέτρεψε στον Βουδισμό, που είχε αναπτυχθεί από τον 6^ο π.Χ. αιώνα στην Ινδία, να εξαπλωθεί και στην Κίνα εξαιτίας των ελεήμωνων και ανθρωπιστικών πτυχών του που ήταν πλέον απαραίτητες και στην κινεζική κοινωνία σε αυτές τις ταραχώδεις εποχές, αν και αρχικά ο μυστικισμός του της ήταν αδιάφορος λόγω της κομφουκιανικής της παράδοσης¹⁶⁵. Οι αυτοκράτορες που ακολούθησαν προέρχονταν από μη κινεζικές φυλές όμως αργά ή γρήγορα σινοποιούνταν διατηρώντας μία πολυπολιτισμική, μεν, σταθερή όμως διοίκηση, εξαιτίας κυρίως της κομφουκιανικής γραφειοκρατικής δομής της αυτοκρατορίας¹⁶⁶.

Μία από τις σημαντικότερες δυναστείες στην κινεζική ιστορία υπήρξε εκείνη των Τανγκ (618μ.Χ.-907μ.Χ.) που εγκαθιδρύθηκε από τον τουρκικής καταγωγής Λιγιουάν ο οποίος πήρε το αυτοκρατορικό όνομα Γκάο Ζονγκ. Υπό τον Γκάο Ζονγκ ο κινεζικός πολιτισμός γνώρισε μεγάλη άνθιση ειδικά στην ποίηση και στα κεραμικά, ενώ και ο πλούτος των αυτοκρατορικών ταμείων αυξήθηκε ραγδαία. Επίσης η πρωτεύουσα Ξιάν με πληθυσμό που ξεπερνούσε το 1 εκ. κατοίκους υπήρξε μία διεθνής μητρόπολη όλου του ευρασιατικού χώρου και η επιρροή της έφτανε μέχρι την Αφρική. Επιπλέον, κατά την διάρκεια της δυναστείας τους οι Τανγκ κατάφεραν να ελέγξουν το μεγαλύτερο μέρος της Κορέας, κινήθηκαν και πάλι νότια προς το σημερινό Βιετνάμ και ήλεγχαν σχεδόν όλη την κεντρική Ασία ως το σημερινό Ιράν καθώς και την Μαντζουρία, έχοντας εξειδικευτεί στην πρόκληση ερίδων και στην διάσπαση των βαρβαρικών φυλών¹⁶⁷.

Η εξάπλωση του Ισλάμ δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη και την Κίνα. Συγκεκριμένα, δέχτηκε πολλούς Πέρσες πρόσφυγες μετά την κατάκτηση της Περσικής Αυτοκρατορίας από του Μουσουλμάνους και ο γιός του τελευταίου Πέρση βασιλιά κατέληξε στρατηγός στον κινεζικό στρατό. Βέβαια, μεγαλύτερη σημασία είχε η εμφάνιση πρεσβευτών του Χαλιφάτου στην Αυλή των Τανγκ, αν και το 751μ.Χ. με την Μάχη του Τάλας που οι μουσουλμανικές ορδές επικράτησαν επιτελέστηκε η λήξη της κινεζικής κυριαρχίας στο Τουρκεστάν (σημερινό Ξινγιάνγκ). Αποτέλεσμα της ισλαμικής εξάπλωσης ήταν να υπάρχουν τον 12^ο μ.Χ. αιώνα μουσουλμανικά κράτη και κοινότητες σε όλη την περιφέρεια της Κίνας, χωρίς όμως να υπάρχουν αναγκαστικά εχθρικές σχέσεις. Αυτό συνέβη κυρίως λόγω της επέκτασης του εμπορίου μεταξύ Ανατολής και Δύσης μέσω των Μουσουλμάνων, αν και η πίεση που δέχθηκαν οι Ευρωπαίοι επέφερε εκτεταμένες συγκρούσεις μεταξύ Χριστιανοσύνης και Ισλάμ. Επιπλέον, ανάγκασε τους Ευρωπαίους να οργανώσουν υπερπόντιες εξερευνητικές αποστολές προς την Ανατολή οι οποίες τους οδήγησαν στις κινεζικές ακτές. Αντίστοιχα, η ισλαμική πίεση οδήγησε την Κίνα να αυστηροποιήσει το

¹⁶⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.2, p. 53-55

¹⁶⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.2, p. 62-63

¹⁶⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 64-65

¹⁶⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 66-67

σύστημα εξετάσεων πρόσληψης κυβερνητικών αξιωματούχων αλλά και να τους τοποθετήσει σταδιακά στην θέση της παλιάς αριστοκρατίας. Με αυτή την πρακτική ο κινεζικός πληθυσμός που ξεπερνούσε τα 50 εκ. διοικούνταν από έναν αριθμό κυβερνητικών αξιωματούχων που ανέρχονταν περίπου στις 13.500 μόνο. Το κυβερνητικό έργο συνεπικουρούνταν από νεωτερισμούς όπως η ενοποίηση του κινεζικού νομικού κώδικα, οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις και η καλλιέργεια διπλών σοδιών ρυζιού στον νότο και τριπλών σοδιών σόργου στον βορρά που εξασφάλιζε την άνετη διαβίωση του πληθυσμού. Επίσης το μορφωτικό επίπεδο του κινεζικού λαού αναπτύχθηκε τόσο που το ιδεώδες του οικουμενικού ανθρώπου των Τανγκ υπήρξε πρότυπο μέχρι και την σύγχρονη εποχή ενώ, ακόμη, αναπτύχθηκαν οι επιστήμες της Ιστορίας, της Αστρονομίας και της Ιατρικής, εκδόθηκε η πρώτη Φαρμακολογία στην ιστορία του κόσμου και εφευρέθηκε η Τυπογραφία¹⁶⁸.

Ο κινεζικός πολιτισμός επεδείκνυε τέτοια ανεκτικότητα και συνοχή που παρά την αθρόα δραστηριοποίηση κάθε είδους φυλετικών και θρησκευτικών εκπροσώπων όπως Νεστοριανών, Ζωροαστρών, Εβραίων, Ινδών, Περσών, Αράβων, Μογγόλων και δεν αντιμετωπίζονταν ως απειλή παρά μόνο ενσωματώνονταν στον ήδη υπάρχοντα τρόπο σκέψης. Αντίθετα, η επιρροή του κινεζικού πολιτισμού προς τις γειτονικές κυρίως φυλές ήταν ευρεία σε σημείο που να τον υιοθετούν, όπως οι Κορεάτες, οι Ιάπωνες και οι Θιβητιανοί που είχαν την Κίνα ως κύριο προορισμό σπουδών. Ακόμη, η ανάπτυξη της ναυτιλίας ήταν τόσο εξελιγμένη που τα καράβια που χρησιμοποιούσαν έφταναν μέχρι και τους 700 τόνους και είχαν 5 καταστρώματα με εκατοντάδες ναύτες πλέοντας κυρίως στους εσωτερικούς θαλάσσιους δρόμους αφήνοντας τις ωκεάνιες διαδρομές στους βαρβάρους. Η δυναστεία των Τανγκ άρχισε να παρακμάζει από τα μέσα του 8^{ου} μ.Χ. αιώνα εξαιτίας κυρίως των πολύ υψηλών στρατιωτικών δαπανών που απαιτούσε η προσπάθεια εξάπλωσης αλλά και της πολιτικής της κινεζικής Αυλής που έγινε δεσποτική και απομακρύνθηκε από τα καθημερινά προβλήματα¹⁶⁹.

Η επόμενη δυναστεία που επανέφερε και πάλι την σταθερότητα ήταν των Σονγκ (960μ.Χ.-1279μ.Χ.) οι οποίοι εφάρμοσαν για άλλη μία φορά στην κινεζική ιστορία μία καινοτομία. Αυτή την φορά η καινοτομία ήταν η αντικατάσταση των συνταξιοδοτούμενων στρατηγών με πολιτικούς αξιωματούχους και κατάφεραν με αυτόν τον τρόπο να απορροφήσουν κάποια μικρότερα κράτη στην νότια Κίνα και να επεκτείνουν και πάλι την επιρροή τους μέχρι το Βιετνάμ και την Ινδονησία. Η ευημερία κατά την πρώτη περίοδο της δυναστείας είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής τροφής και κατ' επέκταση την ραγδαία αύξηση του πληθυσμού, όπως επίσης και την μεγάλη ανάπτυξη των επιστημών, των τεχνών και των εφευρέσεων όπως της πυρίτιδας και μίας πρώιμης μορφής πυροβόλων. Επιπλέον, αναπτύχθηκε η σιδηρουργία και η χαλυβουργία όμως η στρατιωτική τους αδυναμία ώστε να συγκρατήσουν τις φυλές του βορρά τους ανάγκασε να υποχωρήσουν στα νότια απέναντι στην προέλαση των Τζιν το 1126μ.Χ.¹⁷⁰ Οι νότιοι, πλέον, Σονγκ συνέχισαν

¹⁶⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 68-71

¹⁶⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 73-75

¹⁷⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 79-80

να ευνοούν την ανάπτυξη του εμπορίου και της μόρφωσης με τέτοιους ρυθμούς μάλιστα που οι θέσεις της γραφειοκρατίας που δημιουργούνταν δεν επαρκούσαν για συμπεριλάβουν πάρα πολλούς από όσους έπαιρναν μέρος στις εξετάσεις. Αυτός ο συνδυασμός δημιούργησε μία μεγάλη μεσαία τάξη τοπικού επιπέδου που χαρακτηρίζονταν από αποτελεσματικότητα¹⁷¹ αλλά και ευρηματικότητα. Για παράδειγμα όταν οι εισαγωγές σε μπαχαρικά από τις ανατολικές Ινδίες έφτασαν να υπερβαίνουν σημαντικά τις αντίστοιχες εξαγωγές σε μετάξι, πορσελάνες και χάλκινα νομίσματα οι κινέζοι έμποροι άρχισαν να εκδίδουν χαρτονομίσματα και επιταγές.

Όμως οι Σονγκ το 1233μ.Χ. έκαναν το μοιραίο λάθος να επιτεθούν και να καταστρέψουν τους Τζιν μένοντας ανυπεράσπιστοι και χωρίς συμμάχους απέναντι στις μογγολικές ορδές του Τζένγκις Χαν, με αποτέλεσμα μέχρι τα τέλη του αιώνα να καταρρεύσουν ολοσχερώς¹⁷². Από την υιοθέτηση του κινεζικού τρόπου διακυβέρνησης δεν εξαιρέθηκε ούτε η μογγολική δυναστεία των Γιουάν (1210μ.Χ.-1368μ.Χ.) καθώς ήταν αδύνατο να διοικηθεί όλος αυτός ο πληθυσμός μόνο από τους Μογγόλους και μόνο με την βία, αν και ο κοινωνικός και διοικητικός διαχωρισμός μεταξύ των Μογγόλων και των Κινέζων αυτή την φορά ήταν σαφής. Πάντως οι μογγολική δυναστεία κατάφερε να συνενώσει τον κινεζικό βορρά με τον νότο και να προσαρτήσει τις επικράτειες του Γιουνάν και του Θιβέτ¹⁷³.

Οι Μογγόλοι εκδιώχθηκαν από την Κίνα το 1368μ.Χ. από τον Τσόου Γιουαντσάνγκ, ιδρυτή της δυναστείας των Μινγκ (1368μ.Χ.-1644μ.Χ.) που έλαβε το αυτοκρατορικό όνομα Χονγκβού¹⁷⁴. Οι Μινγκ σινοποίησαν περαιτέρω τις επαρχίες γύρω από τα νοτιοδυτικά σύνορά τους, την Ταϊλάνδη και την Βιρμανία όπου αναγκάστηκαν να διατηρούν μόνιμες στρατιωτικές φρουρές με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μία κληρονομική στρατιωτική τάξη και να στρατιωτικοποιηθεί ολόκληρη η Κίνα¹⁷⁵. Επιπλέον επί της δυναστείας τους η κινεζική ναυπηγική τέχνη ξεπέρασε κατά πολύ τις ικανότητες κάθε άλλου πολιτισμού καθώς φαίνεται ότι κατάφεραν να κατασκευάσουν πλοία με εκτόπισμα 3.000 τόνων, με μήκος πάνω από 130 μέτρα, 4 καταστρώματα, 12 πανιά, κατάρτια με ύψος 30 μέτρων και πιθανών 50 καμπίνες για τους περίπου 500 ανθρώπους που μπορούσαν να φιλοξενήσουν. Τα συγκεκριμένα πλοία χρησιμοποιούσαν σταθερά πηδάλια, πυξίδες και ναυτικούς χάρτες καταφέροντας να κυριαρχήσουν στους θαλάσσιους δρόμους των στενών της Μάλακα και της Κεϋλάνης. Μάλιστα αυτές οι προσπάθειες εντατικοποιήθηκαν με τις εκστρατείες του Μεγάλου Ναυάρχου Τσενγκ Χο με τις οποίες έφτασε ως την Ανατολική Αφρική και τον Περσικό Κόλπο.

Η ναυτική πρόοδος που συντελέστηκε εκείνη την εποχή ανακόπηκε όμως μετά το 1433 εξαιτίας του μεγάλου οικονομικού κόστους που απαιτούνταν, το οποίο ήταν μάλιστα χωρίς αντίκρισμα καθώς δεν επιδιώχθηκαν εξερευνητικές και αποικιακές επιχειρήσεις παρά μόνο διπλωματικές και επιχειρήσεις για λόγους εντυπωσιασμού σε περιοχές που δεν αποτελούσαν άμεση απειλή ή παρουσίαζαν

¹⁷¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 81

¹⁷² Βλ. υποσ. 153, κεφ.3, p. 83-85

¹⁷³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.4, p. 94-96

¹⁷⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.5, p. 108

¹⁷⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.5, p. 112

κάποιο στρατηγικό ενδιαφέρον. Επιπλέον, τα αυτοκρατορικά ταμεία βίωναν σοβαρή κρίση ρευστότητας από τις αποτυχημένες προσπάθειες κατάκτησης του Βιετνάμ και τις επιχειρήσεις εναντίων των Μογγόλων στον βορρά που είχαν πρόσκαιρα ανακάμψει. Αποτέλεσμα όλων αυτών των συγκυριών ήταν η επιστροφή της Κίνας στην εσωστρέφεια, την ανάκληση των ναυτικών αποστολών του Τσενγκ Χο, την καταστροφή των ναυπηγικών και ναυτικών αρχείων και την ολοκλήρωση του Σινικού Τείχους¹⁷⁶. Το κενό που άφησε η Κίνα στις ανατολικές τις ακτές κάλυψαν αρχικά πειρατικές ομάδες Κινέζων, Ιαπώνων αλλά και μεικτές από δραπετεύσαντες σκλάβους μέχρι την εμφάνιση των Ευρωπαίων¹⁷⁷. Το 1510 οι Πορτογάλοι κατέλαβαν την Γκόα και το 1511 τα Στενά της Μάλακα ελέγχοντας το εμπόριο μπαχαρικών¹⁷⁸, ενώ από το 1535 ως το 1557 κατάφεραν να ελέγξουν ολόκληρη την χερσόνησο του Μακάο¹⁷⁹.

2.2.2 Η Παρακμή της Κινεζικής Αυτοκρατορίας

Η δυναστεία των Τσινγκ (1644μ.Χ.-1911μ.Χ) της φυλής των Μαντσού υπήρξε άλλη μία μη κινεζική δυναστεία που έγινε αποδεκτή από τον κινεζικό λαό εξαιτίας του κομφουκιανικού τρόπου διακυβέρνησης που επέλεξε να ασκήσει, αλλά και λόγω του μεγαλύτερου ποσοστού πλούτου που αναδιένειμε προς τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα¹⁸⁰. Όμως στις εξωτερικές σχέσεις καλούνταν να αντιμετωπίσει σημαντικότερα ζητήματα καθώς οι Ευρωπαίοι εξαπλώνονταν ολοένα και περισσότερο στα νότια και νοτιοανατολικά της Κίνας και οι διπλωματικές τους αποστολές δεν επισκέπτονταν το Πεκίνο πλέον με σκοπό να επιβεβαιώσουν την υποτέλειά τους αλλά για να διαπραγματευτούν επί ίσοις όροις εμπορικές και διπλωματικές σχέσεις, αν και καθυστέρησαν χαρακτηριστικά να το αντιληφθούν αυτό οι Κινέζοι καθώς τους απασχολούσαν οι μόνιμες απειλές από τα βόρεια και τα δυτικά. Η συμπεριφορά τους μάλιστα απέναντι στους Ευρωπαίους με παρόμοιο τρόπο όπως και στις φόρου υποτελείς ασιατικές φυλές εξόργιζε τους Δυτικούς δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για διενέξεις και συγκρούσεις¹⁸¹.

Τα βόρεια και δυτικά σύνορα της Κίνας γνώρισαν μία νέα απειλή εξαιτίας της κατάρρευσης της μογγολικής ισχύος και της αντικατάστασής της από τους Ρώσους οι οποίοι μη βρίσκοντας καμία αντίσταση ανατολικά των Ουραλίων συνέχισαν να επεκτείνονται αδιάκοπα¹⁸². Η ρωσική επέκταση σημειώθηκε μέσα σε μόλις 70 χρόνια, από το 1620 ως το 1700 με τους πληθυσμούς που μετακινήθηκαν σε αυτό το διάστημα προς την Σιβηρία να φτάνουν τις 100.000 ανθρώπους με δέλεαρ την απόκτηση νέας γης, χρυσού, ασημιού, διαφόρων μετάλλων αλλά και γούνας¹⁸³. Η πρώτη άμεση σύγκρουση μεταξύ Ρώσων και Κινέζων έγινε την δεκαετία του 1650

¹⁷⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.5, ρ. 114-116

¹⁷⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.5, ρ. 117-118

¹⁷⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.5, ρ. 121

¹⁷⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.5, ρ. 125

¹⁸⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, ρ. 149

¹⁸¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, ρ. 154-157

¹⁸² Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, ρ. 157-158

¹⁸³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, ρ. 161

καθώς στην προσπάθειά τους οι πρώτοι να κατοικήσουν σε γόνιμη και φιλόξενη περιοχή εγκαταστάθηκαν και λεηλάτησαν την περιοχή γύρω από τον ποταμό Αμούρ, από όπου το 1658 οι Κινέζοι κατάφεραν να τους εκδιώξουν όμως μόλις οι Μαντσού απέσυραν τα στρατεύματά τους οι Ρώσοι επέστρεψαν. Οι επιδρομές συνεχίστηκαν και τα μέλη της φυλής Νταούρ για λόγους αυτοπροστασίας βαφτίστηκαν Χριστιανοί και δήλωσαν υποταγή στο Τσάρο, γεγονός που θορύβησε ιδιαίτερω τους Κινέζους¹⁸⁴. Πάντως με την Συνθήκη το Νερτσίνσκ του 1689, η οποία ήταν η πρώτη που σύναψε Κινέζος Αυτοκράτορας με ξένο, οι Ρώσοι αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν οριστικά από την κοιλάδα του ποταμού Αμούρ αν και η Κίνα ουσιαστικά αναγνώριζε το γεγονός ότι υπήρχε και ένα άλλο κράτος στην περιοχή με ανάλογα δικαιώματα, αποτρέποντας πάντως με την συγκεκριμένη Συνθήκη μία ρωσομογγολική συμμαχία εναντίον της¹⁸⁵. Με την επόμενη Συνθήκη της Κιάχτα του 1727 διευθετήθηκαν όλες οι λεπτομέρειες που είχαν παραμείνει άλυτες όπως το πρόβλημα της ακριβούς χάραξης των συνόρων αλλά ταυτόχρονα αναγνωρίστηκαν στις ρωσικές διπλωματικές αντιπροσωπίες και τους εμπόρους δικαιώματα που οι δυτικοευρωπαίοι απέκτησαν τουλάχιστον έναν αιώνα αργότερα. Το σημαντικότερο όμως ήταν ότι ο Κινέζος Αυτοκράτορας Κανγκ-σι αναφέρονταν στον Τσάρο Πέτρο ως ίσο και για πρώτη φορά απεστάλλει κινεζική αντιπροσωπία στο εξωτερικό, η οποία μάλιστα υποκλίθηκε γονυπετής στην Τσαρίνα Αικατερίνη¹⁸⁶.

Η περιφρόνηση των Κινέζων απέναντι στα ευρωπαϊκά έθνη συνεχίζονταν καθώς εκείνα προσπαθούσαν να επιτύχουν καλύτερες συνθήκες εμπορίου, γεγονός που συντέλεσε στην αδυναμία αντίληψης της αλλαγής στους συσχετισμούς ισχύος που λάμβαναν χώρα, εξαιτίας του συνδυασμού της αύξησης της ευρωπαϊκής ισχύος ως αποτέλεσμα του Διαφωτισμού, των επιστημονικών ανακαλύψεων, του ελεύθερου εμπορίου και της Βιομηχανικής Επανάστασης¹⁸⁷ με την στασιμότητα (στην καλύτερη περίπτωση) της κινεζικής ισχύος λόγω της εσωστρέφειας και της αλαζονείας που την χαρακτήριζε, οδήγησε σε σταδιακή διάβρωση του εσωτερικού της Κίνας. Η κατάσταση για τους Κινέζους άρχισε να επιδεινώνεται σημαντικά μετά την κατάληψη της Βεγγάλης από τους Βρετανούς με την οποία ήλεγξαν την αγορά οπίου, τις εμπορικές βάσεις των Ολλανδών στην Μπατάβια, των Πορτογάλων στο Μακάο και των Ισπανών στην Μανίλα αλλά και την εμπορική δραστηριοποίηση όλων των προαναφερθέντων και επιπλέον των Γάλλων, των Γερμανών και των Σουηδών στην Καντόνα¹⁸⁸ αλλά και των Αμερικανών μετά την ανεξαρτησία τους¹⁸⁹. Η αυξανόμενη ζήτηση για κινεζικό τσάι από τους Βρετανούς δημιουργούσε προβλήματα στην οικονομία τους καθώς οι Κινέζοι δεν ενδιαφέρονταν να εισάγουν βρετανικά προϊόντα και ως εκ τούτου δέχονταν να πληρώνονται μόνο σε ασήμι. Οι Βρετανοί για να αντισταθμίσουν τις συνεχόμενες εκροές ασημιού χρησιμοποίησαν το ινδικό όπιο το οποίο αν και είχε απαγορευτεί από τις κινεζικές αρχές είχε ολοένα και αυξανόμενη

¹⁸⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, p. 165-166

¹⁸⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, p. 175-176

¹⁸⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.6, p. 178-179

¹⁸⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.7, p. 182

¹⁸⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.7, p. 196

¹⁸⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.7, p. 204-205

ζήτηση από τους Κινέζους, δημιουργώντας όμως σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που σε συνδυασμό με τις ξένες οικονομικές επιχειρήσεις, τις σχέσεις των Κινέζων με τους ξένους και την διαφθορά των κινέζων αξιωματούχων επιβάρυναν ακόμη περισσότερο την κινεζική οικονομία¹⁹⁰.

Όσο ενισχύονταν η βρετανική πολιτική, οικονομική, τεχνολογική και κατά συνέπεια στρατιωτική ισχύς ειδικά μετά το 1815, τόσο λιγότερο ανεκτική γίνονταν στις κινεζικές αλαζονικές απαιτήσεις¹⁹¹ με αποτέλεσμα να θεωρούν οι Κινέζοι πλέον ότι οι Βρετανικές αιτιάσεις μπορούν δυνητικά να αμφισβητήσουν την αντίληψή τους για την θέση τους στον κόσμο και να σταθούν ως ίσοι απέναντί τους, μία κατάσταση που δεν είχαν αντιμετωπίσει ποτέ στην ήδη 3.000 χρόνων ιστορία τους με εξαίρεση την περίπτωση της Ρωσίας¹⁹². Η άμεση σύγκρουση μεταξύ των δύο πολιτισμών έλαβε χώρα με αφορμή τις καταστρεπτικές συνέπειες που είχε επιφέρει το όπιο τόσο στην κινεζική κοινωνία όσο και στην οικονομία της καθώς της απομυζούσε ασήμι από τα ταμεία της. Οι Κινέζοι προσπάθησαν καταστείλουν αυτήν την μαστιγα όμως ο πλούτος των Βρετανών εμπόρων αυξάνονταν από το λαθρεμπόριο του με αποτέλεσμα οι πρώτοι να τους αποκλείσουν από την Καντόνα. Οι Βρετανοί δεν είχαν άλλη επιλογή από το να ασκήσουν στρατιωτική βία καταφέροντας να κάνουν επίδειξη ισχύος έναντι του ανίσχυρου κινεζικού στρατού, με αποτέλεσμα να υπογραφεί η Συνθήκη της Νανκίγκ το 1842 με την οποία τους παραχωρούνταν το Χονγκ Κονγκ και σχεδόν όλα όσα διεκδικούσαν με κυρίαρχο αίτημα το πλήρες άνοιγμα του εμπορίου¹⁹³ με τους Αμερικανούς και τους Γάλλους να συνάπτουν ανάλογες Συνθήκες το 1844¹⁹⁴.

Η παρακμή της δυναστείας των Μαντσού συνεχίστηκε οδηγώντας στην «Εξέγερση των Ταϊπίνγκ» το 1850 η οποία υπήρξε ένα κράμα εθνικισμού, μίσους κατά των Μαντσού, οργής εξαιτίας των υψηλών φόρων και πρωτόλειου χριστιανισμού ύστερα από την επιρροή που είχαν ασκήσει οι Ευρωπαίοι ιεραπόστολοι στην Κίνα των Χαν¹⁹⁵. Η εξέγερση συνέχισε να αποδυναμώνει την Αυτοκρατορία ως το 1864 που κατεστάλη¹⁹⁶ αλλά συνέβαλε στην ολοκλήρωση της επιβολής των ευρωπαϊκών διεκδικήσεων που κορυφώθηκε με τα γεγονότα του 1856 όταν οι Κινέζοι κατέβασαν την βρετανική σημαία από το πλοίο “Arrow” κατά τον έλεγχο που διενεργούσαν για πειρατές. Οι Βρετανοί αποφάσισαν να μην αφήσουν αναπάντητη την προσβολή πυρπολώντας την Καντόνα, ενώ στην σύγκρουση μετείχαν και οι Γάλλοι αλλά και οι Αμερικανοί σε διπλωματικό επίπεδο στο πλευρό των Βρετανών¹⁹⁷, ενώ οι Ρώσοι προσπάθησαν να πείσουν τους Δυτικοευρωπαίους να μην καταλάβουν την πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας καθώς ελλόχευε ο κίνδυνος κατάρρευσης της δυναστείας με φυσικό επακόλουθο την γενικότερη επικράτηση χάους και αναρχίας. Αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης ήταν να αναγκαστεί η Κίνα

¹⁹⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.7, p. 212-213

¹⁹¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 214-215

¹⁹² Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 221

¹⁹³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 227-231

¹⁹⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 233

¹⁹⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 236

¹⁹⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 238

¹⁹⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, p. 241-242

με την Συνθήκη του Τιεντσίν του 1858 να ανοίξει κι άλλο το εμπόριο και να εγκατασταθούν Ευρωπαίοι εκπρόσωποι στο Πεκίνο, ενώ το 1860 τα βρετανογαλλικά στρατεύματα εισέβαλαν στο Πεκίνο για να επιβεβαιώσουν την ισχύ της Συνθήκης, λεηλατώντας το¹⁹⁸. Από τις ανακατατάξεις που σημειώθηκαν πλέον ωφελημένοι βρέθηκαν οι Ρώσοι οι οποίοι με την επικύρωση της Συνθήκης του Αϊγκούν του 1858 στο Τιεντσίν το 1860 απέκτησαν οριστικά την περιοχή ανάμεσα στον ποταμό Οουσούρι και τον Ειρηνικό χωρίς να χάσουν ούτε έναν άνδρα¹⁹⁹.

Η κατάρρευση του κινεζικού τρόπου σκέψης επήλθε κατά την διάρκεια μίας εποχής όπου όλος ο υπόλοιπος κόσμος κινούνταν προς την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, καθιστώντας τον άκρως ξεπερασμένο. Οι Η.Π.Α. μετά την λήξη του Αμερικανικού Εμφυλίου και την διατήρηση της Ένωσης εξαπλώθηκαν σε όλη την ήπειρο και τον Ειρηνικό ώστε να εδραιώσουν την κυριαρχία τους, αυξάνοντας παράλληλα το ποσοστό τους στην παγκόσμια βιομηχανική παραγωγή σε 35,3% το 1910, την παραγωγή άνθρακα από 34 εκ. τόνους το 1860 σε 455 εκ. το 1914 και την παραγωγή χάλυβα από 13 εκ. τόνους το 1880 σε 32 εκ. τόνους το 1914. Ανάλογη μεγέθυνση γνώριζε και η γερμανική βιομηχανία μετά την δημιουργία του Ράιχ του Μπίσμαρκ με την βιομηχανική της παραγωγή να αποτελεί το 15,9% της παγκόσμιας βιομηχανικής παραγωγής το 1910, την παραγωγή άνθρακα να αυξάνεται από 12 εκ. τόνους το 1860 σε 277 εκ. τόνους και η παραγωγή χάλυβα από 700 χιλ. τόνους το 1880 σε 14 εκ. το 1910. Παράλληλα η Βρετανία και η Γαλλία επιχειρήσαν να συνενώσουν πολιτικά τις αποικίες τους ώστε να αντέξουν τον παγκόσμιο ανταγωνισμό²⁰⁰. Ακόμη και η Ιαπωνία σε αυτές τις παγκόσμιες εξελίξεις αντέδρασε αποφασιστικά εισάγοντας τεχνογνωσία από κάθε δυνατή πηγή καθώς εμπειρογνώμονες από όλων τον κόσμο κλήθηκαν ώστε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε επιστημονικά, εκπαιδευτικά, τεχνολογικά, οικονομικά, στρατιωτικά και ναυτικά ζητήματα. Συγκεκριμένα διδάχθηκαν από τους Ρώσους πώς να συγκροτήσουν τον στρατό τους και από τους Βρετανούς το ναυτικό τους, καθώς παράλληλα πολλοί νέοι σπούδαζαν στην Δύση, καθιστώντας την Ιαπωνία σε σύντομο χρονικό διάστημα μία οικονομική και στρατιωτική δύναμη στον Ειρηνικό²⁰¹.

Σε αυτή την παγκόσμια δίνη η Κίνα το μόνο που κατάφερε ήταν να αναδυθεί ως το μεγαλύτερο τρόπαιο του διεθνούς ανταγωνισμού καθώς ο κινεζικός βορράς και οι ακτές του Ειρηνικού υπήρξαν πεδίο οικονομικού και εμπορικού ανταγωνισμού μεταξύ Βρετανών, Γερμανών και Αμερικανών, ενώ επιπλέον οι τελευταίοι εξαπλώνονταν ταχέως ειδικά μετά την κατάκτηση της Καλιφόρνιας το 1848 και των Φιλιππίνων το 1898. Η Ιαπωνία με την σειρά της εξαπλώνονταν στην περιοχή κατακτώντας τα νησιά Ριούκιου το 1879, την Φορμόζα (Ταϊβάν) το 1895 και την Κορέα το 1910. Ο μόνος λόγος που αποσοβήθηκε η πλήρης κατάρρευση της Αυτοκρατορίας ήταν το γεγονός ότι η κάθε δυτική χώρα ξεχωριστά προσπαθούσε να αποτρέψει το ενδεχόμενο να καταληφθεί η Κίνα από μία άλλη (όπως αντίστοιχες πολιτικές εφάρμοζαν και στην περίπτωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας) και

¹⁹⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, π. 243-245

¹⁹⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.8, π. 247

²⁰⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.9, π. 248-249

²⁰¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.9, π. 252

ειδικά από τους Ρώσους που επιθυμούσαν τον πλήρη έλεγχο της. Για όσο διάστημα οι χερσαίες επικοινωνίες δεν επέτρεπαν ένα τέτοιο ενδεχόμενο το βρετανικό ναυτικό κατάφερε να ελέγξει τις θαλάσσιες διαδρομές και να αντιμετωπίζει κάθε προσπάθεια διαίρεσής της, αλλά ταυτόχρονα η Βρετανία προσπαθούσε να στηρίξει το κινεζικό καθεστώς μέσω τη προώθησης της βιομηχανίας και της τεχνολογίας²⁰².

Η ταπεινωτική ήττα στον σινοϊαπωνικό πόλεμο του 1894-'95²⁰³ προκάλεσε την πρώτη σημαντική εσωτερική αντίδραση που εκφράστηκε από τις πρωτοβουλίες ενός πανεπιστημιακού από την Καντόνα, του Κανγκ Γιουβέι, ο οποίος προσπάθησε να ηγηθεί ενός κινήματος για προοδευτικές μεταρρυθμίσεις και συνταγματική αναθεώρηση. Η απάντηση όμως της Αυλής ήταν η προώθηση του κινήματος των Μπόξερ με κυρίαρχο σύνθημα «Στηρίξτε τους Τσινγκ, καταστρέψτε τους ξένους» οι οποίοι επιδόθηκαν σε βιαιοπραγίες εναντίον των ξένων αποστολών και των Χριστιανών. Το αποτέλεσμα ήταν άλλη μία ταπεινωτική συνθηκολόγηση με τους δυτικούς αυτήν την φορά²⁰⁴, όμως η συσσώρευση των κοινωνικών πιέσεων από τις συνεχείς ταπεινώσεις, η δημιουργία μίας ισχυρής αστικής ελίτ, η έξαρση των εθνικιστικών ξεσπασμάτων εναντίον των ξένων και η δημιουργία περιφερειακών κινεζικών στρατών και επαναστατικών ομάδων έκαναν την ανάγκη μεταρρυθμίσεων αναπόφευκτη. Σε μία από τις επαναστατικές ομάδες του νότου ηγέτης ήταν ο νεαρός Σουν Γιατ-σεν, θαυμαστής του Λένιν και πρώτος Πρόεδρος του δημοκρατικού καθεστώτος του Νανκίγκ που εγκαθιδρύθηκε το 1912 ως απόρροια της επιτυχημένης επανάστασης του 1911²⁰⁵. Στην δημοκρατική εποχή που ακολούθησε η κινεζική ισχύς παρέμεινε χαμηλή και οι ξένες επιρροές κυρίαρχες, όμως νέες ιδέες κατέκλυσαν την κινεζική κοινωνία σε ζητήματα Τύπου, αγαθών, υγείας, επισιτισμού, κοινοβουλευτικών μεταρρυθμίσεων και εκπαίδευσης²⁰⁶.

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος που σάρωσε την Ευρώπη έστρεψε το ενδιαφέρον των ευρωπαϊκών δυνάμεων μακριά από την Ανατολική Ασία και ταυτόχρονα μείωσε της εξαγωγές ευρωπαϊκών προϊόντων επιτρέποντας την τοπική ανάπτυξη καθώς η τιμή των εξαγωγών των πρώτων υλών από την Κίνα αυξήθηκε, όπως και η διεθνής τιμή του ασημιού με αποτέλεσμα την αύξηση της αγοραστικής δύναμης της Κίνας και την ανάπτυξη του κινεζικού τραπεζικού συστήματος²⁰⁷. Επιπλέον, η Ρωσική Οκτωβριανή Επανάσταση είχε μεγάλη απήχηση στην Κίνα, ειδικά μετά την κατάργηση από τους μπολσεβίκους όλων των άδικων συμφωνιών που είχαν υπογραφεί μεταξύ Τσαρικής Ρωσίας και Κίνας. Παράλληλα, ακόμη και οι Κινέζοι εθνικιστές διατηρούσαν φιλικές σχέσεις με τους Ρώσους και Κινέζους μπολσεβίκους, παρά το γεγονός ότι η Κομιντέρν βοήθησε στην δημιουργία και ανάπτυξη του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας (Κ.Κ.Κ.) μέσα στα πλαίσια του κινεζικού εθνικιστικού κόμματος GMD, κυρίως εξαιτίας του κοινού αντι-ιμπεριαλιστικού πνεύματος και της παραχώρησης στην Ιαπωνία από την Συνθήκη των Βερσαλλιών

²⁰² Βλ. υποσ. 153, κεφ.9, p. 270

²⁰³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.9, p. 275

²⁰⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.9, p. 280-285

²⁰⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.9, p. 290-292

²⁰⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 295

²⁰⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 298

των γερμανικών εκχωρήσεων της Σαντούγκ και όλων των νησιών που ήλεγχαν μέχρι τότε, παραβλέποντας την αρχή της αυτοδιάθεσης αλλά και το γεγονός ότι η Κίνα ήταν μέλος της νικήτριας συμμαχίας²⁰⁸. Μπορεί οι απώτεροι στόχοι των δύο πολιτικών ομάδων να ήταν εκ διαμέτρου αντίθετοι, όμως προς το παρόν συνέκλιναν καθώς οι Σοβιετικοί ήθελαν να χρησιμοποιήσουν το GMD ώστε να οργανωθεί το κομμουνιστικό κίνημα στην Κίνα και την σωστή στιγμή να το ελέγξουν ενώ οι εθνικιστές ήθελαν να διδαχθούν από τους Σοβιετικούς πώς να οργανώσουν το κράτος και τον στρατό τους.

Το 1925 όταν ανέλαβε την ηγεσία του κόμματος ο Τσανγκ Κάι-σενγκ προώθησε σταδιακά την διάσπαση με τους κομμουνιστές και το 1926 έδιωξε τους Σοβιετικούς συμβούλους καταγγέλλοντάς τους ως «Κόκκινους Ιμπεριαλιστές» και προσπάθησε να καταστρέψει το Κ.Κ.Κ.²⁰⁹. Το 1928 ο Τσανγκ Κάι-σενγκ ήλεγξε το μεγαλύτερο μέρος της χώρας²¹⁰ και το 1934 οι κομμουνιστές υποχρεώθηκαν να απομονωθούν μέσω της «Μεγάλης Πορείας» στα νοτιοδυτικά της χώρας²¹¹. Όμως η αμφισβήτηση των ιαπωνικών κεκτημένων στην Μαντζουρία από το κινεζικό καθεστώς²¹² οδήγησε στην ιαπωνική εισβολή στη Κίνα το 1937-'38 που έδωσε την ευκαιρία στο Κ.Κ.Κ. υπό τον Μάο Τσε Τουνγκ πλέον να αναδιοργανωθεί και να ασκήσει αποτελεσματική επιρροή στην ύπαιθρο, δημιουργώντας αντιστασιακές ομάδες κατά των Ιαπώνων εισβολέων και απολαμβάνοντας μεγαλύτερη λαϊκή υποστήριξη από τον Τσανγκ Κάι-σενγκ²¹³.

Η έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου δίνει στην Κίνα, σε συνδυασμό με την Ινδία και την Βιρμανία, τον ρόλο της ιαπωνικής ανάσχεσης καθώς απασχολεί τουλάχιστον 250.000 Ιάπωνες στρατιώτες²¹⁴. Αν και υποτίθεται ότι υπήρχε κοινός αγώνας των Κινέζων εθνικιστών και των κομμουνιστών εναντίον των Ιαπώνων εισβολέων στην πραγματικότητα και οι τρεις πολεμούσαν σε δύο παράλληλα μέτωπα αφού οι συγκρούσεις των δύο κινεζικών ομάδων ήταν μόνιμες. Μάλιστα η φήμη του Κ.Κ.Κ. ενισχύονταν καθώς στις περιοχές που ήλεγχε παρατηρούνταν δικαιοσύνη και πειθαρχία σε αντίθεση με τις περιοχές που ήλεγχαν οι εθνικιστές και στις οποίες κυριαρχούσαν η διαφθορά και η ανομία²¹⁵. Η διαφορά μάλιστα ήταν τόσο μεγάλη που οι Αμερικανοί παρατηρητές άρχισαν να απαξιώνουν τον Τσανγκ Κάι-σενγκ και να εντυπωσιάζονται από τα επιτεύγματα του Μάο Τσε Τουνγκ και στο εσωτερικό και εναντίον των Ιαπώνων, καταλήγοντας να περιμένουν μεγαλύτερη βοήθεια από την διοίκησή του²¹⁶. Όπως ήταν φυσικό μετά την λήξη του Β' Π.Π. ο κινεζικός εμφύλιος ήταν ορατός και ο μόνος τρόπος που θα έδινε την τελική λύση στο πολιτικό πρόβλημα της χώρας. Σε αυτόν τον πόλεμο οι εθνικιστές έκαναν ότι μπορούσαν για να χάσουν και τελικά τα κατάφεραν καθώς κακοδιαχειρίστηκαν οικονομικά,

²⁰⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 305-307

²⁰⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 312-315

²¹⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 318

²¹¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 327

²¹² Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 321

²¹³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.10, p. 335-337

²¹⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.11, p. 347

²¹⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.11, p. 362-363

²¹⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.11, p. 364-365

φορολογικά και νομισματικά ζητήματα με αποτέλεσμα να διογκωθεί ο πληθωρισμός και να χάσουν την εναπομείνασα λαϊκή εμπιστοσύνη. Επίσης, ενδιαφέρθηκαν ώστε να ελέγξουν μόνο τις πόλεις αφήνοντας ελεύθερο το πεδίο στους κομμουνιστές να αναδιανείμουν την ύπαιθρο και να πάρουν με το μέρος τους τον αγροτικό πληθυσμό, προελαύνοντας προς τα νότια και δυτικά. Τα κομμουνιστικά στρατεύματα του Μάο Τσε Τουνγκ ύψωσαν την 1^η Οκτωβρίου 1949 την σημαία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στο Πεκίνο, αναγκάζοντας τους εθνικιστές να υποχωρήσουν στην Ταϊβάν²¹⁷.

2.2.3 Η Κομμουνιστική Κίνα

Μετά από λίγες εβδομάδες ο Μάο Τσε Τουνγκ βρέθηκε στην Μόσχα και στις 30 Ιουνίου 1950 ανακοίνωνε την συμπαράταξη με την μία πλευρά στην αναμέτρηση μεταξύ Ανατολής και Δύσης²¹⁸. Η νέα Κίνα μετά από έναν αιώνα ταπεινώσεων αποκτούσε πλέον μία συγκεντρωτική και στιβαρή ηγεσία κάνοντας εμφανές τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό ότι ήταν αποφασισμένη να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον Πόλεμο της Κορέας²¹⁹, να κολεκτιβοποιήσει την αγροτική παραγωγή για να ελέγξει την σίτιση του πληθυσμού και την οικονομία, να λύσει το γλωσσικό πρόβλημα επιβάλλοντας μία κοινή διάλεκτο και να αξιοποιήσει την σοβιετική βοήθεια σε ζητήματα εκβιομηχάνισης, εξειδίκευσης, πυρηνικοποίησης και παιδείας²²⁰. Όμως η επανάσταση μπορεί να υπήρξε ένα μέσο για να αναπτυχθεί η Κίνα στα πρότυπα της Ευρώπης, έστω και με τον σοβιετικό τρόπο, αλλά η κομφουκιανική παράδοση ήταν και πάλι παρούσα καθώς φαινόταν να έχει δοθεί μία νέα Ουράνια Εντολή στον καινούργιο «Αυτοκράτορα» του οποίου τα πάντα κατέληξαν να εξαρτώνται από την βούλησή του²²¹.

Οι πρώτες προστριβές μεταξύ Ε.Σ.Σ.Δ. και Κίνας έλαβαν χώρα αμέσως μετά το θάνατο του Στάλιν καθώς το νέο σοβιετικό καθεστώς προχώρησε σε διοικητικές μεταρρυθμίσεις παραχωρώντας εξουσίες σε τοπικό επίπεδο. Αυτό για τους Κινέζους σήμαινε απόκλιση από την κομμουνιστική ενότητα και σε συνδυασμό με την άρνηση χρήσης της ατομικής τεχνολογίας για επαναστατικούς σκοπούς από τους σοβιετικούς και την φιλοξενία του Γιουγκοσλάβου ρεβιζιονιστή Τίτο στην Μόσχα το 1956, θεωρούσαν ότι έπρεπε οι ίδιοι να ηγηθούν στο εξής της παγκόσμιας προλεταριακής επανάστασης²²². Ήταν μία αντίληψη που κέρδισε περισσότερο έδαφος ειδικά μετά την απόσυρση των σοβιετικών πυραύλων από την Κούβα το 1962 και την σοβιετική βοήθεια προς την Ινδία κατά τον πόλεμο Κίνας-Ινδίας την ίδια χρονιά, αλλά και εξαιτίας της διαφορετικής προσέγγισης που υιοθέτησαν Κίνα και Ε.Σ.Σ.Δ. στον Πόλεμο του Βιετνάμ²²³. Για να πραγματοποιηθεί η ανάληψη της επαναστατικής πρωτοκαθεδρίας από την Κίνα κινητοποιήθηκε όλος ο πληθυσμός σε ένα σχέδιο που

²¹⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.11, p. 393-394

²¹⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 395

²¹⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 400-403

²²⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 407-408

²²¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 409

²²² Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 418-419

²²³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 428, 430-431

ονομάστηκε το «Μεγάλο Άλμα προς τα Εμπρός» (1958-1961). Ήταν ένα τεράστιο εγχείρημα κοινωνικού μετασχηματισμού και μαζικής κινητοποίησης ώστε να εκβιομηχανιστεί η χώρα και να μεταρρυθμιστεί η αγροτική παραγωγή, με γνώμονα μία διαρκή επανάσταση, αν και τελικά απέτυχε και αποδείχθηκε καταστροφικό τόσο για την κοινωνία όσο και για την οικονομία²²⁴. Η προσήλωση, όμως, του Μάο στην διατήρηση της προλεταριακής επαναστατικότητας της κινεζικής κοινωνίας συνεχίστηκε με την σύλληψη ενός νέου σχεδίου, της «Μεγάλης Προλεταριακής Πολιτιστικής Επανάστασης» (1966-1976). Μπορεί και αυτό το σχέδιο να απέτυχε να εκπληρώσει τον βαρύγδουπο τίτλο του προκαλώντας βαριές καταστροφές για άλλη μία φορά στην κινεζική κοινωνία και τον κινεζικό πολιτισμό, κατάφερε όμως να χρησιμοποιηθεί ως κάλυμμα ώστε εκκαθαριστεί το Κ.Κ.Κ. από την παλιά ηγεσία που είχε επιζήσει της «Μεγάλης Πορείας»²²⁵.

Η ενόχληση της Μόσχας για όλες τις πρωτοβουλίες του Πεκίνου σε συνδυασμό με την επιθετικότητα που επεδείκνυε η κινεζική ηγεσία απέναντι στην Ταϊβάν και την Ινδία την έκαναν να πιστεύει ότι οι Κινέζοι θα την ενέπλεκαν σε έναν πόλεμο που θα έπρεπε η ίδια να τελειώσει. Η βαθιά ρήξη μεταξύ τους έγινε ξεκάθαρη το 1959 με την ανάκληση των σοβιετικών συμβούλων από την Κίνα και με την διακοπή της βοήθειάς της στην πυρηνική τεχνολογία και την εκβιομηχάνιση²²⁶. Η δημιουργία δύο διαφορετικών πόλων εντός του κομμουνιστικού συνασπισμού έδωσε την ευκαιρία στα υπόλοιπα κομμουνιστικά καθεστώτα να αποκτήσουν μεγαλύτερη ευελιξία στρέφοντας το ένα εναντίον του άλλου²²⁷, αλλά και στην ηγεσία του δυτικού κόσμου να εκμεταλλευτεί το ίδιο «παράθυρο ευκαιρίας» στα πλαίσια της σύγκρουσης των δύο κοσμοθεωριών κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου από τον θάνατο του Μάο Τσε Τουνγκ και μετά και ειδικά κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '70. Αποκορύφωμα υπήρξε η πολιτική της «Τριγωνικής Διπλωματίας» που συνέλαβε και διεκπεραίωσε ο Υπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. Χ. Κίσινγκερ με την οποία κατάφερε να οριστικοποιήσει το σινοσοβιετικό χάσμα και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για να αποκατασταθεί η επαφή μεταξύ της χώρας του και της Κίνας, αλλά και να καταλάβει η Λαϊκή Δημοκρατία την έδρα της Ταϊβάν στα Ηνωμένα Έθνη²²⁸.

Από την μεταστροφή της ισορροπίας των δύο μεταπολεμικών συνασπισμών που πραγματοποιήθηκε από την εφαρμογή της «Τριγωνικής Διπλωματίας» και μετά παρατηρήθηκε και μία αντίστοιχη αλλαγή στον συσχετισμό ισχύος μεταξύ Ε.Σ.Σ.Δ. και Κίνας. Σημαντικό ρόλο έπαιξε η αμερικανική οικονομική, εμπορική, τεχνολογική και στρατιωτική βοήθεια προς την Κίνα καθώς η σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν σε συνδυασμό με την Ισλαμική Επανάσταση του Ιράν θορόβησαν τις δύο χώρες των οποίων τα συμφέροντα έτειναν να κλίνουν λόγω των νέων εξελίξεων. Ο λόγος ήταν ότι η Κίνα φοβόταν μία σοβιετική περικύκλωση σε συνδυασμό με την αφύπνιση που θα προκαλούσε η εισβολή του Αφγανιστάν στους μουσουλμανικούς πληθυσμούς της

²²⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 423-424

²²⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 435-436

²²⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 426-427

²²⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 428

²²⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.12, p. 443

δυτικής Κίνας, ενώ οι Η.Π.Α. έβλεπαν ότι έχαναν σημαντική επιρροή στον Περσικό Κόλπο και απειλούνταν η Μέση Ανατολή και η Ευρώπη²²⁹. Η νέα διεθνής θέση της Κίνας ανάγκασε τους ηγέτες που ακολούθησαν μετά τον θάνατο του Μάο Τσε Τουνγκ να αντιληφθούν ότι ήταν απαραίτητη η οικονομική μεταρρύθμιση που θα επέτρεπε στην χώρα να αποκτήσει την απαραίτητη κοινωνική ευημερία²³⁰ χωρίς όμως να απειληθούν τα μετά το 1949 κεκτημένα. Την διεκπεραίωση του εγχειρήματος ανέλαβε ο Τενγκ Σιάο-πινγκ ο οποίος από το 1978 δήλωσε πως στο εξής η οικονομική πρόοδος θα προηγείται του ταξικού αγώνα. Για τον σκοπό αυτόν άνοιξε την πόρτα για μία περιορισμένη ελεύθερη αγορά, ατομική ιδιοκτησία, περισσότερο εξωτερικό εμπόριο και ξένες επενδύσεις²³¹ (βλ. Κεφ. 5.3). Η νέα όμως οικονομική προτεραιότητα για να συνάδει με την κομμουνιστική ιδεολογία έπρεπε να μεταλλαχθεί αναβιώνοντας τα εθνικιστικά αισθήματα του κινεζικού λαού ώστε να συνεχίσει να απολαμβάνει νομιμότητας²³².

Στο τέλος της δεκαετίας του '80 σημειώθηκε ένα γεγονός που επηρέασε βαθιά το διεθνές σύστημα και ειδικά τον κομμουνιστικό κόσμο. Το γεγονός αυτό δεν ήταν άλλο από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης²³³ και είχε πολλαπλά αποτελέσματα για την Κίνα. Καταρχήν έμεινε η μόνη κομμουνιστική δύναμη πλέον στον κόσμο, με αποσταθεροποιητικές συνέπειες για διάφορες κινεζικές επαρχίες αλλά και για το Κ.Κ.Κ., όμως αυτό σήμαινε ότι οι Η.Π.Α. δεν την χρειάζονταν άλλο ως αντίβαρο προς την Ε.Σ.Σ.Δ. Επίσης, εξαλείφονταν η απειλή της περικύκλωσής της καθώς αποχωρούσαν τα σοβιετικά στρατεύματα από το Αφγανιστάν, την Μογγολία και την Ινδοκίνα, γεγονός που επέτρεπε στην Κίνα να μειώσει της αμυντικές της δαπάνες αλλά και να εδραιώσει σταθερές πολιτικές, οικονομικές και εμπορικές σχέσεις με την Ρωσία. Ως εκ τούτου, το ενδιαφέρον της Κίνας επικεντρώθηκε στον εκσυγχρονισμό του στρατού ώστε να εκπληρώσει τα νέα στρατηγικά της πλάνα που μετατοπίζονταν από τα βόρεια και δυτικά σύνορά της προς τον Ειρηνικό²³⁴ όπου υπάρχει το μόνιμο πρόβλημα της Ταϊβάν και συγκρούονται τα συμφέροντά της με τα ιαπωνικά, τα ινδονησιακά, τα βιετναμέζικα²³⁵, τα κορεατικά, τα ινδικά²³⁶ και φυσικά τα αμερικανικά ως παγκόσμιου ηγεμόνα²³⁷.

²²⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 449-450

²³⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 453

²³¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 455-456

²³² Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 472

²³³ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 461

²³⁴ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 469-471

²³⁵ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 488-492

²³⁶ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 491-492

²³⁷ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 496-498

2.3 Οι Οικονομικές Πολιτικές της Κίνας και τα Αποτελέσματά τους

Το οικονομικό άνοιγμα του Τενγκ Σιάο-πινγκ είχε άμεσα αποτελέσματα δίνοντας την ευκαιρία στην Κίνα μέχρι το τέλος της χιλιετίας να κατακλύσει τις αγορές με κάθε είδους υφαντουργικά και μεταποιημένα προϊόντα, εκπαιδεύοντας ταυτόχρονα το εργατικό της δυναμικό και πενταπλασιάζοντας το Α.Ε.Π. της²³⁸ με ετήσιους ρυθμούς μεγέθυνσης περίπου 9%. Επίσης, μέχρι το 2000 το μέσο εισόδημα τετραπλασιάστηκε και το 2004 οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις από τράπεζες και πολυεθνικές εταιρίες έφτασαν τα \$ 448 δις, με σκοπό να λάβουν μερίδιο αγοράς από την ταχέως αναπτυσσόμενη μεσαία τάξη²³⁹. Επιπλέον, το 1994 συνέδεσε το γουάν με το αμερικανικό δολάριο ώστε να προστατευθεί από τις συναλλαγματικές αστάθειες, να εξασφαλίσει τις αποδόσεις των κερδών της σε αξιόπιστες τιμές και να προωθήσει τα εμπορικά της συμφέροντα στις Η.Π.Α., ενώ το 2001 έγινε μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου²⁴⁰. Ακόμη, οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στις σχέσεις της με την Ιαπωνία η οποία αγόραζε από την Κίνα πετρέλαιο και πρώτες ύλες με αντάλλαγμα τεχνολογία, μηχανήματα και επενδύσεις κεφαλαίων. Χαρακτηριστικά, το 1983 το 50% των ξένων δανείων της Κίνας προέρχονταν από την Ιαπωνία και οι άμεσες ιαπωνικές επενδύσεις από \$ 100 εκ. έφτασαν τα \$ 2,2 δις²⁴¹.

Το 2014 το κινεζικό Α.Ε.Π. ξεπέρασε τα \$ 10 τρις, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης κοντά στο 10% και με την βιομηχανική παραγωγή να πλησιάζει το 50% του συνολικού (βλ. Σχεδιαγράμματα 30, 31, 32). Επιπλέον, η Κεντρική Τράπεζα της Κίνας έχει εκτοξεύσει τα συναλλαγματικά διαθέσιμα σχεδόν στα \$ 4 τρις (βλ. Σχεδιάγραμμα 33), ενώ οι καθαρές ροές των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ξεπέρασαν το 2015 τα \$ 347 δις φτάνοντας το 4% του Α.Ε.Π. (βλ. Σχεδιαγράμματα 34, 35). Το ετήσιο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., όμως, παραμένει χαμηλό καθώς μόλις που ξεπερνά τα \$ 7.500 (βλ. Σχεδιάγραμμα 36). Επίσης, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι παρά την ραγδαία μεγέθυνση της οικονομίας το ποσοστό το εισοδήματος του φτωχότερου 10% του πληθυσμού μειώθηκε την τελευταία δεκαετία από 3% σε 2% ενώ την ίδια στιγμή το εισόδημα του πλουσιότερου 10% αυξήθηκε από 22% σε πάνω από 30% (βλ. Σχεδιαγράμματα 37, 38).

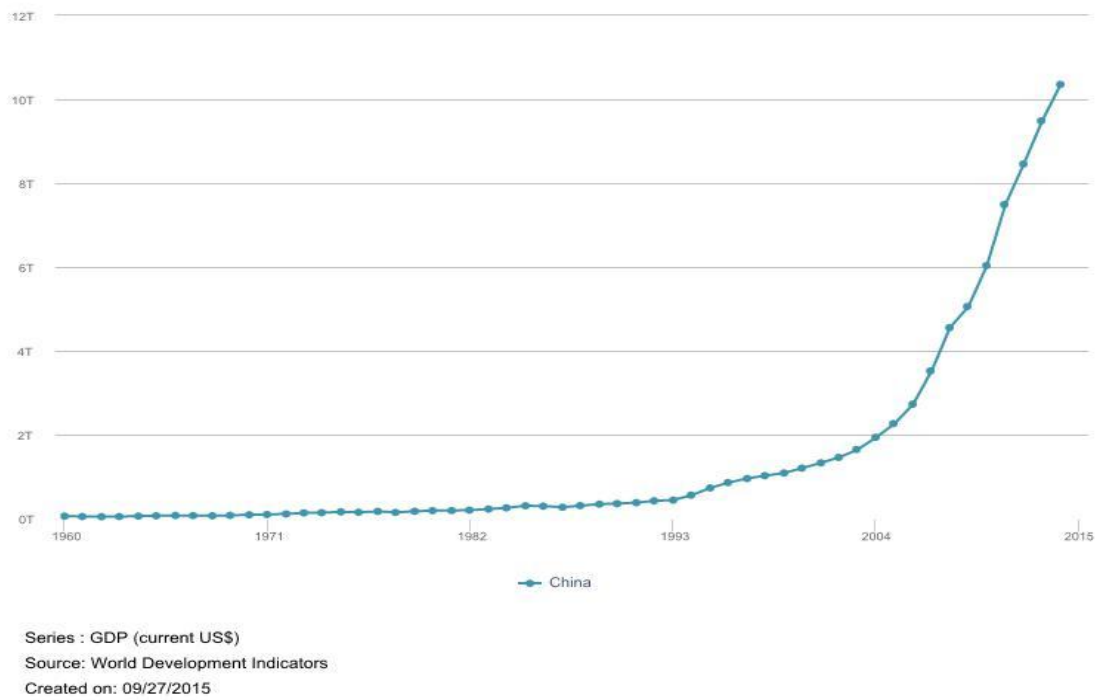
²³⁸ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 458

²³⁹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 473

²⁴⁰ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 475

²⁴¹ Βλ. υποσ. 153, κεφ.13, p. 460

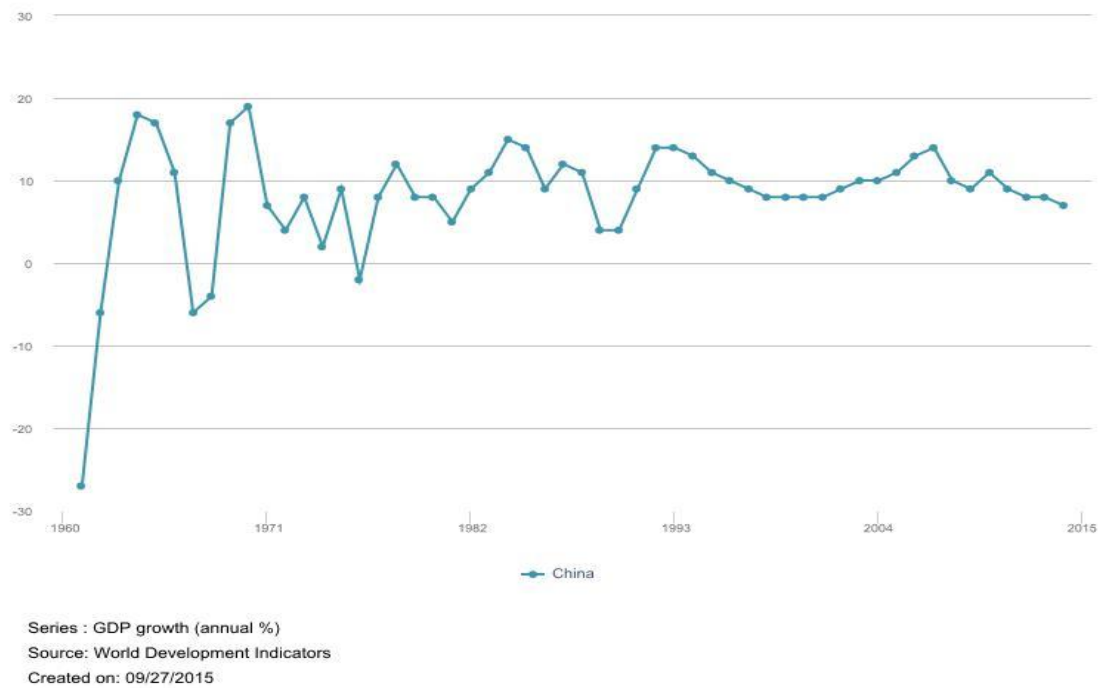
Σχεδιάγραμμα 30: Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

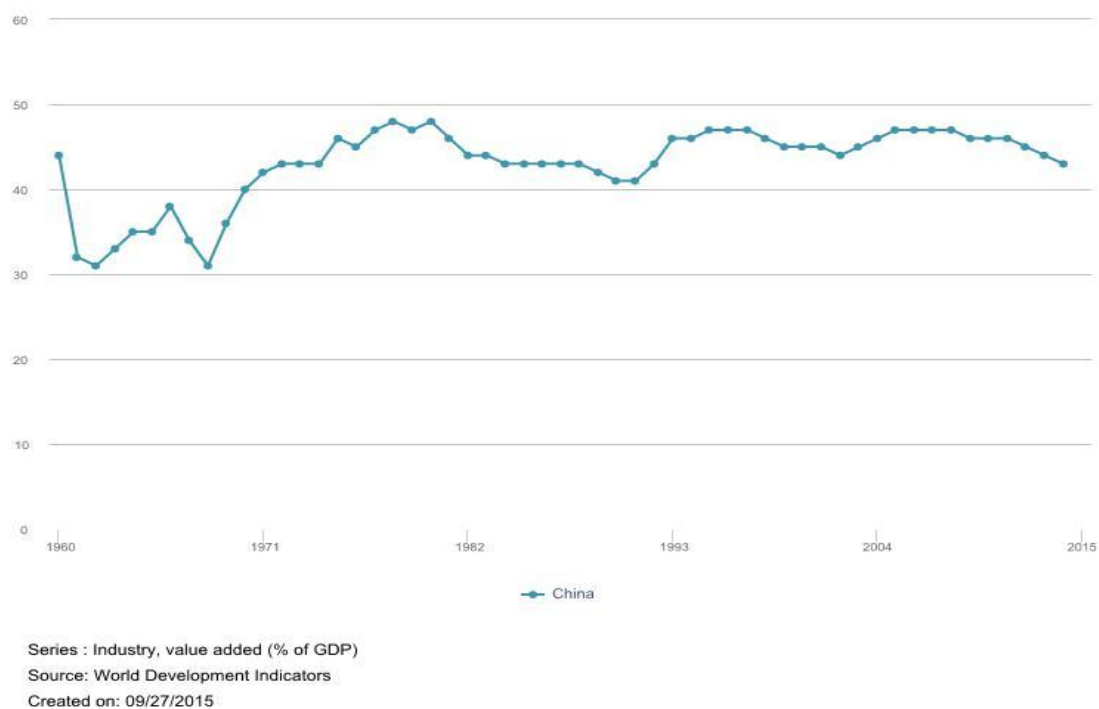
Σχεδιάγραμμα 31: % Μεταβολή Α.Ε.Π. 1960-2014

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

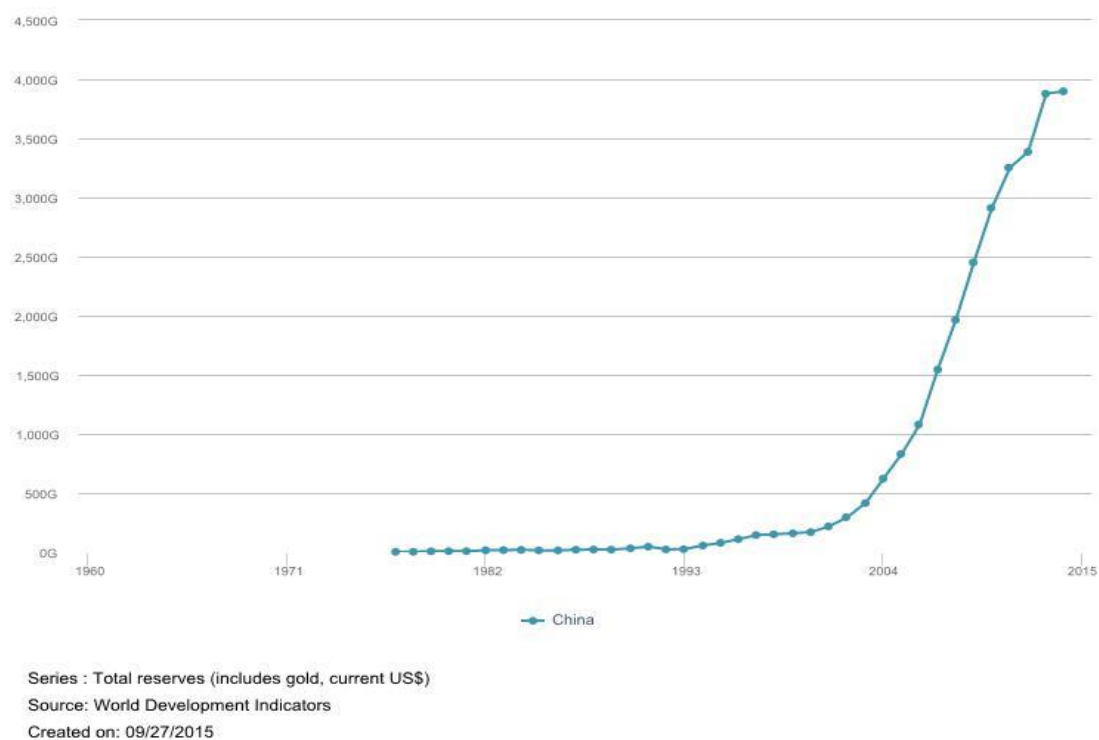
Σχεδιάγραμμα 32: Βιομηχανική Παραγωγή ως % Α.Ε.Π. 1960-2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

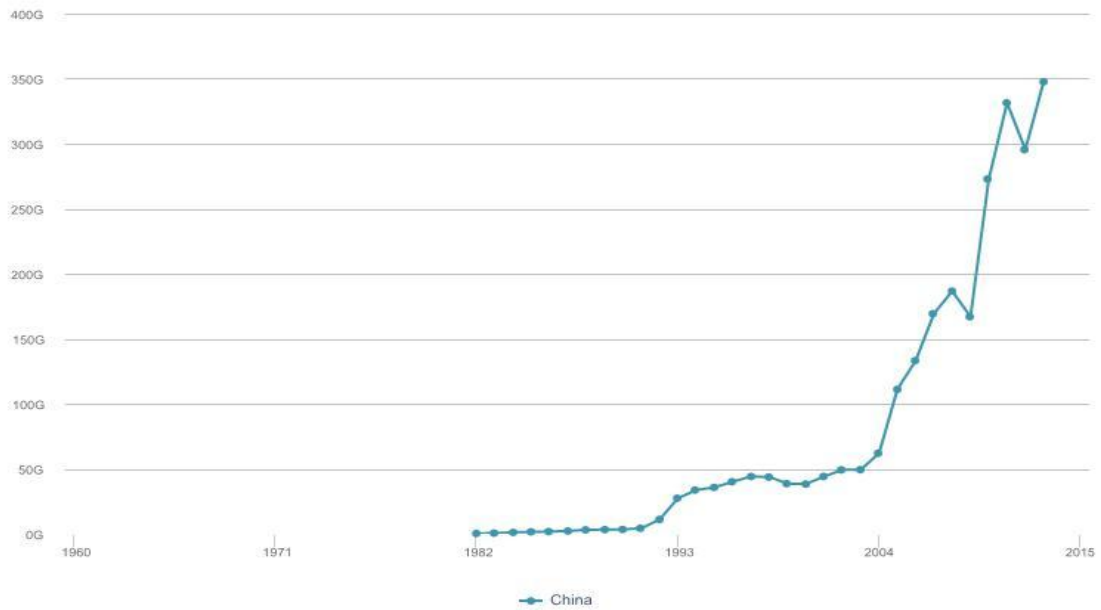
Σχεδιάγραμμα 33: Συναλλαγματικά Διαθέσιμα 1960-2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 34: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις 1960-2015

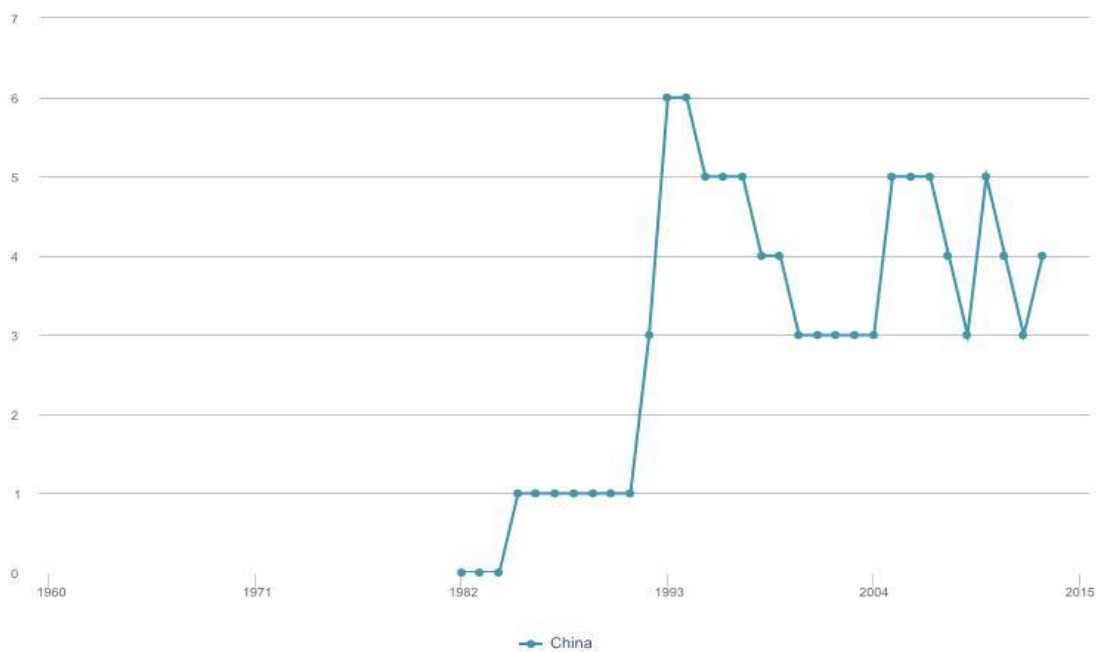

Series : Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$)
Source: World Development Indicators
Created on: 09/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 35: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ως % Α.Ε.Π. 1960-2015

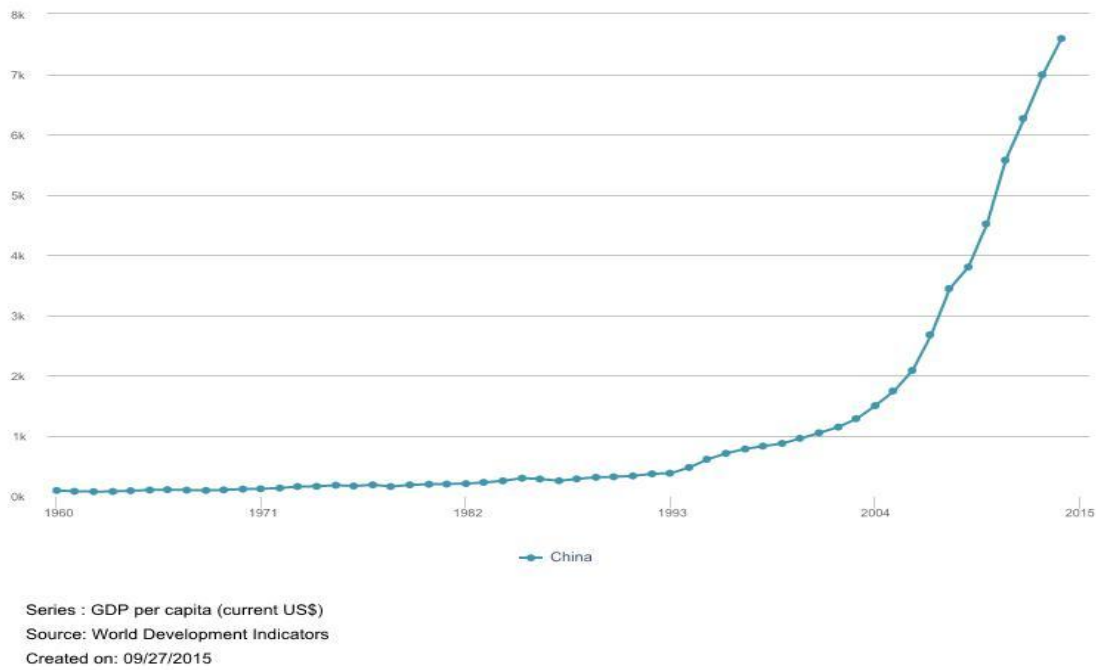

Series : Foreign direct investment, net inflows (% of GDP)
Source: World Development Indicators
Created on: 09/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

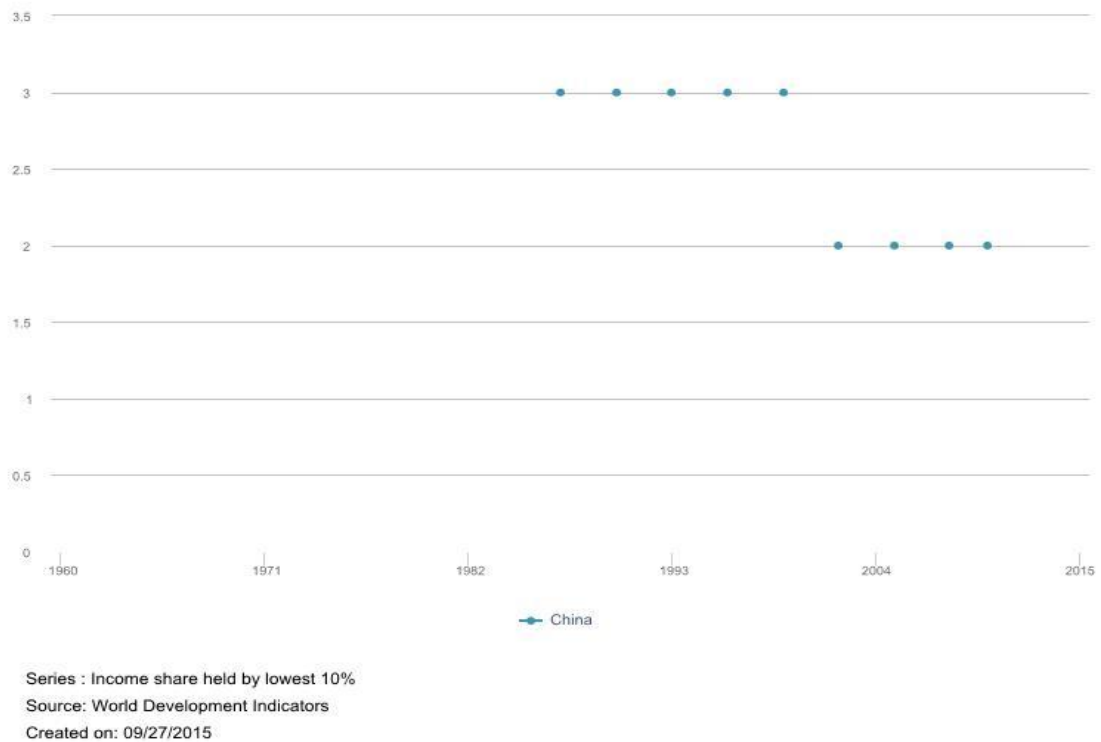
Σχεδιάγραμμα 36: Κατά Κεφαλήν Α.Ε.Π. 1960-2014 (σε \$ US)

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

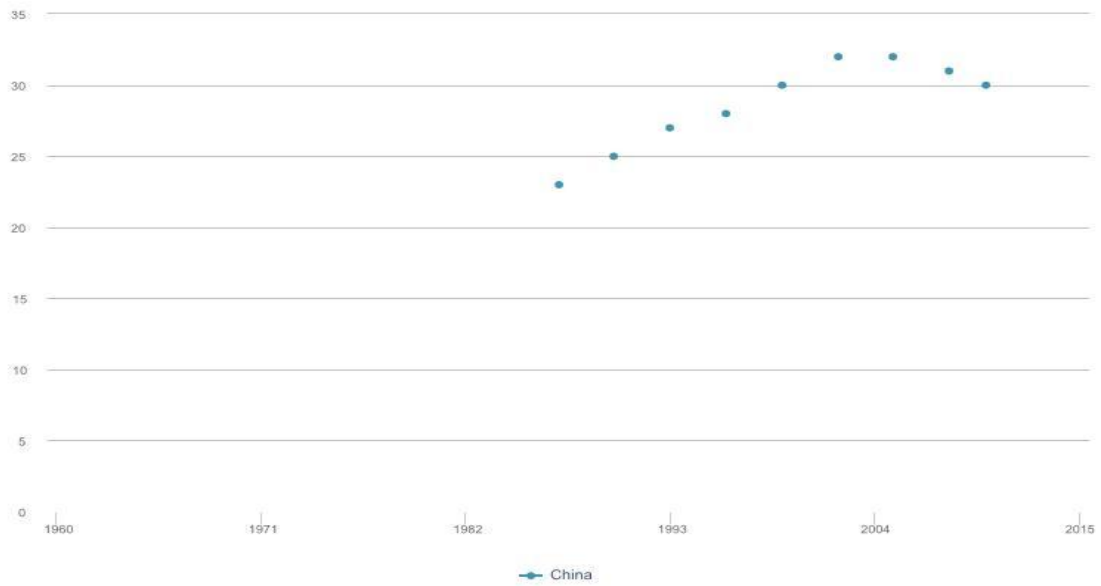
Σχεδιάγραμμα 37: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Φτωχότερο 10% του Πληθυσμού

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Σχεδιάγραμμα 38: Ποσοστό Εισοδήματος που Κατέχει το Πλουσιότερο 10% του Πληθυσμού

Series : Income share held by highest 10%
Source: World Development Indicators
Created on: 09/27/2015

Πηγή:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&type=metadata&series=NY.GDP.MKTP.CD#>

Επίλογος

Τα αποτελέσματα από την σύγκριση των δύο γιγάντων, της Ινδίας και της Κίνας, είναι αποκαλυπτικά όσο και οξύμωρα αν τα παραθέσει κανείς σε σχέση με τις διαφαινόμενες γεωπολιτικές, γεωοικονομικές και γεωστρατηγικές δυνατότητες των δύο χωρών και τους αντικειμενικούς σκοπούς που αυτές θέτουν. Φαίνεται ότι σχεδόν σε όλους τους τομείς η Ινδία τουλάχιστον δεν υστερεί έναντι του άσπονδου γείτονά της, αν και σε κάποιους τομείς παρατηρείται ότι απολαμβάνει μάλιστα και σημαντικού πλεονεκτήματος. Για παράδειγμα όπως γίνεται αντιληπτό από τα Κεφάλαια 1.1 και 2.1 μπορεί η κινεζική γεωγραφική έκταση να είναι σχεδόν τριπλάσια από την ινδική (9,6 εκ. χλμ² έναντι 3,3 εκ. χλμ² αντίστοιχα) όμως ενώ η κινεζική επικράτεια είναι περικυκλωμένη από τραχείς εκτάσεις (έρημοι, αχανείς στέπες και δύσβατες οροσειρές) και ανταγωνιστικά κράτη (πχ Ιαπωνία, Ταϊβάν, Κορέα) την ίδια στιγμή η Ινδία βρίσκεται προστατευμένη από φυσικά σύνορα (οροσειρές Ιμαλαίων και Χίντου Κους), ελέγχει τα νερά του Ινδού, του Γάγγη, του Βραχμαπούτρα και τις εύφορες πεδιάδες τους και βρίσκεται στην κατάλληλη θέση ώστε να αποτελεί σταθμό αλλά και να εκμεταλλεύεται τις θαλάσσιες εμπορικές και στρατηγικές οδούς που ενώνουν την Ευρώπη με την Άπω Ανατολή.

Εν τούτοις, ποτέ δεν κατάφερε να δρέψει καρπούς από αυτό το πλεονέκτημα ίσως επειδή η αυτάρκεια σίτισης που τις προσφέρουν οι πεδιάδες του βορρά (εκτός από χαρακτηριστικές περιόδους ακραίων λοιμών που προκαλούνται από σφοδρούς μουσώνες) σε συνδυασμό με τις χερσαίες εισβολές ξένων κατακτητών που δέχονταν παραδοσιακά από τα δυτικά την οδήγησαν να μην αναπτύξει ποτέ ναυτική παράδοση²⁴². Άλλωστε αυτό ακριβώς ήταν το κενό που εκμεταλλεύτηκαν οι Ευρωπαίοι θαλασσοπόροι όταν πραγματοποίησαν τον περίπλου της Αφρικής για να κατακτήσουν την Ινδία και να την χρησιμοποιήσουν ως προγεφύρωμα για τις υπόλοιπες αποικιακές τους κτήσεις στην νοτιοανατολική Ασία και την Άπω Ανατολή (βλ. Κεφάλαιο 1.2.2.1). Στον αγροτικό τομέα η Ινδία φαίνεται να υπερτερεί καθώς η παραγωγή μπαχαρικών, δημητριακών και οσπρίων είναι άφθονη, ενώ στην Κίνα κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει παραδοσιακά η παραγωγή ρυζιού και η χρήση του μεταξοσκώληκα. Αλλά και στον πλούτο του υπεδάφους η Ινδία μπορεί να ανταγωνιστεί την Κίνα, καταφέροντας πλέον να δημιουργεί σχετική αυτάρκεια που μειώνει την εξάρτησή της από τις εισαγωγές και στηρίζει τις εξαγωγές της. Γενικότερα στον πολύ σημαντικό τομέα της οικονομίας οι δύο χώρες μεταπολεμικά προχώρησαν σε παράλληλες οικονομικές πολιτικές καθώς η κομμουνιστική Κίνα εφάρμοσε κρατικοκεντρικό οικονομικό σχεδιασμό, ενώ η Ινδία πιο χαλαρές σοσιαλιστικές οικονομικές πολιτικές. Επιπλέον, και οι δύο χώρες προσαρμόστηκαν στις απαιτήσεις των καιρών και τροποποίησαν τις πολιτικές τους σε ανταγωνιστικά πρότυπα, ειδικά μετά την κατάρρευση του σοβιετικού μπλοκ και την ανάπτυξη της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης των αγορών με αποτέλεσμα να αποτελούν δύο από τις πλέον ταχέως αναπτυσσόμενες οικονομίες στις μέρες μας βλ. Κεφάλαια 1.5 και 2.3).

²⁴² Nehru, J., "The Discovery of India", Oxford University Press, 1989, Centenary Edition, p. 153

Σε πολιτισμικό επίπεδο οι δύο λαοί μπορούν να υπερηφανεύονται ότι αποτελούν δύο από τους αρχαιότερους και πιο σημαντικούς πολιτισμούς της ανθρωπότητας με ανεκτίμητη συνεισφορά στην εξέλιξη της σκέψης, των επιστημών και της τεχνολογίας παρά τις διαφορές της φιλοσοφίας τους (βλ. Κεφάλαια 1.2 και 2.2). Όσον αφορά τον ινδικό πολιτισμό τα αρχαία ένστικτά του πηγάζουν από τις κύριες αρχές της ινδουιστικής θρησκείας και ενάγονται στην απaráμιλλη ικανότητα συμβιβασμού των αντιθέτων, την αυθεντική ανεκτικότητα, την μακρόθυμη υπομονή και την βαθιά πίστη στην επουλωτική δύναμη της ειρήνης και της μη βίας²⁴³. Αυτές είναι οι βάσεις πάνω στην οποία στηρίχθηκε η εξασφάλιση της επιβίωσης και της εξέλιξής του παρά το γεγονός ότι κατακτήθηκε και καταπιέστηκε από τις μεγαλύτερες απειλές που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ένας λαός στην ιστορία της ανθρωπότητας. Αρίοι, Μογγόλοι, Ισλάμ και Ευρωπαίοι αποικιοκράτες απείλησαν την ύπαρξη της Ινδίας όμως η αντίδρασή της ήταν η σχετική ανοχή και η προσπάθεια αφομοίωσης των καλύτερων στοιχείων από κάθε διαφορετική κουλτούρα με την οποία ήρθαν σε επαφή. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η δημιουργία της θρησκευτικής ομάδας των Σινγκ που κατ' ουσίαν είναι ένα υβρίδιο της ινδουιστικής και της μουσουλμανικής θρησκείας, όπως και η υιοθέτηση του βρετανικού κοινοβουλευτικού πολιτικού συστήματος που είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία της μεγαλύτερης δημοκρατίας του κόσμου (βλ. Κεφάλαιο 1.4). Μάλιστα η επιρροή της Ινδίας ήταν τόσο σημαντική που ακόμη και η κομφουκιανική σκέψη της σοβινιστικής Κίνας επηρεάστηκε από τον Βουδισμό που γεννήθηκε στη βορειοδυτική Ινδία ως εξέλιξη του Ινδουισμού. Επίσης, η ανθρωπιστική φύση της Ινδίας της επέτρεψε να σταθεί με αξιοπρέπεια και διορατικότητα ανάμεσα στα δύο μεταπολεμικά μπλοκ απολαμβάνοντας τα οφέλη τόσο το σοσιαλισμού όσο και του καπιταλισμού, αλλά ταυτόχρονα το ένστικτο της επιβίωσης την ώθησε να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της νέας εποχής και κυρίως την απειλή του Πακιστάν με την προσπάθεια της πυρηνικοποίησής της που ξεκίνησε και ολοκλήρωσε αυτόνομα (βλ. Κεφάλαιο 1.3).

Αντίθετα από την Ινδία, ο κινεζικός πολιτισμός μπορεί να ήταν εξίσου λαμπρός όμως χαρακτηρίζονταν από αλαζονεία και εσωστρέφεια, στοιχεία που πάντως αποδείχθηκαν ικανά να διατηρήσουν την ανεξαρτησία του κινεζικού τρόπου σκέψης και τρόπου ζωής ακόμη και όταν βρέθηκε αντιμέτωπος με επίσης απειλητικές δυνάμεις, χωρίς να επιτρέψει ουσιαστικά ποτέ να μολυνθεί από τους «κατώτερους» εισβολείς (βλ. Κεφάλαιο 2.2). Για αυτόν τον λόγο δεν έπαψε ποτέ το πολιτικό σύστημα της χώρας να παρεκκλίνει από την ηγεσία εκείνου που κατέχει την Ουράνια Εντολή, ακόμη και στις μέρες του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας. Η τοποθέτηση της χώρας στο κομμουνιστικό μπλοκ του μεταπολεμικού κόσμου ήταν η αντίδραση στην παρακμή της κομφουκιανικής παράδοσης και η επανεξέτασή της, όπως επίσης και απέναντι στην καταπίεση των δυτικών αποικιοκρατών και των «αντιπροσώπων» τους στην Κίνα αλλά και την διαφθορά που διαχρονικά κατέτρωγε τον ανθό της κινεζικής παραγωγικότητας. Μάλιστα, η βοήθεια που έλαβε από τους σοβιετικούς για την απόκτηση πυρηνικής τεχνολογίας υπήρξε φυσική εξέλιξη λόγω της κινεζικής κουλτούρας αλλά και της σημασίας της χώρας στον μεταπολεμικό

²⁴³ Βλ. υποσ. 13 i), Ch. 25, p. 414-415

κόσμο, ένα πυρηνικό πρόγραμμα που δεν ανεκόπη ούτε όταν επήλθε η ρήξη με την Ε.Σ.Σ.Δ.

Αν σχεδόν σε όλα τα χαρακτηριστικά (πολιτικά, οικονομικά, τεχνολογικά, πολιτισμικά, ιστορικά) η Ινδία βρίσκεται ανάμεσα στις πρωτοπόρες του κόσμου γιατί δεν μπορεί να ανταγωνιστεί τον περιφερειακό ηγεμονισμό της Κίνας, η οποία μάλιστα φαίνεται πρόθυμη να αμφισβητήσει τον παγκόσμιο ηγεμονισμό των Η.Π.Α.; Η απάντηση στο καίριο ερώτημα της συγκεκριμένης έρευνα είναι ότι το πιο σοβαρό μειονέκτημα της Ινδίας που αποτελεί διαχρονικά την αχίλλειό της πτέρνα, όπως διαμορφώθηκε στο πέρασμα των χιλιετιών της ιστορίας της, φαίνεται ότι είναι τα κοινωνικά της χαρακτηριστικά, οι δομές που εξαιτίας τους αναπτύχθηκαν και η εθνική και κοινωνική συνοχή που συνεπακόλουθα ποτέ δεν επιτεύχθηκαν. Από την εποχή της εισβολής των Αρίων κίολας οι ήδη υπάρχουσες κάστες εξελίχθηκαν σε εργαλεία διάκρισης και απόλυτου κοινωνικού διαχωρισμού, συμβάλλοντας στην κάθετη (ουσιαστικά ταξική) διαίρεση του κοινωνικού ιστού. Όμως παράλληλα συντελείται και μία αντίστοιχη οριζόντια διαίρεση της ινδικής κοινωνίας καθώς οι φυλετικές συγκρούσεις που συνεχίζουν ακόμη και σήμερα να ταλανίζουν την ινδική ενότητα εξαιτίας του τοπικισμού, των πολιτισμικών και γλωσσικών διαφορών και του θρησκευτικού φανατισμού που χαρακτηρίζουν τα συστατικά μέρη του ινδικού πληθυσμού ξεσπούν κατά καιρούς βίαια και με διασπαστικές συνέπειες. Άλλωστε είναι ακόμη νωπές οι μνήμες και οι συνέπειες από την ανεξαρτητοποίηση του Πακιστάν και του Μπαγκλαντές αλλά και από τις προσπάθειες απόσχισης του Κασμίρ και περιοχών στα νότια και στα ανατολικά. Ακριβώς στον αντίποδα βρίσκεται η Κίνα η οποία κατέχει από την αυγή της επίσης πολυχιλιετούς ιστορίας της την μοναδική ικανότητα να αφομοιώνει όλους τους άλλους λαούς μέσω των Κινέζων Χαν, δημιουργώντας έτσι στιβαρή εθνική συνείδηση και συνοχή (βλ. Κεφάλαιο 2.2). Είναι μάλιστα τόσο ισχυρά αυτά τα στοιχεία που δεν επηρεάστηκαν ούτε από τις μακρόχρονες περιόδους ξένης επιρροής και επικυριαρχίας καθώς η πιο ισχυρή έκφασή τους που εκδηλώθηκε με την δημιουργία του γραφειοκρατικού συστήματος και της δομής του αποτέλεσε το κύριο μέσο διατήρησης του αυτοκρατορικού χαρακτήρα της κινεζικής πολιτικής ακόμη και σε περιόδους βαθιάς παρακμής. Αντιθέτως, χρησιμοποιήθηκαν μάλιστα και ως εργαλεία επέκτασης και επιβολής ισχύος προσδίδοντας στην κινεζική ηγεσία ένα σημαντικό πλεονέκτημα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Brass, P. R., “Class, Ethnic Group and Party in Indian Politics”, Cambridge University Press, World Politics, Vol. 33, No.3, April 1981
- Calvocoressi, P., “World Politics since 1945”, Pearson Education Limited, 9th Edition, 2009
- Dumont, L., “Homo Hierarchicus”, Oxford University Press, Complete Revised 2nd Edition
- Kalis, Naseer Ahmed/Dar, Shaheen Showkat “Geo-political Significance of Kashmir: An Overview of Indo-Pak Relations”, IOSR Journal of Humanities and Social Science, Volume 9, Issue 2 Mar.-Apr. 2013
- Kaplan, Robert D. “The Revenge of Geography”, Foreign Policy, May/June 2009
- Kulke, H., / Rothermund, D., “A History of India”, Routledge, 4th Edition, 2004
- Metcalf, B. D. / Metcalf, T. R., “A Concise History of Modern India”, Cambridge University Press, 2nd Edition, 2006
- Mines, D P., “Caste in India”, Association for Asian Studies, 2009
- Nehru, J., “The Discovery of India”, Oxford University Press, 1989, Centenary Edition
- Rothermund, D., “An Economic History of India”, Routledge, 2nd Edition, 1993
- Scott, David “India’s Role in the South China Sea: Geopolitics and Geo-economics in Play”, India Review, 09 May 2013
- Wolpert, St., “A New History of India”, Oxford University Press, 7th Edition, 2004
- Γκέλμπερ, Χ., «Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας», Εκδόσεις Ψυχογιός Α.Ε., 1^η Έκδοση, 2009
- Διαμαντόπουλος, Αθ., «Εκλογικά Συστήματα: Θεωρία και Πρακτικές Εφαρμογές», Εκδ. Πατάκη, 4^η Έκδοση, 2004
- Τσάλτας, Γ. Ι., «Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος: Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης», Εκδ. Παπαζήση, 2010

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<https://strategyreports.wordpress.com/>

<http://www.mapsofindia.com/>

<http://www.worldatlas.com/>

<http://india.gov.in/>

<http://www.indiastat.com/default.aspx>

<http://finmin.nic.in/index.asp>

<http://www.worldbank.org/>

<http://www.imf.org/external/index.htm>

<http://www.china.org.cn/index.htm>